J. Stalin

TROTSKİZM Mİ?
LENİNİZM Mİ?

SOL
YAYINLARI

TROTSKİZM Mİ, LENİNİZM Mİ?

J. STALİN

ÇEVİREN

MUZAFFER ARDOS

BİRİNCİ BASKI

J. Stalin'in "Trotskisme ou Léninisme?" (*Oeuvres*, t. 6, Paris 1952; *Works*, v. 6, FLPH, Moscow 1953; Werke, b. 8, Verlag das Neue Wort, Stuttgart 1953), "La Révolution d'Octobre et la Tactique des Communistes Russes" (*Oeuvres*, t. 6) adlı yazılarını ve "De la Déviation de Social-Democratiques dans notre Parti" (*Oeuvres*, t. 8, 9) genel başlığı altında yaptığı dört ayrı konuşmasının Trostki ile doğrudan ilgili bölümlerini, Fransızcasından, Muzaffer Ardos dilimize çevirmiş, ve kitap, *Trotskizm mi, Leninizm mi?* adı ile *Sol Yayınları* tarafından, Şubat 1976 tarihinde, Ankara'da, *Özyurt Matbaası*'nda dizdirilip bastırılmıştır.

İÇİNDEKİLER

TROTSKİZM Mİ, LENİNİZM Mİ?

7

7 I. Ekim Ayaklanması İle İlgili Olgular
13 II. Parti ve Ekim Hazırlığı
27 III. Trotskizm mi, Yoksa Leninizm mi?

EKİM DEVRİMİ VE RUS KOMÜNİSTLERİNİN TAKTİĞİ

36

36 I. Ekim Devriminin İç ve Dış Koşulları
39 II. Ekim Devriminin İki Özelliği Üzerine ya da Ekim ve Trotski'nin Sürekli Devrim Teorisi
56 III. Ekimin Hazırlanması Döneminde Bolşeviklerin Taktiğinin Bazı Özellikleri
69 IV. Dünya Devriminin Başlangıcı ve Öncülü Olarak Ekim Devrimi

TROTSKİ VE SOSYALİST DEVRİMİN BİR ÜLKEDE ZAFERİ SORUNU

75

75 Öndüşünceler
80 Leninizm mi, Yoksa Trotskizm mi?
91 RKP(B)'nin XIV. Kongresi Kararı
94 "Yeni Muhalefet"in Trotskizme Katılması
98 Trotski'nin Hileleri
101 Düzenimizin Perspektifleri Sorununun Kesin Önemi
103 Muhalefet Blokunun Politik Perspektifleri

TROTSKİ LENİNİZMİ TAHRİF EDİYOR

108

108 Trotski'nin Hokkabazlıkları ya da "Sürekli Devrim" Sorunu
116 Metinlerle Hokkabazlık, ya da Trotski Leninizmi Tahrif Ediyor
121 "Ufak Tefek Şeyler" ve Tuhaflıklar
124 Muhalefetin Pratik Platformu, Partinin İstekleri

PARTİ İÇİ ÇELİŞKİLER, YENİ MUHALEFETİN ÖZELLİKLERİ VE TROTSKİ

127

127 Parti İçi Gelişimdeki Çelişkiler
132 Parti İçi Çelişkilerin Kaynakları
135 SBKP(B)'ndeki Muhalefetin Özellikleri

BAZI YANLIŞLAR VE TROTSKİ

142

142 Bizim Uydurmalara ve İftiralara Değil, Gerçeklere Gereksinmemiz Var
148 Yanlış Üstüne Yanlış
151 Trotski'nin Kâhinliği

SSCB'NDE SOSYALİZMİ KURMA SORUNU VE TROTSKİ

155

155 Muhalefetin "Manevrası" ve Lenin'in Partisinin "Ulusal Reformculuğu"
164 Biz, SSCB'nde Sosyalizmin Ekonomik Esasını Kurmaktayız, ve Biz Sosyalizmi Tamamıyla Kurabiliriz.
173 Yozlaşma Sorunu
175 Muhalefet ve Partinin Birliği Sorunu

179 *Açıklayıcı Notlar*

[BİR]

TROTSKİZM Mİ, LENİNİZM Mİ?

SOVYETLER BİRLİĞİ İŞÇİ SENDİKALARI MERKEZ KURULUNUN KOMÜNİST GRUBU PLENUMUNDAKİ KONUŞMA

YOLDAŞLAR, Kamenev'in onanan raporundan sonra bana söyleyecek çok şey kalmıyor. Bundan ötürü, Trotski ile inançtaşlarının, Ekim ayaklanması, Trotski'nin ayaklanmadaki rolü, Parti ve Ekim hazırlıkları vb. gibi konularda yaydıkları birkaç efsanenin gerçek amacını meydana çıkarmakla yetineceğim. Bu arada özel, leninizmle bağdaşmaz bir ideoloji olarak trotskizm, ve Trotski'nin son edebî taşkınlıkları ile ilişkili olarak Partinin görevleri üzerinde de duracağım.

I. EKİM AYAKLANMASI İLE İLGİLİ OLGULAR

Önce Ekim Ayaklanması konusu. Parti organları arasında bitip tükenmez söylentiler yayılıyor, Merkez Komitesi,

tümüyle, Ekim 1917'de, ayaklanmaya karşı çıkmışmış. Merkez Komitesi, 10 Ekimde, ayaklanmayı örgütleme kararını alırken, ilkin çoğunlukla ayaklanmaya karşı olduğunu bildirmiş, ama sonra Merkez Komitesinin oturumuna bir işçi girip şöyle haykırmış: "Ayaklanmaya karşı çıktınız. Ama ben size derim ki, ayaklanma yine de olacak." Ve ancak bu tehditten sonradır ki, sözde çekingen davranan Merkez Komitesi, ayaklanma sorununu yeniden ele almış ve ayaklanmayı örgütlemeye karar vermiş.

Bu, basit bir söylenti değildir, yoldaşlar. Ünlü John Reed, Partimizle ilişkisi bulunmayan, ayaklanma konusunun görüşüldüğü 10 Ekim toplantımızı kesinlikle bilemeyecek durumda olan ve bundan ötürü de Bay Zuhanov'un uydurduğu masallara kapılan John Reed, *Dünyayı Sarsan On Gün* adlı kitabında bunu yazıyor. Bu söylenti, Trostki'nin kaleminden çıkmış bir dizi kitapçıkta, ve bu arada Syrkin'in Ekim üzerine yazdığı son kitapçıklardan birinde de tazelenip yineleniyor. Bu söylentiler, Trotski'nin son edebî taşkınlıklarıyla da sürdürülüyor.

Bütün bu ve benzeri binbirgece masallarının olgulara uymadığı, gerçekte Merkez Komitesi toplantısında böyle şeyler olmadığı ve olamayacağı, kanıtlanmak bile gerekmez. Bu anlamsız söylentilere şundan ötürü aldırmayabilirdik: Muhaliflerin ve Partiyle ilişkisiz kimselerin çalışma odalarında elbette bir yığın söylenti üretilir. Şimdiye kadar da gerçekten böyle davrandık, örneğin John Reed'in yanlışı üzerinde durmadık ve o yanlışın düzeltilmesini iş edinmedik. Bununla birlikte, Trotski'nin son taşkınlıklarının ardından böyle söylentilere aldırmazlık edemeyiz, çünkü gençlik böyle masallarla eğitilmeye çalışılıyor ve ne yazık ki bu bakımdan belirli sonuçlara da ulaşılmış bulunuyor. Bundan ötürü o saçma söylentilerin karşısına gerçek olguları çıkarmam gerekiyor.

Partimizin Merkez Komitesinin 10 (23) Ekim 1917 tarihli

toplantı tutanaklarını alıyorum. Hazır bulunanlar: Lenin, Zinovyev, Kamenev, Stalin, Trostki, Zverdlov, Uritski, Dzirsinki, Kollontay, Bubnov, Sokolnikov, Lomov. Görüşmeden sonra Yoldaş Lenin'in ayaklanma konusundaki karar önergesi oylanıyor. Karar 2'ye karşı 10 gibi bir oyçokluğu ile alınıyor. Sorun açıktır: Merkez Komitesi, 2'ye karşı 10 oy ile ayaklanmanın örgütlenmesi işini ele almaya karar veriyor. Merkez Komitesi, aynı toplantıda, ayaklanmayı yönetmek için Politik Büro adı altında *politik* bir merkez seçiyor. Politik Büroyu Lenin, Zinovyev, Stalin, Kamenev, Trotski, Sokolnikov ve Bubnov oluşturuyor.

Olgular bunlardır.

Bu tutanaklar birçok söylentiyi bir çırpıda çürütmektedir. Tutanaklar, Merkez Komitesinin ayaklanmaya çoğunlukla karşı olduğu söylentisini çürütüyor; Merkez Komitesinin ayaklanma sorununda anlaşmazlığa düştüğü söylentisini de çürütüyor. Tutanaklardan açıkça anlaşılıyor ki, hemen ayaklanmaya karşı olan Kamenev ile Zinovyev, ayaklanmadan yana olanlar gibi, ayaklanmanın politik yönetim organına seçilmişlerdir. Herhangi bir anlaşmazlık sözkonusu değildi ve olamazdı da.

Trotski, Ekimde, Kamenev ile Zinovyev'in karşısında, partimizin bir sağ kanadı ile, denebilir ki, sosyal-demokratlarla kozumuzu paylaşmak zorunda kaldığımızı güvenle söylüyor. Yalnız şu anlaşılmıyor: nasıl olabiliyor da, parti böyle bir durumda bir anlaşmazlıktan başarıyla kurtulabiliyor; nasıl olabiliyor da, Kamenev ve Zinovyev ile görüş ayrılıkları ancak birkaç gün sürüyor; nasıl olabiliyor da, görüş ayrılıklarına karşın, parti bu yoldaşları son derece önemli görevler için ayaklanmanın politik merkezine seçiyor, vb.? Lenin'in partideki sosyal-demokratlara acımazlığı yeterince bilinmektedir; parti, Lenin'in de, partide sosyal-demokratik düşüncedeki yoldaşlara ve onların en önemli görevlerde bulunmasına katlanmaya bir an için bile razı olmadığını açık-

ladığını bilir. Partide bir anlaşmazlık olduğu nerden anlaşılıyor? Bu, görüş ayrılıklarına karşın, bu yoldaşlara karşı bolşevikliğin ortak tabanından ayrılmamış eski bolşeviklerle paylaşılacak kozumuz olmasından anlaşılıyor? Bu ortak taban neden oluşmaktadır? Ana sorunlarda, Rus devriminin karakteri üzerinde, devrimin itici güçleri üzerinde, köylülüğün rolü üzerinde, parti yönetiminin ilkeleri üzerinde, vb. görüş birliğinden. Böyle ortak bir taban bulunmasaydı, anlaşmazlık kaçınılmaz olurdu. Ortada bir bölünme yoktu, ve anlaşmazlıklar ancak birkaç gün sürdü, çünkü, Kamenev ve Zinovyev leninisttiler, bolşeviktiler.

Şimdi Trotski'nin Ekim ayaklanmasındaki özel rolüne dönelim. Trotskistler bitip tükenmez söylentiler yayıp diyorlar ki: Ekim ayaklanmasının esin kaynağı ve biricik önderi Trotski imiş. Bu söylentileri Trotski'nin yazılarının sözde yazarı, Lenzner, özellikle hiç durmadan yayıyor. Trotski'nin ayaklanmadaki özel rolü konusundaki söylentilerin yayılmasını, kasıtlı veya kasıtsız olarak, Trotski'nin kendisi istiyor, ve bu sırada partiyi, partinin merkez komitesini ve Petrograd parti komitesini sistemli olarak görmezlikten geliyor, bu örgütlerin ayaklanmadaki önderlik rolünü susarak geçiştiriyor ve kendisinin Ekim ayaklanmasının baş kişisi olduğunu ileri sürüyor. Trotski'nin ayaklanmadaki önemi söz götürmez rolünü tartışma konusu yapmayı istemek aklımdan geçmez. Ama Trotski'nin Ekim ayaklanmasında asla özel bir rol oynamadığını, oynayamadığını; Petrograd Sovyetinin başkanı olarak, Trotski'nin her adımına kılavuzluk eden uygun parti karar organlarının isteklerine hiç koşulsuz boyun eğdiğini söylemeliyim. Zuhanovca dar görüşlülük açısından bütün bunlar garip görünebilir, ama bu iddiam olgularla, sağlam kanıtlarla baştan sona doğrulanacaktır.

Merkez Komitesinin sonraki toplantısının, 16 (29) Ekim tarihli toplantısının tutanaklarına bakalım: Hazır bulunanlar. Merkez Komitesi üyeleri, *artı*, Petrograd Komitesi tem-

silcisi, *artı*, askerî örgüt, fabrika komiteleri, işçi sendikaları ve demiryolcular temsilcileri. Hazır bulunanlar arasında Merkez Komitesi üyelerinden başka şunlar vardır: Krilenko, Şotman, Kalinin, Volodarski, Şilyapnikov, Lzis ve öbürleri, toplam 25 kişi. Ayaklanma sorunu tümüyle pratik-örgütsel bakımdan görüşülüyor. Lenin'in ayaklanma konusundaki karar önergesi 2'ye karşı 20 oyla kabul ediliyor; üç kişi çekimser kalıyor. Ayaklanmanın örgütsel yönetimi için *pratik* bir merkez seçiliyor. Bu merkeze kimler seçiliyor? Bu merkeze beş kişi seçiliyor: Sverdlov, Stalin, Dzirsinki, Bubnov, Uritzki. Pratik merkezin görevi şudur: bütün pratik ayaklanma organlarını Merkez Komitesinin direktiflerine uygun olarak yönetmek. Böylece, görüldüğü gibi, Merkez Komitesinin bu toplantısında "korkunç" bir şey oluyor, yani ayaklanmanın "esin kaynağı", "baş kişisi", "biricik önderi" Trotski, ayaklanmayı yönetmekle görevlendirilmiş pratik merkeze "garip bir şekilde" seçilmiyor. Bu, Trotski'nin özel rolü konusunda sık sık savunulan görüşle nasıl bağdaşır? Zuhanov veya öbür trotskistler bunun biraz "garip" olduğunu elbette söylerlerdi, değil mi? Ama gerçekte burada garip hiç bir şey yoktur, çünkü Ekim döneminde Partimiz için nispeten yeni bir adam olan Trotski, Partide de, Ekim ayaklanmasında da herhangi bir özel rol oynamadı ve oynayamazdı. Bütün öbür sorumlu görevliler gibi, o da, Merkez Komitesinin ve onun organlarının isteklerine hiç koşulsuz uydu. Bolşevik Partisi yönetiminin işleyişini bilen biri, bunun asla başka türlü olamayacağını özel bir güçlük çekmeden anlar: Olayların akışına her etkiyi engellemek için Trotski'nin yalnızca Merkez Komitesinin isteklerine aykırı davranması gerekiyordu. Trotski'nin özel rolü söylentisi, iyiliksever "Parti dedikoducularının" yaydığı bir gevezeliktir.

Bu, elbette, Ekim ayaklanmasının "esin kaynağı" yoktu demek değildir. Hayır, onun esin kaynağı ve önderi vardı.

Ama bu, ayaklanma sorununun çözümünde verdiği önerge Merkez Komitesince kabul edilen Lenin'den, yasa-dışılıktan yılmayan, Trotski'nin iddiasının tersine, ayaklanmanın gerçek esin kaynağı olan Lenin'den başkası değildi. Ayaklanmanın esin kaynağının Partinin önderi V. İ. Lenin olduğu açık gerçeğini bugün gevezelikle örtbas etmeyi istemek budalalıktır ve gülünçtür.

Olgular bunlardır.

Bize deniyor ki, Trotski'nin Ekim döneminde iyi savaştığının yalan olduğu söylenemez. Evet, bu doğrudur, Trotski Ekimde gerçekten iyi savaştı. Ama Ekim döneminde yalnız Trotski iyi savaşmadı, vaktiyle bolşeviklerle omuz omuza olan sol sosyalist-devrimciler gibi kimseler bile hiç de kötü savaşmadılar. Genellikle, başarılı ayaklanma döneminde, düşman tecrit edilir ve ayaklanma gittikçe daha büyük boyutlar kazanırken, iyi savaşmanın güç olmadığını söylemeliyim. Böyle anlarda geride kalanlar bile yiğitleşir.

Ama proletaryanın savaşı akıp geçen bir saldırı, kopuksuz bir başarılar zinciri değildir. Proletaryanın savaşında bunalımlar da vardır, yenilgiler de vardır. Gerçek bir devrimci, başarılı ayaklanma döneminde yiğitçe savaşan değildir, tersine, devrimin başarılı saldırısında olduğu kadar, devrimin geri çekilme döneminde de iyi savaşmayı bilen, proletaryanın yenilgi döneminde yiğit olan, şaşırmayan, ve devrim kötüye gider, düşman başarı kazanırken bozulmayan, devrimin geri çekilme döneminde paniğe kapılmayan ve şüpheye düşmeyendir. Sol sosyalist-devrimciler, Ekim döneminde, bolşevikleri desteklerlerken, hiç de kötü savaşmadılar. Ama Brest döneminde, Alman emperyalizminin saldırısı onları şüpheye ve isteriye düşürdüğü zaman, bu "korkusuz" savaşçıların paniğe kapıldığını kim bilmez? Ekim döneminde iyi savaşmış olan Trotski'nin Brest döneminde, devrimin geçici gerileme döneminde, o güç anda yeterince yılmazlık göstermek ve sol sosyalist-devrimcilerin ardına düşmemek

için erkekçe davranmamış olması çok üzücüdür, ama şüphesiz gerçektir. O, şüphesiz, çetin bir andı, şaşırmamak, tam zamanında çekilmek, barış koşullarına tam zamanında razı olmak, proleter orduyu Alman emperyalizminin darbelerinden uzaklaştırmak, köylü yedekleri iyi kullanmak, ve böylelikle kendini toparlamak ve sonra yeni kuvvetlerle düşmana saldırmak amacıyla zaman kazanmak için, olağanüstü yiğitlik ve sarsılmaz bir serinkanlılık gerektiriyordu. Ne yazık ki, Trotski o güç anda bu yiğitliği ve devrimci yılmazlığı gösteremedi.

Trotski'nin kanısına göre, proletarya devriminin genel kuralı, Ekim gibi bir dönemde "gevşememek" idi. Bu, doğru değildir; çünkü Trotski'nin bu iddiası, devrim kurallarına ilişkin gerçeğin yalnız *bir kesimini* içermektedir. Proletarya devrimi kurallarına ilişkin gerçek, yalnız devrimin saldırı günlerinde değil, devrimin geri çekilme günlerinde de, düşman üstünlüğü ele geçirdiği ve devrim güç duruma düştüğü zamanda da "gevşememek"tir. Devrim, Ekim ile bitmemiştir. Ekim, proletarya devriminin yalnızca başlangıcıdır. Büyüyen bir ayaklanma sırasında gevşemek kötüdür. Ama iktidara geçtikten sonra, devrimin çetin bunalımları sırasında gevşemek daha da kötüdür. Devrim günü iktidar iddiasında bulunmak, iktidarı ele geçirmekten daha az önemli değildir. Trotski, Brest döneminde, devrimimizin ağır bir bunalım döneminde, iktidar "görevi" nerdeyse başlamışken, gevşedi ise, Kamenev'in ve Zinovyev'in Ekimdeki yanılgılarının bununla hiç bir ilişkisi olmadığını kavramalıdır.

Ekim ayaklanması ile ilgili efsanelerin içyüzü böyledir.

II. PARTİ VE EKİM HAZIRLIĞI

Şimdi Ekim hazırlığı sorununu ele alalım.

Bolşevik Partisi iç çelişkileri içinde kendini tüketir ve Lenin'i her şekilde kaygılandırır ve yerinde sayarken, Mart-

tan Ekime kadarki hazırlık döneminde hiç bir şey yapmamış, ve Trotski olmasa imiş, Ekim Devrimi kim bilir nasıl bitermiş. Trotski'yi dinleyenler, bunlara inanabilirmiş. III. cildin aynı "Önsöz"ünde "proletarya ayaklanmasının başlıca aracının parti olduğunu", "proletarya devriminin parti olmadan, partinin kılavuzluğu olmadan başarıya ulaşamayacağını" açıklamış olan Trotski'nin parti için söylediği bu garip sözleri işitmek insanı güldürür. Bu arada, "devrimin başlıca aracı" işe yaramaz görünür iken ve "partinin kılavuzluğu olmadan" başarıya ulaşmak olanaksız iken, devrimimizin başarıya nasıl ulaştığını Allah bile bilmez. Ama Trotski böyle garip şeylerle karşımıza ilk kez çıkmıyor. Partimiz üzerine yapılmış gülünç konuşmaların Trotski'nin alışılmış garipliklerinden olduğu kabul edilmelidir.

Ekim hazırlığı olayını dönemlere göre inceleyelim.

1. *Partinin yeniden yönlendirilmesi dönemi* (*Mart-Nisan*). Bu dönemin başlıca olguları şunlardır:

a) Çarlığın yıkılması;

b) Geçici hükümetin kurulması;

c) İşçi ve asker temsilcileri sovyetlerinin oluşması (proletaryanın ve köylülüğün diktatörlüğü);

d) İkili egemenlik;

e) Nisan gösterileri;

f) İlk iktidar bunalımı.

Bu dönemin ayırıcı özelliği, hem burjuvazinin diktatörlüğünün ve hem de proletarya ile köylülüğün diktatörlüğünün yanyana, birlikte, bir ve aynı zamanda varolması, bu arada birinin öbürüne karşı güven duyması, onun barış çabalarına inanması, iktidarı gönüllü olarak burjuvaziye vermesi ve böylelikle onun madalyonu haline gelmesi olgusudur. İki diktatörlük arasındaki ilk anlaşmazlık henüz tescil edilmemiştir. Ama bunun için bir "görüşme komisyonu" vardır.[1]

Bu, Rusya'nın tarihinde pek büyük bir dönüm ve partimizin tarihinde asla görülmemiş bir bunalımdı. Hükümeti do-

laysız düşürmenin eski, devrim-öncesi platformu açık ve belirliydi, ama artık yeni kavga koşullarına uymuyordu. Artık hükümetin doğrudan doğruya düşmesinin çaresine bakılamazdı, çünkü hükümet "yurt savunucularının" etkisinde bulunan sovyetlerle birleşikti, ve parti, yalnız hükümete karşı değil, sovyetlere karşı da gücünü aşan bir savaş vermek zorundaydı. Ama Geçici Hükümeti destekleyen bir politika da izlenemezdi, çünkü o, emperyalizmin hükümetiydi. Yeni savaş koşullarında partiye yeni bir yön verilmesi gerekiyordu. Parti (parti çoğunluğu) bu yeni yönlendirmeyi başarmayı dikkatle deniyordu. Barış sorununda sovyetlerin Geçici Hükümete baskı yapması politikasını izliyor ve eski slogandan, proletarya ve köylülük diktatörlüğü, yeni slogana, sovyet iktidarı sloganına geçiş kararını veremiyordu. Bu kararsızlıklar politikası, sovyetlere somut barış sorunu aracılığı ile geçici hükümetin emperyalist niteliğini görme ve ondan kopma fırsatını verme amacını güdüyordu. Bununla birlikte, bu, çok yanlış bir tutumdu, çünkü barışçıl hayaller yaratıyor, "yurt savunucuları"nın değirmenine su taşıyor ve yığınların devrimci eğitimini güçleştiriyordu. Partili başka yoldaşlarla birlikte bir zamanlar ben de bu yanlış görüşe kapıldım ve ancak Nisan ortalarında, Lenin'in tezlerini benimsediğim zaman, bu görüşten tümüyle vazgeçtim. Yeni bir yönlendirme gerekliydi. Lenin partiye bu yeni yönelimi o ünlü Nisan Tezleri[2] ile verdi. Bu tezler üzerinde durmuyorum, çünkü onları herkes bilmektedir. Bir zamanlar Lenin ile parti arasında görüş ayrılıkları var mıydı? Evet, vardı. Bu görüş ayrılıkları ne kadar sürdü? İki haftadan çok değil. Lenin'in tezlerini benimseyen Petrograd Örgütü Kent Konferansı[3] (Nisanın ikinci yarısı), partimizin gelişiminde bir dönüm noktası demektir. Rusya çapındaki Nisan Konferansı[4] (Nisan sonu), partinin onda-dokuzunun ortak parti tutumunda birleşmesiyle, Petrograd Konferansının eserini Rusya ölçüsünde yalnızca tamamladı.

Bugün, yedi yıl sonra, Trostki, bolşevikler arasındaki eski görüş ayrılıkları üzerinde kasten duruyor ve bolşevikler arasındaki bu görüş ayrılıklarını nerdeyse bolşevizmin içindeki iki partinin savaşı gibi gösteriyor. Ama, birincisi, Trotski burda işi olağanüstü abartıp şişiriyor, çünkü Bolşevik Partisi bu görüş ayrılıklarını hiç sarsılmaksızın atlatmıştır. İkincisi, partimiz devrimci bir parti değil de, bir kast olsaydı, kendi içinde görüş ayrılıklarına izin vermezdi. Bilindiği gibi, geçmişte, örneğin III. Duma döneminde, görüş ayrılıklarımız vardı, ama partimizin birliğini zedelemiyordu. Üçüncüsü, *bugün* bolşevikler arasındaki görüş ayrılıkları üzerinde kasten duran Trotski'nin *bir zamanlar* hangi tutumu benimsediğini sormak gereksiz olmaz mı? Trotski'nin yazılarının sözde yazarı Lenzner, Trotski'nin Amerika Mektuplarının, Lenin'in Nisan Tezlerinin temelini oluşturan "Uzaktan Mektuplar"ının[5] özünü, önceden, tümüyle kapsadığını ileri sürüyor. Aynen şöyle diyor: "önceden, tümüyle kapsamaktadır." Trotski böyle bir örneksemeye (*analogie*) hiç itiraz etmiyor ve onu açıkça şükranla benimsiyor. Ama, birincisi, Trotski'nin mektupları, özleri ve önerileri bakımından Lenin'in mektuplarına "hiç benzememektedir", çünkü baştan sona Trotski'nin anti-bolşevik sloganlarını yansıtmaktadırlar: "Kahrolsun Çar, Yaşasın İşçi Hükümeti." Bu slogan, köylülük *olmaksızın* devrim anlamına gelir. Bunu anlamak için o iki mektup grubuna şöyle bir gözatıvermek yeter. İkincisi, yabancı ülkeden dönmesinin hemen ertesi günü Lenin'in Trotski ile yetinmek zorunluğunu duyması, bu durumda nasıl açıklanır? Trotski'nin *"Kahrolsun Çar, Yaşasın İşçi Hükümeti"* sloganının "henüz karara varmamış köylü hareketini unutan" bir deneme olduğunu, "işçi hükümetiyle iktidarı ele geçirme oyunu"* anlamına gelen bir slogan olduğu-

* Bkz: Lenin *Yapıtları*, c. 24, 4. baskı, s. 28, 29. Ayrıca bkz: Petrograd Kent Konferansının ve RSDİP (B)'nin Rusya Çapında Konferansının (1917 Nisan ortası ve sonu) raporları.

nu Lenin'in kerelerce açıkladığını bilmeyen var mı?

Lenin'in bolşevik tezleriyle Trotski'nin bütünüyle "iktidarı ele geçirme oyunu" olan anti-bolşevik şeması arasında ortak ne olabilir? Ve zavallı bir kulübeyi Montblanc ile karşılaştırma tutkusu nerden doğuyor? Lenzner, ne için, devrimimiz hakkındaki bir yığın masala bir yenisini katmak, Trotski'nin Amerika Mektuplarının Lenin'in ünlü "Uzaktan Mektuplar"ını önceden "kapsadığını" ileri sürmek zorundadır?*

Gayretkeş bir budalanın bir düşmandan daha tehlikeli olması, raslantı değildir.

2. *Yığınların devrimci seferberliği dönemi* (*Mayıstan Ağustosa kadar*). Bu dönemin başlıca olguları şunlardır:

a) Petrograd'da Nisan gösterisi ve "sosyalistlerin" katılmasıyla bir koalisyon hükümetinin kurulması;

b) Rusya'nın başlıca merkezlerinde "demokratik barış" sloganı ile Mayıs gösterisi;

c) Petrograd'da "kahrolsun kapitalist bakanlar!" ana sloganı ile Haziran gösterisi;

d) Cephede Haziran saldırısı ve Rus ordusunun başarısızlığı;

* Bu söylentilerin en yaygını, içsavaş cephelerindeki başarıların "tek" örgütleyicisinin ya da "baş örgütleyicisinin" Trotski olduğu idi. Yoldaşlar, gerçeklik uğruna açıklamalıyım ki, bu söylenti kesinlikle gerçeğe aykırıdır. Trotski'nin içsavaş sırasındaki rolünü tartışma konusu yapmayı istemek aklımdan geçmez. Ama kesinlikle açıklamalıyım ki, başarılarımızın örgütleyicisi olma yüce onuru, tek tek kişilere düşmez, tersine, o onur ülkemizin omuz-omuza ilerleyen işçilerinindir — Rus Komünist Partisinindir. Birkaç örnek vermek, herhalde gereksiz olmaz. Kolçak ile Denikin'in Sovyet Cumhuriyetinin baş düşmanları sayıldıklarını bilirsiniz. Ülkemizin ancak bu iki düşman yenildikten sonra rahat soluk alabildiğini bilirsiniz. Ve tarih, kıtalarımızın bu iki düşmanı, yani hem Kolçak'ı ve hem de Denikin'i, Trotski'nin planlarına *karşı* çıkılarak kesin yenilgiye uğrattıklarını bildirmektedir.

Kararı kendiniz veriniz.

1. *Kolçak*. 1919 yazı. Kıtalarımız Kolçak'a saldırır ve Ufa'da harekâta başlar. Merkez Komitesi toplanır. Trotski, saldırının (Ufa'da) Byelaya Irmağı boyunda kırılmasını, Ural'ın Kolçak'ın eline bırakılmasını, doğu cephesindeki kıtaların bir kesiminin geri çekilip güney cephesine gönderilmesini önerir. Çetin bir tartışma olur. Merkez Komitesi Trotski gibi düşünmemektedir, ter-

e) Petrograd'da silahlı Haziran gösterisi ve Kadet bakanların hükümetten çekilmesi;

f) Karşı-devrimci kıtaların cepheden çekilmesi, "Pravda" yayınevinin yıkılması, karşı-devrimin sovyetlerle savaşı ve Kerenski'nin başkanlığında yeni bir koalisyon hükümetinin kurulması;

g) Partimizin silahlı ayaklanma sloganını veren VI. toplantısı;

h) Karşı-devrimci devlet toplantısı ve Moskova'da genel grev;

i) Kornilov'un başarısız Petrograd saldırısı, sovyetlerin canlanması, Kadetlerin geri çekilmesi ve bir "yürütme kurulu"nun oluşturulması.

Bu dönemin ayırıcı özelliği, geçen dönemde sovyetlerle Geçici Hükümet arasında —iyi veya kötü— varolmuş kararsız dengenin bozulması ve bunalımın şiddetlendirilmesidir. İkili egemenlik her iki taraf için de katlanılmaz oluyordu. "Görüşme komisyonu"nun çürük yapısı son günlerini yaşıyordu. "İktidar bunalımı" ve "bakan atlıkarıncası", o zamanlar en çok kullanılan moda sözcüklerdi. Cephedeki bu-

sine, fabrikaları ve demiryolu ağı ile Ural'ın Kolçak'a bırakılmaması gerektiği, çünkü Kolçak'ın orada kuvvetlerini toplama olanağını kolayca bulacağı ve tazelenmiş kuvvetleriyle Volga'ya ulaşabileceği, Kolçak'ın önce Uralların arkasına, Sibirya bozkırlarına sürülmesi gerektiği, ancak ondan sonra kıtaların güneye kaydırılabileceği kanısındadır. Merkez Komitesi, Trotski'nin planını reddeder. Trotski'nin planının başkomutanı Vesetis geri çekilir. Onun yerini yeni bir başkomutan, Kamenev alır. O andan sonra Trotski doğu cephesi ile ilgili görevlere doğrudan doğruya katılmaktan uzak durur.

2. *Denikin.* 1919 güzü. Denikin'e karşı saldırı başarısızlığa uğrar. Mamontov çevresindeki "demir kuşatma" açıkça parçalanmaktadır (Mamontov'un yarma harekâtı). Denikin, Kursk'u ele geçirir. Denikin, Orel'e yaklaşır. Trotski, güney cephesinden Merkez Komitesinin bir toplantısına çağırılır. Merkez Komitesi durumu tehditkâr bulur ve güney cephesine yeni askerî görevliler göndermeye ve Trotski'yi geri almaya karar verir. Yeni askerî görevliler Trotski'nin güney cephesindeki işlere "karışmamasını" isterler. Trotski, güney cephesi ile ilgili görevlere doğrudan doğruya katılmaktan uzak durur. Güney cephesindeki harekâtlar, Trotski olmadan, Rostov'un, Don'un ve Odesa'nın ele geçirilmesine kadar sürer.

Bu olgular çürütülmeye çalışılıyor.

nalım ve cephe gerisindeki sarsıntı etkisini gösteriyor, aşırı uçları (kanatları) kuvvetlendiriyor ve uzlaşmacı "yurt savunucuları"nı iki yandan baskı altına alıyordu. Devrim seferberliğe geçiyor ve böylelikle karşı-devrimin seferberliğine çağırı çıkarıyordu. Karşı-devrim devrimi körüklüyor ve devrimci dalganın yeni bir kabarmasına yol açıyordu. İktidarın yeni sınıfa geçmesi sorunu güncel sorun oluyordu.

O zamanlar partimizde görüş ayrılıkları var mıydı? Elbette vardı. Trotski partide bir "sağ" ve bir de "sol" kanat keşfetmeye uğraşıyorsa da, görüş ayrılıkları özellikle olumlu bir nitelik taşıyordu. Yani, o görüş ayrılıkları olmadan, canlı bir parti yaşamı ve gerçek bir parti çalışması olmazdı.

Trotski, Petrograd'daki Nisan gösterilerinin Merkez Komitesinde görüş ayrılıklarına yol açtığını iddia ederken haksızdır. Merkez Komitesi bu sorunda kesinlikle birlik halindeydi ve sovyetlerdeki ve ordudaki bolşevikler azınlıkta oldukları için, bir grup yoldaşın Geçici Hükümeti bir anda tutuklamayı denemesini kararlaştırıyordu. Trotski, Ekimin "tarihini" Zuhanov'a göre değil de, resmî belgelere göre yazsaydı, iddiasının yanlış olduğunu kolayca görürdü.

Trotski, 10 Haziranda bir gösteri düzenleme konusunda "Lenin'in inisiyatifi ile" girişilen denemeyi Merkez Komitesinin "sağ" üyelerinin "serüvencilik" olarak mahkûm ettiklerini ileri sürerken, kesinlikle haksızdır. Trotski Zuhanov'a göre yazmasaydı, 10 Haziran gösterisinin Lenin'le tam anlaşma halinde kararlaştırıldığını, o arada Petrograd Komitesinin o ünlü oturumunda verdiği büyük söylevde Lenin'in bunu savunduğunu elbette bilirdi (Petrograd Komitesinin tutanağına bakınız[6]).

Trotski, silahlı Haziran gösterisi ile ilgili olarak Merkez Komitesinde "trajik" görüş ayrılıklarından sözederken, baştan sona haksızdır. Trotski, Merkez Komitesinin önder grubunun birkaç üyesinin "Haziran olayında zararlı bir serüven görmeleri gerektiğine" inanıyorsa, bu, düpedüz düş görmek-

tir. O zaman henüz Merkez Komitemizde bulunmayan ve yalnızca bizim sovyet parlamenterimiz olan Trotski, Merkez Komitesinin Haziran gösterisini yalnızca düşmanı yoklamak için bir araç olarak gördüğünü, Merkez Komitesinin (ve Lenin'in), başkent sovyetleri henüz "yurt savunucuları"nın arkasında oldukları için, gösteriyi bir anda ayaklanmaya dönüştürmeyi ne istediklerini ve ne de düşündüklerini bilmiyor da olabilir. Bolşevikler arasında şunun ya da bunun Haziran yenilgisi dolayısıyla gerçekten ağlamış olması, baştan sona olanaksızdır. Örneğin, o zaman tutuklanmış bolşeviklerden şunun ya da bunun bizim saflarımızdan ayrılmaya bile hazır olduklarını biliyorum. Ama bundan Merkez Komitesinin sözde "sağ", sözde "üyesi" olan birkaç kişiye karşı herhangi bir sonuç çıkarmayı istemek, olayı korkunç bir biçimde değiştirmek demektir.

Trotski, Kornilov günlerinde parti ileri gelenlerinden bir kesimin, "yurt savunucuları" ile, Geçici Hükümeti desteklemek için bir blok oluşturma eğilimi gösterdiğini açıklarken, haksızdır. Gene, kendiliğinden anlaşıldığı gibi, Trotski'nin uykularını kaçıran "sağlar" sözkonusudur. Trotski haksızdır, çünkü o zamanki parti merkez organının Trotski'nin açıklamalarını çürüten belgeleri vardır. Trotski, Lenin'in Merkez Komitesine Kerenski'yi desteklemekten sakınmayı öğütleyen mektubunu örnek gösteriyor. Ama Trotski, Lenin'in mektuplarının anlamını ve amacını anlamıyor. Lenin, mektuplarında yapılabilecek yanlışları önlemek ister, partiyi uyarmak ve yanılgılardan korumak amacı ile önceden eleştirir, ya da aynı eğitsel amaçla "ufak-tefek şeyleri" abartır ve "pireyi deve yapar". Partinin önderi, özellikle yasa-dışı durumda iken, başka türlü de davranamaz, çünkü savaş arkadaşlarından daha uzağı görmek zorundadır ve düşülebilecek her yanılgı karşısında, yanılgı "küçük" bile olsa, tehlike işareti vermekle yükümlüdür. Lenin'in böyle mektuplarından (ki onun böyle mektupları hiç de az değil-

dir) "trajik" görüş ayrılıkları çıkarmak ve bunu vesile ederek danışıklı dövüşmek, Lenin'in mektuplarını anlamamak, *Lenin'i tanımamak* demektir. Trotski'nin zaman zaman çok yanıldığı, bundan da anlaşılmaktadır. Sözün kısası, Kornilov hükümet darbesi günlerinde, Merkez Komitesinde asla görüş ayrılıkları olmamıştır.

Temmuz yenilgisinden sonra Merkez Komitesi ile Lenin arasında, sovyetlerin kaderi sorununda, gerçekten görüş ayrılığı vardı. Bilindiği gibi, partinin dikkatini sovyetlerin dışında ayaklanma seferberliği üzerinde toplamak isteyen Lenin, sovyetlere aşırı değer biçmekten sakınılmasını öğütlüyordu, çünkü "yurt savunucuların" bozduğu sovyetlerin anlamlarını aşağıyukarı *tümüyle yitirdiği* kanısındaydı. Merkez Komitesi ve Partinin VI. toplantısı, dikkatli bir yol izlemeyi benimsedi ve sovyetlerin yeniden canlandırılmasını olanaksız sanmak için hiç bir gerekçe gösterilmemesini kararlaştırdı. Kornilov darbesi, bu kararın doğru olduğunu gösterdi. Kaldı ki, Parti için bu görüş ayrılığının güncel bir anlamı yoktu. Lenin, daha sonra, VI. Parti toplantısının bu tutumunun doğru olduğunu kabul etti. Trotski'nin, bu görüş ayrılığına sarılmamış ve onu "olağanüstü" şişirmemiş olması ilginçtir.

Yığınların devrimci seferberliğinin başında tek ve birleşik bir parti olarak bulunan partimizin o dönemdeki durumu böyleydi.

3. *Saldırının örgütlenmesi dönemi* (*Eylül-Ekim*). Bu dönemin başlıca olguları şunlardır:

a) Demokratik görüşme çağrısı ve Kadetlerle bir blok kurma düşüncesinin yıkılması;

b) Moskova ve Petrograd sovyetlerinin bolşeviklerin yanına geçmesi;

c) Kuzey illerinin sovyet kongresi[7], ve Petrograd sovyetinin kıtaların taşınmasına karşı çıkması;

d) Parti Merkez Komitesinin Petrograd sovyetinin dev-

rimci askerî komitesinin kurulması ve ayaklanması kararı;

e) Petrograd Garnizonunun Petrograd sovyetine silahlı yardım kararı, ve devrimci askerî komite komiserlerince bir sistem oluşturulması;

f) Bolşevik silahlı kuvvetlerinin ilerlemesi ve Geçici Hükümet üyelerinin tutuklanması;

g) Petrograd devrimci askerî komitesi ile iktidarın ele geçirilmesi ve II. sovyet kongresi ile halk komiserleri kurulunun yaratılması.

Bu dönemin ayırıcı özelliği, bunalımın çabucak şiddetlendirilmesi, hükümet çevrelerinin tümüyle başsız kalması, sosyalist-devrimcilerin ve menşeviklerin tecriti ve kararsız unsurların yığınlar halinde bolşeviklerin yanına geçmesidir. Bu dönemin devrimci taktiğinin değişik bir özelliği, işin çetinliğini belirtmekti. Bu özelliğin içyüzü, devrim saldırısının her ya da aşağıyukarı her adımının savunmanın ışığı altında atılmak gerektiğidir. Kıtaların Petrograd'dan taşınmasının önlenmesi, kuşkusuz, devrim saldırısında önemli bir adımdır; bununla birlikte, bu saldırıya bir dış düşmanın olası saldırısına karşı Petrograd'ı savunmak sloganı ile girişiliyordu. Kuşkusuz, Geçici Hükümete karşı, devrimci askerî komitelerin kurulması daha da önemli bir saldırı adımıdır, bununla birlikte, askerî alanda kurmayların eylemleri üzerinde bir sovyet denetiminin kurulması sloganı ile başarılamazdı. Kuşkusuz, garnizonun açıkça devrimci askerî komitenin yanına geçmesi ve bir sovyet komiserleri ağının örgütlenmesi, ayaklanmanın başlaması anlamına geliyordu, bununla birlikte, bu devrim adımları, Petrograd sovyetini karşı-devrimin olası eylemlerine karşı savunmak sloganı ile atılmıyordu. Devrim, kararsız ve çekingen unsurları kendine daha kolay bağlamak için, saldırı eylemlerini sanki savunma örtüsü ile gizliyordu. Bu, o dönemin içerikleri bakımından saldırgan bir nitelik taşıyan söylevlerinin, makalelerinin ve sloganlarının görünüşteki savungan niteliğini de

açıklamaktadır.

Bu dönemde Merkez Komitesinde görüş ayrılıkları var mıydı? Evet, böyle önemsiz görüş ayrılıkları vardı. Ayaklanma sorunundaki görüş ayrılıklarını demin anlattım. Bunlar, Merkez Komitesinin 10-16 Ekim tutanaklarında tam anlamıyla görülmektedir. Bu yüzden demin söylenenleri yinelemeyeceğim. Şimdi şu üç sorun üzerinde durmak gereklidir: kurucu meclise katılma, ayaklanmada sovyetlerin rolü ve ayaklanma anı. Bu, Trotski, son iki sorunda Lenin'in tutumunu "kazara" yanlış yorumlamaya, ön plana koymaya durup dinlenmeden çabaladığı için, öncelikle önemlidir.

Kuşkusuz, kurucu meclisle ilgili görüş ayrılıkları çok önemli bir niteliktedir. Kurucu meclisin amacının içyüzü neydi? Sovyetleri geri plana itmede ve burjuva parlamentarizminin temelini atmada burjuvaziye yardım etmek. Ortaya çıkan devrimci durum karşısında kurucu meclisin bu görevi tamamlayıp tamamlayamadığı, başka bir sorudur. Olaylar, bu amaca ulaşılmadığını, kurucu meclisin kendisinin, Kornilov darbesinin vakitsiz doğumu olduğunu gösterdi. Bununla birlikte, menşeviklerin ve sosyalist-devrimcilerin, kurucu meclisin oluşmasını isterken, tam bu amacı güttükleri hiç tartışma götürmez. Bu koşullarda bolşeviklerin kurucu meclise katılmasının ne anlamı olabilirdi? Proletarya yığınlarını kurucu meclisin gerçek yüzü konusunda yanıltmaktan başka hiç bir şey. Bu, önce, Lenin'in kurucu meclise katılma yanlılarını mektuplarında neden azarladığını da açıklar. Kurucu meclise katılmak, kuşkusuz, ciddî bir yanılgıydı. Bununla birlikte, Trotski'nin yaptığı gibi, katılma yanlılarının kurucu meclise onun çalışmalarına organik olarak karışmak için, "işçi hareketini sosyal-demokrasinin dümen suyuna sokmak için" gitmiş olmalarına inanmak istemek, bir yanılgı olur. Bu, kesinlikle yanlıştır. Bu, doğru değildir. Bu doğru olsaydı, parti, bu yanlışı kurucu meclisi gösterişle bırakıp gitmekle önlemeyi "bir anda" ba-

şaramazdı. Partimizin birliği ve devrimci gücü, başka şeyler arasında, partinin bu yanlışı bir anda düzeltmesinden de anlaşılmaktadır.

Trotski'nin yazılarının "yazarı" Lenzner'in kurucu meclis sorununun karara bağlandığı bolşevik grubu toplantısı üzerine anlattıklarında görülen küçük bir yanlışı düzeltmeme izin veriniz. Lenzner, o toplantıda iki sözcü olduğunu bildiriyor: Kamenev ve Trotski. Bu, doğru değildir. Gerçekte dört sözcü vardı: İkisi kurucu meclisin boykotu için (Trotski ve Stalin), ve ikisi, kurucu meclise katılma sorunu için (Kamenev ve Nogin).

Lenin'in ayaklanmanın biçimi konusundaki tutumundan sözettiği kesim, Trostki adına çok daha kötüdür. Trotski, sorunu, Lenin'in kanısının, partinin Ekimde iktidarı "sovyetten bağımsız ve onun arkasında" ele geçirmesi gerektiği imiş gibi göstermektedir. Bu saçmalıkların Lenin'e sunduğu daha sonraki eleştirisinde, Trotski, alçalan bir tonla ve aşağıdaki tümce ile bitirmek için "bütün ustalığını" gösteriyor: "Bu, bir yanlışmış." Trotski, burada, Lenin hakkında yalan söylüyor, Lenin'in sovyetlerin ayaklanmadaki rolü konusundaki görüşünü bozarak değiştiriyor. Lenin'in Petrograd ya da Moskova sovyeti ile, sovyetler *ile* —sovyetlerin *arkasında* değil— iktidarı ele geçirmeyi önerdiğini kanıtlayan bir yığın belge vardır. Trotski, Lenin hakkındaki bu pek garip masalları neden gereksiyor?

Trotski'nin Merkez Komitesinin ve Lenin'in ayaklanma anı konusundaki tutumunu "incelerken"ki hali, daha iyi değildir. Merkez Komitesinin 10 Ekimdeki ünlü oturumunu anlatırken, Trotski, o oturumda "ayaklanmanın en geç 15 Ekimde olması gerektiği kararını aldığını" iddia ediyor. Böylece, Merkez Komitesinin sanki ayaklanma anını 15 Ekim olarak saptadığı, ama daha sonra bu kararı kendisinin bozduğu ve ayaklanmayı 25 Ekime kadar savsakladığı söylenmiş oluyor. Bu, doğru mudur? Hayır, doğru değildir. Merkez Komite-

si, o dönemde, 10 Ekimde ve 16 Ekimde, toplam iki karar almıştır. Bu kararları okuyalım:

Merkez Komitesinin 10 Ekim günlü kararı şöyledir:

"Merkez Komitesi, gerek Rus devriminin uluslararası durumu (bütün Avrupa'da sosyalist dünya devriminin olgunlaşmaya başladığının en güzel belirtisi olarak Alman donanmasındaki ayaklanma, ve bir de Rusya'daki devrimi boğmak amacı ile emperyalistlerin barışması* tehlikesi), gerek askerî durum (Rus burjuvazisinin, Kerenski'nin ve ortaklarının, Petrograd'ı Almanlara teslim etme konusundaki tartışma götürmez kararı) ve proletarya partisi ile sovyetlerde çoğunluğun kazanılması —bütün bunlarla ilişkili olarak köylü ayaklanması ve halkın güveninin partimize dönmesi (Moskova seçimleri), ve ikinci bir Kornilov darbesinin açık hazırlığı (kıtaların Petrograd'dan taşınması, Kazakların Petrograd'da toplanması, Minsk'in Kazaklarla kuşatılması, vb.)— karşısında, bütün bunların silahlı ayaklanmayı gündeme koyduğunu saptar.

"Merkez Komitesi, bundan ötürü, silahlı ayaklanmanın kesinlikle ve tümüyle olgunlaştığını saptar, ve bütün parti organlarını, bu karara uymaya ve bütün pratik sorunları (kuzey illeri sovyet kongreleri, kıtaların Petrograd'dan taşınması, Moskovalıların ve Minsklilerin eylemleri, vb.) bu görüş açısından ele almaya çağırır."[8]

Merkez Komitesinin sorumlu görevlilerle 16 Ekimde yaptığı toplantıda alınan karar şöyledir:

"Kurulumuz, Merkez Komitesinin kararını sevinçle karşılar ve kararı baştan sona onar; bütün örgütleri, bütün işçileri ve askerleri, Merkez Komitesinin bu amaçla kurduğu merkezleri silahlı ayaklanmanın genel ve güçlü hazırlığını desteklemeye çağırır ve Merkez Komitesi ile Sovyetin saldırı için en uygun anı ve aracı bildireceğine tam inancı

* Besbelli buna "bir özel barış" demek gerekir.

olduğunu duyurur."[9]

Ayaklanma anı ve Merkez Komitesinin ayaklanma konusundaki kararı ile ilgili kesim, gördüğünüz gibi, Trotski'yi güç duruma düşürmektedir.

Trotski, Lenin'in sovyet yasallığını (meşruiyetini) küçümsediğini, Lenin'in 25 Ekimde tüm Rus sovyet kongresi sayesinde iktidarın ele geçirilmesinin önemli anlamını kavramadığını ve bu yüzden iktidarın 25 Ekimden önce ele geçirilmek gerektiğini bile önerdiğini iddia ederken haksızdır. Bu, doğru değildir. Lenin, iktidarı 25 Ekimden önce ele geçirmeyi iki nedenden ötürü önermiştir. Birincisi, karşı-devrimciler Petrograd'ı her an teslim edebilecekleri ve bu, gelişen ayaklanmaya çok kana malolacağı için, ve bu durumda her günün değeri çok büyük olduğu için. İkincisi, Petrograd sovyetinin ayaklanma gününü (25 Ekim) *açık olarak* saptadığı ve geniş ölçüde duyurduğu, ve bu yanlış, ancak ayaklanmanın gerçekten bu yasal (legal) ayaklanma gününden *önce* olmasıyla düzeltilebileceği için. Sorun, Lenin'in ayaklanmayı bir sanat sayması ve bundan ötürü (Petrograd sovyetinin dikkatsizliği ile) ayaklanma gününü öğrenmiş olan düşmanın o gün için hazırlıklı olmaya çalışacağını, bundan dolayı düşmandan önce davranmanın, yani kararlaştırılan (yasal) zamandan *önce* ayaklanmayı başlatmanın zorunlu olduğunu çok iyi bilmesidir. Tarihi, 25 Ekimi, bir tapıncak (fetiş) haline getirenleri, Lenin'in mektuplarında neden kıyasıya azarladığı özellikle bununla açıklanır. Olaylar, Lenin'in tümüyle haklı olduğunu gösterdi. Bilindiği gibi, ayaklanma, tüm Rus sovyet kongresinden önce başlar. Bilindiği gibi, iktidar fiilen tüm Rus sovyet kongresinin başlamasından önce ele geçirilir, ve iktidarı sovyet kongresi değil, tersine, Petrograd sovyeti, Devrimci Askerî Komite ele geçirir. Sovyet kongresi, iktidarı doğrudan doğruya Petrograd sovyetinin elinden *alır*. Bundan ötürü, Trotski'nin sovyet yasallığı (meşruluğu) konusundaki uzun incelemesi tümüyle gerek-

sizdir.

Burjuva iktidarına karşı saldıran devrimci yığınların başında canlı ve güçlü bir parti — işte partimizin o dönemdeki durumu buydu.

Ekim hazırlıkları ile ilgili söylentilerin içyüzü böyledir.

III. TROTSKİZM Mİ, YOKSA LENİNİZM Mİ?

Trotski'nin ve düşüncedaşlarının Ekimle ve Ekim hazırlığı ile ilgili olarak partimize karşı ve Lenin hakkında yaydıkları efsanelerden biraz önce sözettik. Bu efsaneleri, foyalarını meydana çıkarıp çürüttük. Ama şimdi şu soru ortaya çıkıyor: Trotski, Ekim ve Ekim hazırlığı konusunda, Lenin ve Lenin'in partisi hakkında bütün bu efsaneleri neden gereksiyordu? Trotski'nin partiye karşı yeni edebî taşkınlıkları nedendir? Bugün, partinin tartışmak istemediği, partinin geciktirilmez sayısız görevler yüklendiği, partinin eski sorunlar için yeni bir savaş vermeyi değil, ekonomiyi yeniden kurmak için birlik halinde çalışmayı gereksediği sırada, bu taşkınlıkların anlamı, görevi, amacı nedir? Trotski, partiyi neden yeni tartışmalara çekmek zorundadır?

Trotski, Ekimi "öğrenmek" için, bütün bunların gerekli olduğunu ileri sürüyor. Peki ama, partiyi ve onun önderi Lenin'i bir kez daha çarpıtarak göstermeden, Ekim gerçekten öğrenilemez mi? Ekim ayaklanmasının baş yöneticisine, bu ayaklanmayı örgütlemiş ve yürütmüş olan partiye hakaret etmekle başlayıp biten bir Ekim "tarihi" nasıl bir "tarihtir"? Hayır, burada Ekimi öğrenmek sözkonusu değildir. Ekim *böyle* öğrenilmez. Ekimin tarihi *böyle* yazılmaz. Besbelli burada başka bir "niyet" var. Ve bütün görünüşe göre, bu "niyet" leninizmin yerine trotskizmi koyabilmektir ve Trotski edebî taşkınlıkları ile bunu bir daha (bir daha!) denemektedir. Trotski "ya bu deveyi gütmek, ya bu diyardan gitmek" üzere, partiye hakaret ederek leninizme hakaret et-

mek için, ayaklanmayı yönetmiş olan partiye ve kadrosuna hakaret etmek zorundadır. Trotskizmi "biricik" "proletarya" (şaka bir yana!) ideolojisi olarak yutturmak için, leninizme hakaret etmeyi gereksemektedir. Bütün bu yutturma işlemi, "olabildiğince acısız" gerçekleşsin diye, elbette (elbette!) leninizm bayrağı altında olmaktadır.

Trotski'nin son edebî taşkınlıklarının içyüzü budur.

Bundan ötürü, Trotski'nin bu edebî taşkınlıkları, trotskizm sorununu bütün ayrıntılarıyla aydınlatmayı gerektirmektedir.

Öyleyse, trotskizm nedir?

Trotskizm, kendisini leninizmin uzlaşmaz karşıtı haline getiren üç özellik göstermektedir.

Bu özellikler nelerdir?

Birincisi. Trotskizm, "sürekli" (kesiksiz) devrimin teorisidir. Peki, trotskist anlayışa göre sürekli devrim nedir? Bu, yoksul köylülüğün devrimci bir kuvvet olarak dikkate alınmadığı bir devrimdir. Trotski'nin "sürekli" devrimi, Lenin'in dediği gibi, köylü hareketini "atlamak"tır, bir "iktidarı ele geçirme oyunudur". Bunun tehlikesi nerdedir? Şurda: Böyle bir devrim, yapılmak gerekirse, yıkımla sona ermekten kurtulamaz, çünkü Rus proletaryasının müttefikini, yani yoksul köylülüğü, Rus proletaryasından ayırır. Bu, leninizmin daha 1905'ten beri trotskizme karşı yürüttüğü savaşın nedenini de açıklar.

Trotski, bu savaş bakımından leninizme nasıl değer biçiyor? O, leninizmi "karşı-devrimci özellikler" gösteren bir teori sayıyor. Leninizm hakkındaki bu öfkeli yargı neye dayanıyor? Leninizmin, zamanında proletarya ve *köylülük* diktatörlüğü için savaşmış ve onu başarıyla kurmuş olmasına.

Trotski bu öfkeli yargı ile yetinmiyor. Daha ileri gidip şunu iddia ediyor: "Leninizmin tüm yapısı, bugün yalan ve dolan üzerine kurulmuştur ve kendi yıkımının çekirdeğini kendinde taşımaktadır." (Trotski'nin 1913'te Çheydze'ye yaz-

dığı mektuba bakınız.)

İkincisi. Trotskizm, bolşevik partisinin tutumuna, onun türdeş birliğine, onun oportünist unsurlara olan düşmanlığına karşı güvensizlik demektir. Trotskizm, örgütsel bakımdan, devrimcilerin ve oportünistlerin yanyana yaşamasının, onların ortak bir partinin kucağında kümelenmesinin ve kümeciklenmesinin teorisidir. Trotski'nin Martov yandaşları ile otsovistlerin, tasfiyeciler (likidatörler) ile trotskistlerin hep birlikte içtenlikle kurdukları Ağustos Blokunun tarihini ve ona nasıl "gerçek" bir parti süsü verdiklerini elbette biliyorsunuz. Bilindiği gibi, bu "parti" yamalı bohçası, bolşevik partisini yıkma amacını güdüyordu. O zaman "görüş ayrılıklarımızın" içyüzü neydi? Şu: leninizm proletarya partisinin gelişme güvencesini Ağustos Blokunun parçalanmasında görürken, trotskizm bu blokta "gerçek" bir parti yaratmanın temelini görüyordu.

Gördüğünüz gibi, gene iki karşıt tutumla uğraşmaktayız.

Üçüncüsü. Trotskizm, bolşevizmin önderlerine güvenmemek demektir, onları küçük düşürmeyi, onlara hakaret etmeyi denemek demektir. Parti içinde leninizmin önderine ya da partinin merkez kurullarına hakaret etme konusunda trotskizm ile yarışabilecek hiç bir akım tanımıyorum. Örneğin, Trotski'nin Lenin'i "Rus işçi hareketindeki her geri kalmışlığı sömürmeyi meslek edinmiş biri" (aynı yere bakınız) olarak nitelendiren "sevimli" yargısı için ne denmelidir? Ama bu, Trotski'nin bütün "sevimli" yargılarının hiç de "en sevimlisi" değildir.

Böylesine ağır bir safrayı sürükleyen Trotski, bir de Ekim hareketi sırasında bolşeviklerin saflarına düşseydi, sonuç nasıl olabilirdi? Bu, Trotski o zamanlar safrasını attığı (gerçekten attığı), onu dolaba tıktığı için oldu. Bu "operasyon" olmaksızın Trotski ile ciddî bir işbirliği olamazdı. Ağustos Bloku teorisi, yani menşeviklerle birlik teorisi, henüz çökmüş ve devrim tarafından süpürülüp atılmışken, silâhlı

bir savaş sırasında bolşeviklerle menşevikler arasında nasıl bir birlik sözkonusu olabilirdi? Trotski, bu teorinin yararsız olduğu gerçeğini anlamakta geç kaldı.

Aynı çirkin öykü, sürekli devrim teorisinde de geçiyordu, çünkü hiç bir bolşevik, Ekim devriminin hemen ertesi günü iktidarı ele geçirmeyi düşünmüyordu, ve Trotski, bolşeviklerin, kendisine, Lenin'in sözlerini kullanmak için "iktidarı ele geçirme oyunu" oynama iznini vermeyeceklerini bilmeliydi. Trotski, bolşeviklerin politikasını, sovyetleri etkileme savaşı politikasını, köylülüğü kazanma savaşı politikasını anlamakta geç kaldı. Trotskizmin üçüncü özelliği (bolşevik önderlere güvensizlik), böylece ilk iki özelliğin açık fiyaskosu karşısında doğal olarak arka plana geçti.

Arkasında birleşik ve ciddî hiç bir grup bulunmayan ve silahsız, sürüden ayrılmış politik bir hayvan olarak bolşeviklere gelmiş olan Trotski, böyle bir darbe karşısında, safrasını dolaba tıkmaktan ve bolşevikleri izlemekten başka ne yapabilirdi? Elbette hiç bir şey yapamazdı!

Şimdi, bundan çıkan ders nedir? Yalnızca şu: leninistlerin Trotski ile sürekli bir işbirliği, sadece, Trotski eski safrasını tümüyle attığı, leninizme tümüyle bağlandığı zaman olabilir. Trotski, Ekimden alınan dersler hakkında yazıyor, ama bütün öbür derslerin yanında bir ders daha olduğunu, bunun demin açıkladığım ders olduğunu ve trotskizm için çok iyi bir ders olduğunu unutuyor. Trotskizm, Ekimin bu dersini de dikkate almak isteseydi, iyi olurdu.

Ama, görüldüğü gibi, bu ders trotskizmi etkilemedi. Sorun, Ekim hareketi günlerinde trotskizmin dolaba tıkılmış olan safrasının, şimdi yeniden, ondan kurtulmak umudu ile gün ışığına çıkarılmasıdır — bizdeki pazar genişliyor. Kuşkusuz, trotskizme geri dönmek, leninizmi "altetmek", trotskizmin bütün özelliklerini gümrükten kaçırmak ve yaymak için, Trotski'nin yeni edebî taşkınlıkları üzerinde durmamız gerekir. Yeni trotskizm, eski trotskizmin basit bir tekrarı

değildir, hayli aşınmış ve yontulmuştur, eski trotskizmden daha yumuşak ve ılımlıdır, ama tabanında eski trotskizmden alınmış bütün özellikleri koruduğu tartışma götürmez. Yeni trotskizm, leninizme karşı militan bir kuvvet olarak çıkmayı göze almıyor, leninizmin ortak sancağı altında çalışmayı ve leninizmi yorumlamak ve iyileştirmek sloganı altında ortaya çıkmayı yeğ tutuyor. Bu, onun zayıflığındandır. Yeni trotskizmin Lenin'in ölümü ile zamandaşlığı, raslantı sayılamaz. Lenin'in sağlığında bu cüretli adımı atmaya karar vermemişti.

Yeni trotskizmin ayırıcı özellikleri nerdedir?

1. *"Sürekli" devrim sorununda.* Yeni trotskizm "sürekli" devrim teorisini açıkça savunmayı zorunlu saymamaktadır. "Yalnızca" Ekim devriminin "sürekli" devrim düşüncesini baştan sona doğruladığını saptamaktadır. Bundan şu sonucu çıkarmaktadır: Leninizmde önemli ve kabul edilir olan şey, savaştan sonraki, Ekim devrimi dönemindeki şeydir; ve bunun tersine, leninizmde yanlış ve kabul edilmez olan şey, savaştan önceki, Ekim devriminden önceki şeydir. Trotskistlerin leninizmin ikiye bölünmesi teorisi buradan çıkmaktadır: Proletaryanın ve köylülüğün diktatörlüğü düşüncesi ile o savaş-öncesi, "eski", "işe yaramaz" leninizm, ve trotskizmin isteklerine uydurmak niyetinde oldukları savaş-sonrası leninizmi, Ekim leninizmi. Leninizmin bu ikiye bölünme teorisini, trotskizm, leninizme karşı savaşta daha sonra atılacak adımları kolaylaştırmak gereken hayli "kabul edilir" bir ilk adım olarak gereksemektedir.

Oysa leninizm, çeşitli unsurların birleşmesinden doğmuş ve ikiye bölünebilir bir seçmeci (eklektik) teori değildir. Leninizm, 1903'te doğmuş, üç devrim sınavından geçmiş ve bugün dünya proletaryasının savaş sancağı haline gelmiş, kendi içinde tutarlı bir teoridir.

"Politik düşünce akımı olarak ve politik bir parti olarak, *der Lenin,* bolşeviklik 1903'ten beri vardır. Varolduğu

sürece proletaryanın zaferi için zorunlu demir disiplini nasıl yaratabildiğini ve onu en güç koşullarda nasıl sürdürdüğünü yalnızca bolşevizmin tarihi açıklayabilir." (Bkz: *Yapıtları*, c. 31, s. 8, 4. baskı.)

Bolşevizm ile leninizm birdir. Bunlar, tek ve aynı şeyin iki adıdır. Bundan ötürü, leninizmin ikiye bölünmesi teorisi, leninizmi yıkma teorisidir, leninizmin yerine trotskizmi geçiren bir teoridir.

Partinin bu garip teoriyi kabul edemeyeceğini söylemek bile gerekmez.

2. *Parti ilkeleri sorununda.* Eski trotskizm, bolşevik parti ilkelerini menşeviklerle bir birlik teorisinin (ve pratiğinin) yardımı ile kemirmek istiyordu. Ama bu teori öyle bir kaza geçirmişti ki, bir kez daha hatırlanması istenmezdi. Çağdaş trotskizm, parti ilkelerini kemirmek için, yeni, daha az güçlük çıkaran ve hemen hemen "demokratik" bir teori, eski kadroları ve genç parti üyelerini karşı karşıya getiren bir teori uydurdu. Trotskizme göre, partimizin birleşik ve bağdaşık bir tarihi yoktur. Trotskizm, partimizin tarihini eşit değerde olmayan iki kesime, Ekim-öncesi dönemi ile Ekim-sonrası dönemine ayırır. Parti tarihimizin Ekimden önceki kesimi, aslında, partimizin önemsiz ya da hiç değilse çok önemli olmayan hazırlanma döneminin tarihi değilmiş, tersine, "tarih-öncesi" imiş. Oysa parti tarihimizin Ekimden sonraki kesimi, gerçek tarih imiş. Orada, partimizin "eski", "tarih-öncesi" kadrosu. Burada, yeni, gerçek, "tarihî" parti. Parti tarihinin bu değişik şemasının, partimizin eski ve yeni kadroları arasındaki birliği kemirmek, bolşevik parti ilkelerini yıkmak amacını güden bir şema olduğunu kanıtlamak bile gerekmez.

Partinin bu garip şemayı kabul edemeyeceğini söylemek bile gerekmez.

3. *Bolşevizmin önderi sorununda.* Eski trotskizm, sonuçlarını düşünmeksizin, Lenin'e hayli açıkça hakaret etme ça-

bası içindeydi. Yeni trotskizm daha dikkatli ilerliyor. Yeni trotskizm, eski trotskizmin eserini, Lenin'i yücelterek, ululaştırarak tamamlamaya uğraşıyor. Birkaç örnek vermeye değer sanırım.

Parti, Lenin'i sarsılmaz bir devrimci olarak tanır. Ama Lenin'in tedbirli olduğunu, herhangi biri gemi azıya alınca ona göz yumamadığını, ve eli çabuk yıldırıseverlerin (terörseverlerin), bu arada Trotski'nin, dizginleri ele geçirmesinin hiç de seyrek görülmediğini bilir. Trotski, bu konuya, *Lenin Üzerine* adlı kitabında değiniyor. Lenin, kişiliğinin sonucu olarak, "ele geçen her fırsatta yıldırının (terörün) kaçınılmazlığı düşüncesini yıkmak"tan başka yapacak bir şey yokmuş gibi davranırmış. Sanki Lenin kana susamış bolşeviklerin kana en susamışı imiş gibi bir izlenim doğuyor.

Bu gereksiz ve hiç bir şeye hak verdirmeyen kalın boya tabakasını Trotski neden gereksiyor?

Parti, Lenin'i, kılavuzluk eden bir kurul olmaksızın, dikkatli yoklamalar ve sınamalar yapılmaksızın, sorunları hemen ve tek başına çözmeyi sevmeyen örnek bir parti üyesi olarak tanır. Trotski, kitabında işin bu yanı üzerinde de duruyor. Ama anlattığı Lenin değildir, tersine, sessiz çalışma odasında önemli sorunları esinle (ilhamla) çözen bir çeşit Çinli Mandarindir.

Partimizin kurucu meclisin dağıtılması sorununu nasıl çözdüğünü mü öğrenmek istiyorsunuz? Trotski'yi dinleyiniz:

" 'Kurucu meclis elbette dağıtılmalıdır', dedi Lenin, 'ama sol sosyalist-devrimciler ne düşünüyor?'

"Bizi yalnız yaşlı Natanson çok sevindirdi. 'Tartışmak' için bize gelmişti, ve daha sözünün başında şöyle dedi:

" 'Kurucu meclis elbette zorla dağıtılmalıdır.'

" 'Bravo!', diye haykırdı Lenin, 'Yerinde bir söz! Peki ama sizinkiler buna olur diyecekler mi?'

" 'İçimizden birkaçı kararsız, ama sonunda onların da bize katılacağına inanıyorum', diye cevap verdi Natason."

Tarih böyle yazılıyor.

Partinin yüksek askerî konsey sorununu nasıl çözdüğünü mü öğrenmek istiyorsunuz? Trotski'yi dinleyiniz:

"Her ziyaretimde Viladimir İlyiç'e şöyle diyordum: 'Güvenilir ve yetişmiş askerler olmaksızın bu kaostan kurtulmayacağız.'

" 'Öyle görünüyor. Yalnız ihanet etmezlerse...'

" 'Her birinin yanına bir komiser koyuyoruz.'

" 'İki komiser daha iyidir', diye haykırdı Lenin, 'zorlu iki komiser. Bizde bileği güçlü komünistler bulunmuyor olamaz.'

"Böylece Yüksek Askerî Konseyin kurulmasına geçildi."

Trotski böyle tarih yazıyor.

Trotski, Lenin'e kara çalan bu binbirgece masallarını ne için gereksiyor? Acaba partinin önderini, V. İ. Lenin'i ululamak için mi? Hiç de öyle görünmüyor.

Parti, Lenin'i, blankiciliğin her türlüsüne karşı olan, derinlemesine araştıran bir teorici ve bilge bir devrimci olarak, çağımızın en büyük marksisti olarak tanır. Trotski, kitabında işin bu yanı üzerinde de duruyor. Ama Ekim günlerinde, partiye "iktidarı sovyetlerden bağımsız olarak ve onun arkasında, kendi başına ele geçirmeyi" öğütleyen Lenin, bir dev değil, tersine cüce bir blankicidir. Bunda en küçük bir gerçek payı bulunmadığını daha önce belirtmiştim.

Trotski, bu apaçık yanlışlıkları ne için gereksiyor? Burada, Lenin'e "biraz" hakaret etme çabası ile karşı karşıya değil miyiz?

Yeni trotskizmin ayırıcı özellikleri bunlardır.

Yeni trotskizm neden tehlikelidir? Proletarya diktatörlüğünü zayıflatmaya, yıkmaya çabalayan proleter olmayan unsurların merkezi ve kaynağı olma şansını tüm içeriğinde taşır da ondan.

Peki, sonra? diye soruluyor. Trotski'nin yeni edebî taş-

kınlıklarına karşı partinin önündeki görevler nelerdir?

Trotskizmin şimdiki atılımının amacı, bolşevizme hakaret etmek ve onun temellerini kemirmektir. Partinin görevi, *ideolojik bir akım olarak trotskizmi gömmektir.*

Muhalefete karşı baskı tedbirlerinden ve bir bölünmeden sözediliyor. Bu, saçmadır, yoldaşlar. Partimiz güçlü ve büyüktür. Hiç bir bölünmeye izin vermeyecektir. Baskı tedbirlerine gelince, kesinlikle buna karşıyım. Şimdi, yeniden dirilen trotskizme karşı baskı tedbirleri değil, tersine, yaygın bir ideolojik savaş gereksiyoruz.

Bu edebî tartışmayı biz istemedik. Trotskizm, anti-leninist saldırıları ile bizi buna zorladı. Evet, artık hazırız yoldaşlar.

Pravda, nº 269
26 Kasım 1924

[İKİ]

EKİM DEVRİMİ VE RUS KOMÜNİSTLERİNİN TAKTİĞİ

(*EKİM YOLUNDA* ADLI DERLEMENİN ÖNSÖZÜ)

I. EKİM DEVRİMİNİN İÇ VE DIŞ KOŞULLARI

Rusya'daki proleter devriminin emperyalizmin zincirlerini kırmasında ve böylece burjuvazinin iktidarını devirmesinde karşılaştığı görece kolaylığı üç dış koşul meydana getirdi.

İlk olarak, Ekim Devrimi iki başlıca emperyalist grubun, İngiliz-Fransız ve Avusturya-Alman gruplarının amansız savaşı döneminde, bu grupların birbirlerine karşı ölesiye bir mücadeleyle meşgul olup, Ekim Devrimine karşı mücadeleye hem zaman hem araçlar açısından ciddî bir dikkat gösteremeyecekleri dönemde başladı. Bu durumun Ekim Devrimi için çok büyük bir önemi oldu, çünkü, bu, ona, güçlerini sağlamlaştırmak ve örgütlemek için emperyalizmin bağrın-

daki çetin çarpışmalardan yararlanma fırsatını verdi.

İkinci olarak, Ekim Devrimi, emperyalist savaş sırasında, savaştan yorgun düşmüş ve barışa susamış olan emekçi kitleleri, eşyanın doğası gereği, savaşın tek çıkışı olarak proleter devrimine yöneltildikleri zaman başladı. Bu durumun Ekim Devrimi için çok büyük önemi oldu, çünkü ona sovyet devrimini, nefret edilen savaşın tasfiyesiyle birleştirme kolaylığını sağladı, ve böylelikle hem Batıda işçiler arasında, hem Doğuda ezilen halklar arasında, kitlelerin sempatisini çekti.

Üçüncü olarak, Avrupa'da güçlü bir işçi hareketinin varlığı ve uzun emperyalist savaşın getirdiği devrimci bunalımın Batıda ve Doğuda olgunlaşması olayı söylenmelidir. Bu durumun Rus Devrimi için paha biçilmez bir önemi oldu, çünkü ona dünya emperyalizmine karşı mücadelesinde, Rusya dışında sadık müttefikler sağlıyordu.

Ama dış koşullardan başka, Ekim Devrimi, kendisine zaferi kolaylaştıran bir iç koşullar bütünü tarafından da desteklenmişti.

Bu koşullar arasından, aşağıdakileri en başta gelenler olarak saymak gerekir.

İlk olarak, Ekim Devrimi, Rusya işçi sınıfının büyük çoğunluğunun en etkin desteğine sahipti.

İkinci olarak, yoksul köylülüğün ve barış ve toprağa susamış askerlerin çoğunluğunun kesin desteğine sahipti.

Üçüncü olarak, başında yönetici güç olarak, gücünü sadece deneyinden ve yıllarca çelikleşen disiplininden değil, aynı zamanda emekçi kitlelerle geniş bağlarından da alan, Borşevik Partisi adındaki denenmiş parti vardı.

Dördüncü olarak, Ekim Devriminin karşısında, azçok zayıf Rus burjuvazisi, köylü "ayaklanmalarıyla" morallerini tamamıyla yitirmiş büyük toprak sahipleri sınıfı, ve savaş sırasında tamamen iflâs etmiş uzlaştırıcı partilerden (menşevik ve sosyalist-devrimci partilerden) oluşan yenilmesi nis-

peten kolay düşmanlar vardı.

Beşinci olarak, hizmetinde, üzerinde serbestçe manevra yapabileceği, durum gerektirdiği zaman geri çekilebileceği, dinlenebileceği, güçlerini toparlayabileceği vb. geniş bir devletin sahası vardı.

Altıncı olarak, Ekim Devrimi, karşı-devrimle mücadelesinde, ülke içinde yeterli miktarda yiyecek, yakıt ve hammaddeye güvenebilirdi.

Bu iç ve dış koşullar, birlikte, Ekim Devriminin zaferinin nispî kolaylığını belirleyen özel durumu yaratmışlardı.

Elbette bu, Ekim Devriminin içte ve dışta, zayıf noktaları olmadı demek değildir. Örneğin, sadece hatırlatmak için, Ekim Devriminin bazı açılardan, yalnızlığı, yakınlarında destek alabileceği bir komşu sovyet ülkesinin bulunmayışı gibi zayıf noktaları sayabiliriz. Bu açıdan, örneğin Almanya'da gelecekteki devrimin, yakınında Sovyetler Birliği adındaki ve gücü nedeniyle önemli olan bu sovyet ülkesinin bulunmasından dolayı daha elverişli bir durum içinde bulunacağı kuşkusuzdur. Ekim Devriminin, ülkede bir proleter çoğunluğunun bulunmayışı olan bir başka zayıf noktasının sözünü bile etmiyorum.

Ama bu zayıf noktalar, Ekim Devriminin yukarda sözünü ettiğimiz dış ve iç koşullarının gösterdiği özgünlüğün çok büyük önemini iyice vurgulamaktan başka bir şey yapmamaktadır.

Bu özgünlüğü bir an bile unutmamak gerekir. Bunu, özellikle Almanya'daki 1923 sonbaharı olaylarını incelerken anımsamalıdır. Ve bunu en başta anımsaması gereken, Ekim Devrimiyle Almanya'daki devrim arasında toptan bir benzerlik kuran, ve gerçek ve sözde yanlışları için Alman Komünist Partisine ölçüsüzce hakaret eden Trotski'dir.

"1917'deki son derece özgün olan somut tarihsel durum belliyken —diyor Lenin— Rusya için sosyalist devrime *başlamak* kolay olmuştu, oysa onu *sürdürmek* ve sonucuna

ulaştırmak Avrupa devletlerinden daha zor olacaktır. Bunu daha önce, 1918 yılı başında belirtmek fırsatını buldum, ve iki yıllık bir deneyim, benim görüşümü bütünüyle doğruladı. Aşağıda saydığımız özel koşullar: (1) Sovyet Devrimini, işçileri ve köylüleri inanılmaz işkencelere çarptıran emperyalist savaşın —bu devrim sayesinde— sona ermesiyle birleştirme olanağı; (2) belli bir süre için, sovyet düşmanlarına karşı birleşememiş olan dünyanın en güçlü iki emperyalist yırtıcının ölesiye kavgasından yararlanma olanağı; (3) kısmen ülkenin geniş arazilerinin ve kötü ulaşımın sağladığı olanaklar sayesinde, oldukça uzun bir içsavaş sürdürme olanağı; (4) köylülük içinde, proletarya partisinin, devrimci talepleri, köylü partisinin elinden (çoğunluğu bolşevizme açıkça düşman olan sosyalist-devrimci partinin elinden) almasına ve siyasî iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi sayesinde hemen gerçekleştirmesine olanak veren, derin bir devrimci burjuva demokratik hareketin varlığı — bu gibi özel koşullar bugün Batı Avrupa'da yoktur ve aynı ya da benzer koşulların yinelenmesi hiç kolay değildir. İşte, bir dizi başka nedenden fazla olarak, bu nedenden, Batı Avrupa'da sosyalist devrimi *başlatmak* bizdekinden daha zordur." (*Çocukluk Hastalığı*, c. XXV, s. 205, Rusça baskı ["*Sol*" *Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı*, Sol Yayınları, 1975, s. 64-65].)

Lenin'in bu sözleri unutulamaz.

II. EKİM DEVRİMİNİN İKİ ÖZELLİĞİ ÜZERİNE YA DA EKİM VE TROSTKİ'NİN SÜREKLİ DEVRİM TEORİSİ

Ekim Devriminin, bu devrimin iç anlamını ve tarihsel önemini kavramak için, her şeyden önce özümlenmesi gereken iki özelliği vardır.

Bu özellikler nelerdir?

Önce, bizde proletarya diktatörlüğünün, proletarya ile

proletarya tarafından yönetilen köylülüğün emekçi kitleleri arasındaki ittifak temeli üzerinde beliren bir iktidar olarak doğmasıdır. Sonra, bizde proletarya diktatörlüğünün, kapitalizm, kapitalist açıdan daha gelişmiş diğer ülkelerde varlığını sürdürürken, sosyalizmin zayıf bir kapitalist gelişmenin görüldüğü tek bir ülkedeki zaferinin sonucu olarak pekişmesidir. Bu, elbette ki, Ekim Devriminin başka hiç bir özelliği olmadığı anlamına gelmez. Ama şu anda bizim için önemli olan, bu iki özelliktir; çünkü bu özellikler, Ekim Devriminin özünü açıkça belirtmekle kalmayıp, aynı zamanda "sürekli devrim" teorisinin oportünist niteliğini de çok iyi bir biçimde ortaya çıkarmaktadır.

Bu özellikleri kısaca inceleyelim.

Kent ve kır küçük-burjuvazisinin emekçi kitleleri sorunu, bu kitlelerin proletaryanın yanına kazanılması, proleter devrimin temel bir sorunudur. İktidar mücadelesinde kent ve kır emekçi halkı kimi destekleyecek, burjuvaziyi mi, proletaryayı mı? Kimin yedeği olacaktır, burjuvazinin mi, proletaryanın mı? Devrimin kaderi, proletarya diktatörlüğünün sağlamlığı, buna bağlıdır. Fransa'da 1848 ve 1871 devrimlerinin başarısızlığa uğramalarının nedeni, köylü yedeklerin burjuvazinin yanında bulunmasıdır. Ekim Devrimi başarıya ulaştı, çünkü o, köylü yedekleri burjuvazinin elinden alabildi; çünkü bu yedekleri proletaryanın yanına çekebildi, ve çünkü bu devrimde proletarya, kent ve kır emekçi halkının sayısız kitlelerinin tek yönetici gücü olma durumundaydı.

Bunu anlamayan, hiç bir zaman ne Ekim Devriminin niteliğini, ne proletarya diktatörlüğünü, ne de proleter iktidarımızın iç politikasının özel niteliğini anlayacaktır.

Proletaryanın diktatörlüğü, "deneyli bir strateji uzmanının" çabalarıyla "zekice" "seçilmiş" ve halkın şu ya da bu tabakalarına "akıllı uslu dayanan" basit bir hükümet eliti değildir. Proletaryanın diktatörlüğü, ittifakın yönetici gücünün proletarya olması koşuluyla, sermayenin devrilme-

si, sosyalizmin kesin zaferi için proletarya sınıfıyla köylülüğün emekçi kitlelerinin ittifakıdır.

Yani burada, "sürekli devrim"in bazı diplomat savunucularının şimdi söylemekten hoşlandıkları gibi, köylü hareketinin devrimci olanaklarını "ne kadar az olursa olsun" küçümsemek ya da "ne kadar az olursa olsun" abartmak sözkonusu değildir. Sözkonusu olan, Ekim Devriminden çıkan yeni proleter devletin niteliğidir. Sözkonusu olan, proleter iktidarın niteliği, proletaryanın diktatörlüğünün temelidir.

"Proletarya diktatörlüğü —diyor Lenin—, emekçilerin öncüsü proletarya ile emekçilerin proleter olmayan çok sayıdaki tabakası arasındaki (küçük-burjuvazi, küçük patronlar, köylülük, aydınlar, vb.), ya da bu tabakaların çoğunluğu arasındaki sınıf ittifakının özel bir biçimidir; bu ittifak, sermayeye karşı yönelmiş, sermayenin tam yıkılışını, burjuvazinin direncinin ve canlanma çabalarının tamamıyla ezilmesini hedef almış, sosyalizmin kesin kuruluşunu ve sağlamlaştırılmasını amaçlamış bir ittifaktır." ("Özgürlük ve Eşitlik Sloganlarıyla Halk Nasıl Aldatılıyor?" söylevine önsöz, c. XXIV, s. 311, Rusça baskı.)

Ve daha ilerde şöyle diyor Lenin:

"Latince, bilimsel, tarihsel ve felsefî bir deyim olan proletarya diktatörlüğünün, daha basit bir dile çevrildiğinde anlamı şudur: emekçilerin ve sömürülenlerin bütün kitlesini, sermayenin boyunduruğunun yıkılması mücadelesinde, yıkılış sırasında; zaferin korunması ve sağlamlaştırılması mücadelesinde; yeni sosyalist bir toplumsal düzenin kurulması çalışmasında; sınıfların tamamıyla ortadan kaldırılması için verilen her mücadelede, yalnız belirli bir sınıf —kent işçileri, ve genel olarak, fabrika işçileri, sanayi işçileri— yönetebilir." ("Büyük İnisiyatif", c. XXIV, s. 336.)

Lenin tarafından formüle edilen proletarya diktatörlüğü teorisi böyledir.

Ekim Devriminin özelliklerinden biri, bu devrimin, leninist proletarya diktatörlüğü teorisinin klasik bir uygulaması olmasıdır.

Bazı yoldaşlar, bu teorinin yalnız "Rus" teorisi olduğunu, sadece Rus gerçekleriyle ilgili olduğunu düşünüyorlar. Bu, tamamıyla yanlıştır. Proletarya tarafından yönetilen proleter olmayan sınıfların emekçi kitlelerinden sözederken, Lenin, yalnızca Rus köylülerini kastetmiyor, aynı zamanda, daha yakın bir geçmişte Rusya'nın sömürgeleri olan, Sovyetler Birliği'nin çevre bölgelerinin emekçi unsurlarını da kastediyor. Lenin, diğer ulusların bu kitleleriyle ittifakı olmadan, Rusya proletaryasının mücadeleyi kazanamayacağını yinelemekten bıkmıyordu. Lenin, ulusal sorun üzerine yazdığı yazılarda ve Komünist Enternasyonal önündeki konuşmalarında, devrimci ittifak olmadan, gelişmiş ülkelerin proletaryasıyla köleleştirilmiş sömürgelerin ezilmiş halklarının devrimci bloku olmadan, dünya devriminin zaferinin olanaksız olduğunu birçok kez söylemiştir. Ama sömürgeler, ezilen emekçi kitlelerinden ve, her şeyden önce köylülüğün emekçi kitlelerinden başka nedir ki? Sömürgelerin kurtuluşu sorununun, *gerçekte,* proleter olmayan sınıfların emekçi kitlelerinin, malî sermayenin boyunduruğundan ve sömürüsünden kurtulması sorunu olduğunu bilmeyen var mı?

Bundan da leninist proleter diktatörlüğü teorisinin sadece bir "Rus" teorisi olmadığı, ve bütün ülkeler için zorunlu bir teori olduğu ortaya çıkar. Bolşevizm, sadece bir Rus olayı değildir. "Bolşevizm, diyor Lenin, *herkes için bir taktik örneğidir.*" (*Proleter Devrimi ve Dönek Kautsky,* c. XXII, s. 386, Rusça baskı.)

Ekim Devriminin ilk özelliğinin belirleyici çizgileri böyledir.

Trotski'nin "sürekli devrim" teorisi, Ekim Devriminin bu özelliği açısından nasıl görünüyor?

Trotski'nin 1905'teki, "Kahrolsun Çar! Yaşasın İşçi Hü-

kümeti" sloganını, yani köylülüğün olmadığı bir devrim sloganını önererek, köylülüğü devrimci güç olarak "sadece" unuttuğu zamanki durumu üzerinde durmayacağız. "Sürekli devrim"in diplomat savunucusu Radek bile, şimdi "sürekli devrim"in 1905'te "havada bir adım", gerçeklerden kopma anlamma geldiğini kabul etmek zorunda kalmaktadır. Bugün herkes bu "havada adımla" uğraşmanın gerekli olmadığını açıkça kabul ediyor.

Trotski'nin savaş sırasındaki durumu üzerinde de, örneğin 1915'te "İktidar Mücadelesi" adlı makalesinde, "emperyalizm çağında yaşıyoruz", emperyalizm "burjuva ulusla eski rejimi değil, proletarya ile burjuva ulusu karşı karşıya getirir" olgusundan hareketle, köylülüğün devrimci görevinin azalması gerektiği, topraklara el konulması sloganının eski önemini yitirdiği sonucuna vardığı dönemdeki durumu üzerinde de durmayacağız. Trotski'nin bu yazısını inceleyen Lenin'in, onu "köylülüğün rolünü" "yadsımakla" suçladığı, ve "Trotski, aslında, köylülüğün rolünü yadsımakla, köylüleri devrim için ayaklandırmayı *reddetmeyi* anlayan Rusya'nın liberal işçi politikacılarına yardım ediyor." ("Devrimin İki Çizgisi", c. XVIII, s. 318, Rusça baskı) dediği biliniyor.

Trotski'nin bu sorun üzerindeki daha yeni çalışmalarına, proletarya diktatörlüğünün pekişmeye zaman bulduğu, ve Trotski'nin, "sürekli devrim" teorisini pratikle karşılaştırıp yanlışlarını düzeltecek olanağı olduğu dönemdeki çalışmalarına geçelim. *1905* kitabı ve Trotski tarafından 1922'de yazılmış "Önsöz"ü alalım. İşte bu "Önsöz"de "sürekli devrim" için söyledikleri:

"Yazarda Rusya'nın devrimci gelişmesinin niteliği üzerindeki ve "sürekli devrim" teorisi adıyla anılan düşünceler, tam 1905 yılında 9 Ocakla Ekim grevi arasında oluştu. Bu güç anlaşılan ad, önünde burjuva amaçlar dikilen Rus devriminin, buna karşın orada kalamayacağını belirtiyordu.

Devrim, bu ilk burjuva amaçları, ancak proletaryayı iktidara getirerek gerçekleştirebilirdi. Oysa, proletarya, iktidarı ele geçirince, devrimin burjuva çerçevesi içinde kalamazdı. Tersine, proletaryanın öncüsü, zaferini sağlama almak için, egemenliğini, ilk günlerinden itibaren, sadece feodal mülkiyetin değil, burjuva mülkiyetin de en derinlemesine istilâsını gerçekleştirmek zorunda kalacaktır. Proletarya bunu yaparak, sadece devrimci mücadelesinde kendisini desteklemiş olan burjuvazinin tüm gruplarıyla değil, aynı zamanda elbirliği sayesinde iktidara geldiği *köylülüğün büyük kitleleriyle* de *düşmanca çatışmalara* girecektir. Halkın ezici çoğunluğunun köylülerden meydana geldiği geri kalmış bir ülkenin işçi hükümetindeki çelişkiler, çözümlerini, *sadece* uluslararası planda, proletaryanın dünya devrimi alanında bulabilir." (İtalikler benim. —*J. St.*)

Trotski "sürekli devriminden" işte böyle sözediyor. Leninist proletarya diktatörlüğü teorisi ile Trotski'nin "sürekli devrim" teorisi arasında nasıl bir uçurum bulunduğunu anlamak için bu aktarmayı daha önce Lenin'den aldığımız aktarmalarla karşılaştırmak yeter.

Lenin, proletarya diktatörlüğünün temeli olarak, proletaryayla köylülüğün emekçi kitlelerinin *ittifakından* sözediyor. Oysa, Trotski'ye göre, bu "proleter öncüyle" "köylülüğün büyük kitleleri" arasında *"düşmanca çatışmalar"* olacakmış.

Lenin, emekçi ve sömürülen kitlelerin proletarya tarafından *yönetilmesinden* sözediyor. Oysa Trotski'ye göre, bunlar, "halkın ezici çoğunluğunun köylülerden oluştuğu geri kalmış bir ülkedeki işçi hükümetinin *çelişkileri*"ymiş.

Lenin'e göre devrim, güçlerini, her şeyden önce Rusya'nın işçileri ve köylüleri arasından sağlar. Oysa Trotski'ye göre, gerekli güçler, *sadece* "proletaryanın dünya devrimi alanından" sağlanır.

Ama dünya devrimi gecikirse ne yapılacak? O zaman

devrimimiz için bir umut ışığı kalıyor mu? Trotski hiç bir umut ışığı bırakmıyor, çünkü "işçi hükümetindeki çelişkiler ... çözümlerini *sadece* ... proletaryanın dünya devrimi alanında bulabilirler". Bu plan gereğince devrimimize yapacak tek bir iş kalıyor: kendi öz çelişkileri içinde bitkisel bir yaşam sürmek ve dünya devriminin bekleyişi içinde ayakta çürümek.

Lenin'e göre proletarya diktatörlüğü nedir?

Proletarya diktatörlüğü, "sermayenin tam devrilmesi" için, "sosyalizmin kesin olarak kurulması ve sağlamlaşması" için, proletaryayla köylülüğün emekçi kitlelerinin ittifakına dayanan iktidardır.

Trotski'ye göre proletaryanın diktatörlüğü nedir?

Proletarya diktatörlüğü, "köylülüğün büyük kitleleriyle" "düşmanca çatışmalara" giren ve "çelişkilerin" çözümünü *sadece* "proletaryanın dünya devrimi alanında" arayan bir iktidardır.

"Sürekli devrim teorisinin" proletarya diktatörlüğünü yadsıyan menşevizmin ünlü teorisinden ne farkı var?

Esasta hiç bir farkı yok.

Artık kuşku duyulamaz. "Sürekli devrim", köylü hareketinin devrimci olanaklarının basit bir azımsanması değildir. "Sürekli devrim" öyle bir azımsamadır ki, sonunda leninist proletarya diktatörlüğü teorisinin *yadsınmasına* varmaktadır.

Trotski'nin "sürekli devrimi", menşevizmin bir başka biçimidir.

Ekim Devriminin ilk özelliği böyle.

Ekim Devriminin ikinci özelliğinin belirleyici çizgileri nelerdir?

Özellikle savaş sırasında, Lenin, emperyalizmi inceleyerek, kapitalist ülkelerin eşit olmayan ve sıçramalı ekonomik ve siyasal gelişimi kuralına vardı. Bu kurala göre, şirketlerin, tröstlerin, sanayi dallarının ve değişik ülkelerin

gelişimi eşit bir biçimde, belli bir sıra düzenine göre olmaz; bir tröst, bir sanayi dalı ya da bir ülke, hep başta, diğer tröstler ya da ülkeler hep geride olarak bu sıra düzenini korumazlar — ama bu gelişim, sıçramalarla, bazı ülkelerin gelişmesinde kesintilerle ve diğer ülkelerin gelişmesinde ileriye doğru sıçramalarla olmaktadır. Oysa geciken ülkelerin eski durumlarını korumalarındaki "tamamen meşru" eğilim, ve ileriye doğru bir sıçrama yapmış olan ülkelerin de yeni mevziler elde etmelerindeki daha az "meşru" olmayan eğilim, emperyalist ülkeler arasında askerî çarpışmaları, önüne geçilmez bir zorunluluk haline getirmektedir. Örneğin, yarım yüzyıl önce Fransa ve İngiltere ile karşılaştırınca geri bir ülke olan Almanya için böyle oldu. Rusya ile karşılaştırılan Japonya için de aynı şeyi söylemek gerek. Bununla birlikte, daha 20. yüzyılın başında Almanya ve Japonya'nın çok ileri sıçradıkları biliniyor; öyle ki, Almanya Fransa'yı geride bırakmış ve dünya pazarında İngiltere'nin malını elinden almaya başlamıştı; ve Japonya da Rusya'nın malını elinden alıyordu. Bilindiği gibi yeni emperyalist savaş, bu çelişkilerden çıktı.

Bu kural şuradan hareket ediyor:

1) "Kapitalizm, evrensel bir sömürgeci baskı sistemine, bir avuç "ileri" ülkenin, dünya nüfusunun büyük çoğunluğunu malî yönden boğduğu bir sisteme dönüşmüştür." (V. İ. Lenin, *Emperyalizm,* "Fransızca ve Almanca Baskılara Önsöz", Sol Yayınları, Ankara 1975, s. 11.)

2) "Ve *kendi* ganimetlerini paylaşmak için, *kendi* savaşlarına bütün dünyayı sürükleyen, tepeden tırnağa silahlı, en güçlü iki ya da üç canavar (Amerika, İngiltere, Japonya) arasında bu ganimet paylaşılmıştır." (Aynı yapıt, s. 11.)

3) Dünya malî baskı sistemi içindeki çelişkilerin büyümesi ve kaçınılmaz askerî çarpışmalar, dünya emperyalist cephesini devrime kolayca yenilebilir hale getirmekte ve cephenin bazı ülkeler tarafından yarılması olası olmak-

tadır.

4) Bu yarılmanın meydana gelme şansı, en çok, emperyalist cephe zincirinin en zayıf olduğu, yani emperyalizmin en az zırhlı olduğu ve devrimin en kolayca yayılabildiği noktalar ve ülkelerdir.

5) Bu yüzden de sosyalizmin bir ülkede zaferi, bu ülke kapitalist yönden ne kadar az gelişmiş olursa olsun, ve kapitalizmin diğer ülkelerde varlığını sürdürmesi, bu ülkeler kapitalist yönden ne kadar gelişmiş olurlarsa olsun, tamamen olanaklı ve olasıdır.

İki sözcükle, leninist proletarya devrimi teorisi böyledir.

Ekim Devriminin ikinci özelliği nelerden meydana gelir?

Ekim Devriminin ikinci özelliği, bu devrimin leninist proletarya devrimi teorisinin bir pratik uygulama örneği olmasıdır.

Ekim Devriminin bu özelliğini anlamamış olan, ne bu devrimin uluslararası niteliğini, ne çok büyük uluslararası gücünü, ne de özgül dış politikasını anlayacaktır.

"Ekonomik ve politik gelişmenin eşitsizliği —diyor Lenin—, kapitalizmin mutlak bir yasasıdır. Bundan da, başlangıçta sosyalizmin zaferinin az sayıda kapitalist ülkede, hatta ayrı, tek bir kapitalist ülkede mümkün olduğu çıkar. Bu ülkede zaferi kazanmış olan proletarya, kendi ülkesinde kapitalistleri mülksüzleştirdikten ve sosyalist üretimi örgütledikten sonra, diğer ülkelerin ezilmiş sınıflarını kendine çekerek, onları 'sömürücü sınıflara ve onların devletlerine karşı, (...) kapitalistlere karşı ayaklanmaya' iterek, kapitalist dünyanın geri kalanının *karşısına* çıkmalıdır. Çünkü 'ulusların sosyalizm içindeki serbest birliği, Sosyalist Cumhuriyetlerin geri kalmış devletlere karşı uzun ya da kısa, inatçı bir mücadelesi olmadan olanaksızdır'." ("Avrupa Birleşik Devletleri Sloganı Üzerine", c. XVII, s. 232-233, Rusça baskı.)

Bütün ülkelerin oportünistleri, proletarya devriminin ancak sanayileşmede gelişmiş ülkelerde başlayabileceğini ileri

sürerler —elbette, eğer teorilerine göre devrimin başlaması gerekirse—; bu ülkeler sanayi açısından ne kadar gelişmiş olurlarsa sosyalizmin zaferi şanslarının o kadar çok olacağını ileri sürerler; ve tek bir ülkede, özellikle de bu ülke kapitalist yönden az gelişmişse, sosyalizmin zaferinin mümkün olması, onlar için, tamamen inanılmaz bir şey olarak, sözkonusu değildir. Daha savaş sırasında Lenin, emperyalist devletlerin eşitsiz gelişmesi yasasına dayanarak, oportünistlerin karşısına sosyalizmin tek bir ülkede, bu ülke, kapitalist yönden ne kadar az gelişmiş olursa olsun, zafere erişmesiyle ilgili proletarya devrimi teorisini çıkarıyor.

Ekim Devriminin, leninist proletarya devrimi teorisinin doğruluğunu bütünüyle onadığı biliniyor.

Trotski'nin "sürekli devrim" teorisi, leninist proletarya devrimi teorisi açısından nasıl ortaya çıkıyor?

Trotski'nin, *Devrimimiz* (1906) broşürünü alalım. Trotski şöyle yazıyor:

"Avrupa proletaryası tarafından doğrudan bir devlet yardımı olmadan, Rusya işçi sınıfı iktidarda kalamaz ve geçici egemenliğini kalıcı sosyalist bir diktatörlüğe dönüştüremez. Bundan bir an bile kuşku duyulamaz."

Bu aktarmada söylenen nedir? Tamı tamına sosyalizmin tek bir ülkede, yani burada, Rusya'da, "Avrupa proletaryası tarafından doğrudan bir devlet yardımı *olmadan*", yani iktidarın Avrupa proletaryası tarafından ele geçirilmesinden önce olanaksız olduğunu söylüyor.

Bu "teoriyle" Lenin'in, "ayrı, tek bir kapitalist ülkede" sosyalizmin zaferinin olanaklılığı üzerindeki tezi arasında ortak ne vardır?

Burada ortak hiç bir şeyin olmadığı açıktır.

Ama Trotski'nin 1906'da, devrimimizin niteliğinin tanımlanmasının güç olduğu dönemde yayınlanan broşürü, içinde istemeyerek yapılmış yanlışlar bulundurmakta ve Trotski tarafından daha sonra açıkça söylenen düşüncelere tamamıyla

yanıt vermemektedir. Trotski'nin bir başka broşürünü, 1917 Ekim Devriminden önce yayınlanmış ve şimdi (1924'te) *1917* adlı kitabında yeniden basılmış *Barış Programı*'nı inceleyelim. Bu broşürde Trotski, tek bir ülkede sosyalizmin zaferi ile ilgili leninist proletarya devrimi teorisini eleştiriyor, ve bunun karşısına Avrupa Birleşik Devletleri sloganını çıkarıyor. Sosyalizmin tek bir ülkede zaferinin olanaksız olduğunu; sosyalizmin zaferinin ancak Avrupa Birleşik Devletleri olarak kümelenmiş birkaç başlıca Avrupa ülkesinin (İngiltere, Rusya, Almanya) zaferi olarak mümkün olduğunu, yoksa tamamen olanaksız olduğunu ileri sürüyor. Açıkça "Rusya'da ya da İngiltere'de zafere erişen bir devrim, Almanya'da devrim olmadan, ya da bunun tersi olmadan düşünülemez" diyor.

"Birleşmiş Milletler sloganına, ne kadar az somut olursa olsun, tek tarihsel itiraz İsviçreli *Sosyal-Demokrat*'ta [bolşeviklerin o dönemdeki merkez organı, —*J. St.*], şu sözlerle yapılmıştı: 'Ekonomik ve siyasal gelişimin eşitsizliği kapitalizmin mutlak bir yasasıdır'. *Sosyal-Demokrat,* buradan, sosyalizmin tek bir ülkede zaferinin olanaklı olduğu, ve dolayısıyla ayrı olarak ele alınan her devlette proletarya diktatörlüğünü, Avrupa Birleşik Devletlerinin kurulmasıyla şartlandırmanın gereksiz olduğu sonucunu çıkarıyordu. Değişik ülkelerde kapitalist gelişmenin eşitsiz olduğu kesinlikle tartışılmaz bir şeydir. Ama bu eşitsizliğin kendisi de çok eşitsizdir. İngiltere'nin, Avusturya'nın, Almanya ya da Fransa'nın kapitalist düzeyi aynı değildir. Ama Afrika ya da Asya ile karşılaştırıldığında, bütün bu ülkeler sosyal devrim için olgunlaşmış kapitalist "Avrupa"yı temsil etmektedirler. Hiç bir ülkenin, mücadelede "diğerlerini" beklememesi gerektiği düşüncesi, uluslararası paralel eylem fikri yerine uluslararası bekleyici eylemsizlik fikri yerleşmesin diye yinelenmesi yararlı ve zorunlu olan bir düşüncedir. Girişimimizin diğer ülkelerdeki mücadeleye bir itme vereceğinden

tam inançlı olarak diğerlerini beklemeden, mücadeleye ulusal alanda başlıyor ve onu sürdürüyoruz; oysa hareketimiz bir itiş vermeyecek olsaydı, örneğin, devrimci Rusya'nın, tutucu Avrupa karşısında tutunabileceğine, ya da sosyalist Almanya'nın kapitalist dünyada tek başına kalabileceğine inanmak için hiç bir umut kalmazdı; tarihsel deney ve teorik düşünceler bunu kanıtlıyor."

Gördüğünüz gibi, başlıca Avrupa ülkelerinde sosyalizmin aynı zamanda zaferi teorisinin aynısının karşısındayız; genel kural olarak sosyalizmin, tek bir ülkede zaferiyle ilgili leninist devrim teorisini hesaptan çıkaran teoriyle karşı karşıyayız.

Sosyalizmin *tam* zaferinin, eski düzenin yeniden canlandırılmasına karşı *tam* güvenin, birden çok ülkenin proleterlerinin ortak çabalarını gerektirdiği kesindir. Avrupa proletaryasının devrimimize verdiği destek olmasaydı Rusya proletaryası genel baskıya dayanamazdı, aynı biçimde Rus devriminin Batıdaki devrimci harekete desteği olmasaydı, bu hareket, Rusya'da proletarya ditatörlüğünün kurulmasından sonra gelişmeye başladığı tempoyla gelişemezdi; bu, kesindir. Bir desteğe gereksinmemiz olduğu kesindir. Ama Batı Avrupa proletaryasının devrimimize olan desteği nedir? Avrupalı işçilerin devrimimize duydukları sempati, emperyalistlerin müdahale planlarını başarısızlığa uğratmaktaki istekleri, bütün bunlar bir destek, ciddî bir yardım mıdır? Kuşkusuz. Sadece Avrupalı işçiler tarafından değil, aynı zamanda sömürgeler ve bağımlı ülkeler tarafından böyle bir destek, böyle bir yardım olmasaydı, Rusya'da proletarya diktatörlüğü zor bir geçitte olurdu. Sosyalist vatanı savunmak için göğüslerini ileri süren Rusya işçileri ve köylülerinin iradesi ve kızıl ordumuzun gücüne eklenen bu sempati ve bu yardım şimdiye dek yeterli oldu mu? Bütün bunlar emperyalistlerin saldırılarını püskürtmeye ve ciddî bir kuruluş çalışması için gerekli koşulları elde

etmeye yetti mi? Evet, yetti! Bu sempati artıyor mu, azalıyor mu? Su götürmez bir biçimde artıyor. Sıramız geldiğinde sadece sosyalist ekonominin örgütlenmesini ileriye itmek için değil, Doğunun ezilmiş halkları gibi Batı Avrupa'nın işçilerine de bir destek götürmek için bizde de elverişli koşullar var mıdır? Evet, vardır. Rusya'da proletarya diktatörlüğünün yedi yıllık tarihinin güzel bir biçimde gösterdiği budur. Bizde emeğin güçlü bir atılışa başladığı yadsınabilir mi? Hayır, yadsınamaz.

Bütün bunlardan sonra devrimci Rusya'nın, tutucu Avrupa'nın karşısmda tutanamayacağını söyleyen Trotski'nin beyanının ne anlamı olabilir?

Bunun bir tek anlamı olabilir; önce, Trotski, devrimimizin iç gücünü hissetmiyor; ikinci olarak, Trotski, Batı işçilerinin ve Doğu köylülerinin devrimimize getirdiği manevî desteğin değer biçilmez önemini anlamıyor; üçüncü olarak, Trotski, bugün emperyalizmi kemiren iç hastalığı kavramıyor.

Kendini leninist proletarya devrimi teorisini eleştiriye kaptıran Trotski, 1917'de yayınlanan ve 1924'te yeniden basılan *Barış Programı* adlı broşüründe, yanlışlıkla kendini yere serdi.

Ama belki Trotski'nin bu broşürü de eskidi ve şu ya da bu nedenle bugünkü düşüncelerine uymuyor. Trotski'nin sosyalizmin *tek bir ülkede,* Rusya'da zaferinden sonra yazılmış daha yeni yapıtlarını görelim. Örneğin, *Barış Programı* adlı broşürün yeni baskısına, Trotski'nin 1922'de yazılmış *Sonsöz*'ünü görelim. İşte söyledikleri:

"Proleter devrimin ulusal çerçevede zaferle sonuçlanamayacağı açıklaması, *Barış Programı*'nda birçok kez tekrarlanan bu açıklama, bazı okurlara, belki de Sovyet Cumhuriyetimizin nerdeyse beş yıllık deneyi tarafından yalanlanmış gözükecektir. Ama böyle bir sonuç temelsiz kalacaktır. Tek bir ülkede, hem de geri kalmış bir ülkede işçi devletinin

bütün dünyaya karşı koymuş olması olayı, daha ilerlemiş, daha uygar ülkelerde gerçek harikalar yaratabilecek proletaryanın engin gücüne tanıklık etmektedir. Ama devlet olarak, kendimizi siyasal ve askerî açıdan frenleyince sosyalist bir toplumun yaratılması sonucuna ulaşamadık, hatta bu sonuca yaklaşmadık bile... Burjuvazi diğer Avrupa devletlerinde iktidarda olduğu sürece, ekonomik tecrite karşı mücadelemizde kapitalist dünya ile anlaşmalar yapmaya çalışmak zorundayız; aynı zamanda bu anlaşmaların en iyi durumda, bize şu ya da bu ekonomik yaraları iyileştirmeye, ileriye doğru şu ya da bu adımı atmaya yardım edebileceği; ama Rusya'da sosyalist ekonominin gerçekten ileriye atılışının *ancak* proletaryanın başlıca Avrupa ülkelerinde *zaferinden sonra* [İtalikler benim, —*J. St.*] mümkün olacağı kesinlikle söylenebilir."

Gerçeğin karşısında açıkça yanlış yapan ve "sürekli devrimi" kesin yıkılıştan kurtarmak istemekte inat eden Trotski böyle konuşuyor.

Böylece, ne yaparsak yapalım, yalnız sosyalist bir toplumun yaratılması "sonucuna ulaşmamakla" kalmadık, bu sonuca bile "yaklaşamadık". Öyle görünüyor ki bazıları umutlarını "kapitalist dünyayla anlaşmalara" bağlamış, ama bu anlaşmalar da, öyle görülüyor ki bir sonuç vermemiş; çünkü, ne yapılırsa yapılsın, ve ne denirse densin "sosyalist ekonominin gerçekten ileriye atılışı", proletarya "başlıca Avrupa ülkelerinde" zafere erişmediği sürece olanaksız olacak.

Oysa, Batıda henüz zafer olmadığına göre, bizim Rusya Devrimimize tek bir "tercih" kalıyor: ya olduğu yerde çürümek, ya da soysuzlaşarak burjuva devletine dönüşmek.

Trotski, iki yıldan beri, partimizin "soysuzlaşmasından" boş yere sözetmiyor.

Trotski, geçen yıl, ülkemizin "kaybolduğunu" boş yere söylemiyordu.

Bu garip "teoriyi", Lenin'in "sosyalizmin tek bir ülkede zaferi" üzerine olan teorisiyle nasıl bağdaştırmalı?

Bu garip "perspektifi", Lenin'in yeni ekonomi politikasının [NEP'in] bizi "sosyalist ekonominin temellerini kurmak" olanağına kavuşturacağını söylediği perspektifiyle nasıl bağdaştırmalı?

Bu "sürekli" umutsuzluğu, örneğin Lenin'in şu sözleriyle nasıl bağdaştırmalı?

"Şu andan itibaren sosyalizm, artık uzak bir geleceğin sorunu, ya da bir çeşit soyut hayal, ya da bir çeşit ikona değildir. İkonalar konusunda, çok kötü eski düşüncemizde kaldık. Sosyalizmi günlük yaşantının içine soktuk, ve şimdi nerede olduğumuzu bulmak zorundayız. İşte bugünkü görevimizi meydana getiren, işte çağımızın görevini meydana getiren şey. İzin verirseniz, sözlerimi, bu görev ne kadar zor olursa olsun, bundan önceki görevimize göre ne kadar yeni olursa olsun, bu görevi, hep birlikte, her pahasına, yarından itibaren değil ama birkaç yılda, ve NEP Rusyası, sosyalist bir Rusya olacak biçimde yerine getireceğimize olan inancımı belirterek bitireyim." ("Moskova Sovyetinin Genel Toplantısında Söylev", c. XVIII, s. 366, Rusça baskı.)

Bu "sürekli" perspektif yokluğunu, örneğin Lenin'in şu diğer sözleriyle nasıl bağdaştırmalı?

"Gerçekten, başlıca üretim araçları üzerinde devlet iktidarı, ve devlet iktidarının proletaryanın elinde oluşu, bu proletaryanın milyonlar ve milyonlarca küçük ve küçücük köylü ile olan ittifakı, köylülüğün proletarya tarafından yönetiminin güvenlik altına alınmış bulunması vb., eskiden bezirgânlık saydığımız ve bugün de, NEP düzeninde bazı bakımlardan öyle saymakta haklı olduğumuz kooperatifçilik, sadece kooperatifçilik, tam bir sosyalist toplumu kurma için gerekli olan her şeyi sağlamıyor mu? Bu, henüz, sosyalist bir toplumun kuruluşu değildir, ama bu kuruluş için gerekli ve yeterli olan her şeydir." ("Kooperatifçilik

Üzerine", *İşçi ve Köylü İttifakı*, Sol Yayınları, Ankara 1975, s. 254.)

Burada hiç bir bağdaştırma olmadığı ve olamayacağı açıktır. Trotski'nin "sürekli devrim"i leninist proletarya devrimi teorisinin, ve aynı biçimde leninist proletarya devrimi teorisi de "sürekli devrim" teorisinin yadsınmasıdır.

Devrimimizin güçlerine ve yeteneğine inançsızlık, Rusya proletaryasının gücüne ve yeteneğine inançsızlık: işte "sürekli devrim" teorisinin temeli.

Şimdiye dek "sürekli devrim" teorisinin genellikle *yalnız* bir yanına işaret ediliyordu: köylü hareketinin devrimci olanaklarına inançsızlık. Bugün doğru olmak için bu yanı bir *başka* yanla tamamlamak gerekir: Rusya proletaryasının güçlerine ve yeteneklerine inançsızlık.

Trotski'nin teorisi, sosyalizmin zaferinin tek bir ülkede, hem de geri kalmış bir ülkede, proletarya devriminin "Batı Avrupa'nın başka ülkelerinde" daha önce gerçekleşmiş zaferi olmadan olanaksız olduğunu söyleyen menşevizmden ne farkı var?

Esasta hiç farkı yok.

Kuşku duyulamaz. Trotski'nin "sürekli devrim" teorisi, menşevizmin bir biçimidir.

Son zamanlarda, basınımızda, "sürekli devrim" teorisini leninizmle bağdaşan bir şey olarak geçiştirmek isteyen çürümüş diplomatlar çoğaldı. Elbette, diyorlar, bu teorinin 1905'te geçersiz olduğu görüldü. Ama Trotski'nin yanlışı, o zaman 1905 durumuna, o duruma uygulanamayacak olan şeyi uygulamayı deneyerek fazla önde gitmiş olmasıdır diyorlar. Ama sonradan, örneğin 1917 Ekiminde, devrim tam olgunluğa eriştiğinde, Trotski'nin teorisinin tam yerinde olduğunu ileri sürüyorlar. Bu diplomatların en başta geleninin Radek olduğunu tahmin etmek pek güç değil. Dinleyin:

"Savaş, toprağı ele geçirmeye ve barışa susayan köylülük ile küçük-burjuva partiler arasında bir uçurum açmış-

tır; savaş, köylülüğü, işçi sınıfının ve onun öncüsü bolşevik partinin yönetimine vermiştir. Olanaklı hale gelen şey, işçi sınıfı ile köylülüğün diktatörlüğü değil, köylülüğe dayanan işçi sınıfının diktatörlüğüdür. Rosa Luxemburg ve Trotski'nin 1905'te Lenin'e karşı ileri sürdükleri [yani "sürekli devrim" —*J. St.*], aslında tarihsel gelişmenin ikinci aşaması olarak görünmüştür."

Burada ne kadar söz varsa o kadar da sahtecilik var.

Savaş sırasında "olanaklı hale gelen şeyin, işçi sınıfı ile köylülüğün diktatörlüğü olmayıp, köylülüğe dayanan işçi sınıfının diktatörlüğü olduğu" yanlıştır. Aslında, 1917 Şubat Devrimi, proletarya ve köylülüğün diktatörlüğünü, bu devrimi burjuvazinin diktatörlüğüyle yepyeni bir biçimde birleştirerek gerçekleştiriyordu.

Radek'in edeplice, sözünü etmeden geçtiği "sürekli devrim" teorisinin, 1905'te Rosa Luxemburg ve Trotski tarafından ortaya konduğu yanlıştır. Aslında bu teori, Parvus ve Trotski tarafından ortaya konmuştur. Şimdi, Radek, on ay sonra kendine gelerek, Parvus'u "sürekli devrim" konusunda azarlamayı gerekli görüyor. Ama adalet, Radek'ten, Parvus'un arkadaşı Trotski'nin de azarlanmasını talep ediyor.

1905 devrimi tarafından çürütülen "sürekli devrim"in, "tarihsel gelişmenin ikinci aşamasında", yani Ekim Devrimi sırasında doğru olduğu, yanlıştır. Ekim Devrimi süresi ve bütün gelişmesi, "sürekli devrim" teorisinin bütünüyle başarısızlığını, leninizmin ilkeleriyle tam bir ayrılık içinde olduğunu gösterdi ve tanıtladı.

Ne güzel söylevler, ne de çürümüş diplomatlık, "sürekli devrim" teorisiyle leninizmi birbirinden ayıran uçurumu saklayamayacaktır.

III. EKİMİN HAZIRLANMASI DÖNEMİNDE BOLŞEVİKLERİN TAKTİĞİNİN BAZI ÖZELLİKLERİ

Ekimin hazırlanması döneminde bolşeviklerin taktiğini anlamak için, en azından bu taktiğin son derece önemli bazı özelliklerini anlamak gerekir. Bolşeviklerin taktiği üzerine yazılan çok sayıda broşürde bu özellikler çok kez atlandığı için bu iş daha da gereklidir.

O halde bu özellikler nelerdir?

Birinci özellik: Trotski'yi duyan, Ekimin hazırlanmasının tarihinde sadece iki dönem olduğuna inanabilir: keşif dönemi ve ayaklanma dönemi; ve sanılabilir ki, bütün geri kalanlar şeytanın işidir. 1917 Nisan gösterisi nedir? "Gerektiğinden 'fazla sola' sapan Nisan gösterisi, kitlelerin düşüncelerini ve onların Sovyetlerdeki çoğunlukla ilişkilerini denetlemeyi amaçlayan bir keşif çıkışıydı." Ya 1917 Temmuz gösterisi nedir? — Trotski'ye göre, "aslında bu kez de iş, hareketin yeni ve üst bir aşamasında, daha geniş ve yeni bir keşfe indirgendi". Partimizin üstünde durmasıyla örgütlenen 1917 Haziran gösterisinin Trotski'ye göre haydi haydi "keşif" olarak nitelenmesi gerektiğini söylemeye gerek yok.

Bundan, bolşeviklerin daha 1917 Martında tamamıyla hazır bir işçi ve köylü siyasal ordusuna sahip olduğu; ve, ayaklanma için bu ordudan ne nisanda, ne haziranda, ne de temmuzda yararlanmayıp yalnızca "keşiflerle" uğraşmış olmalarının nedeninin, sadece "keşif sonuçlarının" o zaman elverişli "bilgiler" sağlamamış olduğu ortaya çıkar.

Partimizin siyasal taktiğinin böylesine basit bir biçimde anlaşılmasının, her zamanki askerî taktikle, bolşeviklerin devrimci taktiğinin birbirine karıştırılmasından başka bir şey olmadığını söylemeye gerek yok.

Aslında bütün bu gösteriler her şeyden önce kitleleri, kendiliğinden savaşa karşı sokakta gösteri yapmaya iten hoşnutsuzluğun sonucu idi.

Aslında partinin rolü, kendiliğinden ortaya çıkan kitlelerin eylemine, bolşeviklerin devrimci sloganlarına yanıt verecek bir biçim ve yön vermekti.

Aslında bolşeviklerin 1917 Martında hazır bir siyasal ordusu yoktu ve olamazdı. Onlar, bu orduyu, 1917'nin Nisanından Ekimine kadarki sınıf mücadelesi ve çatışmaları süresinde, sadece kurdular (ve en sonunda, 1917 Ekimine doğru kurma işini bitirdiler); onlar bu orduyu hem nisan gösterisiyle, hem haziran ve temmuz gösterileriyle, hem kasaba ve kentlerin Duma seçimleriyle, hem Kornilov'a karşı mücadeleyle, hem de Sovyetlerin ele geçirilmesiyle kurdular. Askerî kumandanlık savaşa elinde hazır bir orduyla girerken, parti kendi ordusunu bizzat mücadele sırasında, sınıf çatışmaları sırasında, kitlelerin kendileri, kendi öz deneyleriyle partinin sloganlarının doğruluğuna, politikanın doğruluğuna inandıkça kurar.

Elbette, bu gösterilerin herbiri aynı zamanda gözden kaçan güçler dengesini aydınlatıyordu, bir çeşit keşifti; ama burada keşif hiç de gösterinin nedeni değildi; onun doğal sonucuydu.

Ekim ayaklanmasından önceki olayları inceleyen ve onları nisan-temmuz olaylarıyla karşılaştıran Lenin şöyle diyor:

"Bugünkü güncel perspektifler, 20-21 Nisandaki, 9 Hazirandaki, 3 Temmuzdaki perspektifler değillerdir; o zaman bizim, yani partinin, egemen olamadığımız (20 Nisanda), ya da durdurabildiğimiz ve barışçı bir gösteri şeklinde kanalize ettiğimiz (9 Haziran ve 3 Temmuzda) *kendiliğinden-gelme bir kaynaşma* vardı. Bu olaylar sırasında, sovyetlerin *henüz* tarafımızdan kazanılmamış olduğunu; köylülerin *henüz* bolşevik yöntemine (ayaklanma) değil, Liber-Dan-Çernov yöntemine inandığını; bu yüzden halk arasında çoğunluğa sahip olamayacağımızı ve bu yüzden de ayaklanmanın henüz olgunlaşmamış olduğunu çok iyi biliyorduk." ("Yoldaşlara

Mektup", c. XXI, s. 345, Rusça baskı [*Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi,* Sol Yayınları, Ankara 1975, s. 221-222].)

Yalnız bir "keşifle" pek ileri gidilemeyeceği açık.

Elbette sözkonusu olan keşif değil, sözkonusu olan şu olay:

1. Ekimin hazırlık dönemi boyunca, parti, mücadelesinde her zaman devrimci kitle hareketinin kendiliğinden atılışından destek aldı;

2. Bu kendiliğinden atılışa dayanarak, hareketin yönetimini bütünüyle eline geçiriyordu;

3. Hareketin böyle yönetilmesi, Partinin Ekim ayaklanması için bir kitle siyasal ordusunun kuruluşu işini kolaylaştırıyordu;

4. Böyle bir politika, zorunlu olarak, Ekimin hazırlanmasının bütünüyle *tek* bir parti, Bolşevik Partisi yönetiminde yapılması sonucuna götürüyordu;

5. Böyle bir hazırlık da, Ekim ayaklanması sonucunda iktidarın *tek* bir partinin, Bolşevik Partisinin elinde bulunması sonucuna ulaştı.

Böylece, Ekimin hazirlanmasının temel noktası olarak, yönetimin bütünüyle *tek* bir partinin, Komünist Partisinin elinde olması, Ekim Devriminin belirleyici bir niteliği, Ekimin hazırlanması döneminde bolşeviklerin taktiğinin ilk özelliğidir.

Bolşeviklerin taktiğinin bu özelliği olmasaydı, emperyalizm koşullarında proletarya diktatörlüğünün zaferinin olanaksız olacağını göstermeye hemen hemen hiç gerek yoktur.

Ekim Devriminin, hiç birisine komünist parti denemeyecek iki partinin devrimin yönetimini paylaştığı 1871 Fransız devriminden farklı ve daha iyi bir durumda olduğu yer burasıdır.

İkinci özellik: Ekimin hazırlanması, böylece tek bir partinin, Bolşevik Partisinin yönetiminde yapıldı. Ama parti, bu yönetimi nasıl kullandı? Bu yönetim, devrimin harekete

geçirilmesi döneminde en tehlikeli gruplaşmalar olarak *uzlaştırıcı* partilerin tecrit edilmesi yolunu izledi.

Leninizmin temel stratejik kuralını oluşturan nedir?

Bu kural şunları kabul etmeye dayanır:

1. Pek yakında olacak devrimin harekete geçirilmesi döneminde devrim düşmanlarının en tehlikeli toplumsal dayanağını *uzlaştırıcı* partiler oluşturur.

2. Bu partileri tecrit etmeden, düşmanı (çarlığı ya da burjuvaziyi) devirmek olanaksızdır.

3. Dolayısıyla, devrimin hazırlanması döneminde en önemli okların hedefi, bu partileri tecrit etmek, büyük emekçi kitleleri bu partilerden koparmaktır.

Çarlığa karşı mücadele döneminde, burjuva demokratik devrimin hazırlanması döneminde (1905-1916), çarlığın en tehlikeli toplumsal dayanağı liberal-monarşist parti, Kadet Parti olmuştu. Neden? Çünkü bu parti uzlaştırıcı bir partiydi, çarlıkla halkın çoğunluğu, yani köylülüğün bütünü arasında *uzlaştırıcı* bir partiydi. Partinin o zaman başlıca darbelerini Kadetlere yöneltmesi doğaldı, çünkü Kadetleri tecrit etmeden, köylülükle çarlık arasında bir *kopmaya* güvenilemezdi; ve bu kopmayı sağlamadan da devrimin zaferine güvenilemezdi. Birçok kimse o zaman bolşevik stratejinin bu özelliğini anlamıyor, ve bolşevikler için, kadetlere karşı mücadelenin, baş düşmana, çarlığa karşı mücadeleden "önce geldiği"ni söyleyerek, bolşevikleri aşırı bir "Kadet düşmanlığıyla" suçluyorlardı. Ama temelden yoksun bu suçlamalar, baş düşmana karşı zaferi kolaylaştırmak, yakınlaştırmak *amacıyla* uzlaştırıcı partinin tecrit edilmesini gerektiren bolşevik stratejisinin apaçık olarak anlaşılmaması gerçeğini açığa vuruyordu.

Böyle bir strateji olmamış olsaydı, burjuva demokratik devrimde proletaryanın hegemonyasının olanaksız olmuş olacağını kanıtlamaya hemen hemen hiç gerek yoktur.

Ekimin hazırlanması döneminde, mücadele halindeki güç-

lerin ağırlık merkezi yeni bir plan üstüne kaymıştı. Artık çar yoktu. Kadet Parti, uzlaştırıcı güç halinden, emperyalizmin yönetici bir gücü, egemen bir gücü haline gelmişti. Mücadele artık çarlık ile halk arasında değil, burjuvazi ile proletarya arasındaydı. Bu dönemde, emperyalizmin en tehlikeli toplumsal dayanağı demokratik küçük-burjuva partilerinden, sosyalist-devrimci ve menşevik partilerden oluşuyordu. Neden? çünkü bu partiler o zaman uzlaştırıcı partilerdi, emperyalizmle emekçi kitleleri arasında *uzlaştırıcı* partilerdi. Bolşeviklerin başlıca darbelerini bu partilere yöneltmiş olması doğaldır, çünkü bu partileri tecrit etmeden, emekçi kitlelerinin emperyalizmden *kopmasına* bel bağlanamazdı; oysa bu kopmayı sağlamadan, sovyet devriminin zaferine güvenilemezdi. Birçok kişi o zaman bolşeviklerin taktiğinin bu özelliğini anlamıyorlardı; onları, sosyalist-devrimciler ve menşeviklere karşı "aşırı bir kin" beslemekle ve baş hedefi "unutmakla" suçluyorlardı. Ama Ekimin hazırlanması döneminin bütünü, bolşeviklerin, Ekim Devriminin zaferini sağlayabilmesinin ancak bu taktik sayesinde mümkün olduğunu güzel bir biçimde göstermektedir.

Bu dönemin belirleyici özelliği, köylülüğün emekçi kitlelerinin artan bir biçimde devrimci anlayışı benimsemeleri, sosyalist-devrimciler ve menşeviklere karşı hayal kırıklığı duymaları, bu partilerden uzaklaşmaları ve ülkeyi barışa götürebilecek, sonuna kadar devrimci tek güç olan proletarya etrafında doğrudan birleşmek için yaptıkları yön değiştirmedir. Bu dönemin tarihi, bir yanda sosyalist-devrimcilerin ve menşeviklerin, bir yanda da bolşeviklerin köylülüğün emekçi kitleleri için, bu kitlelerin kazanılması için yaptıkları mücadelenin tarihidir. Koalisyon dönemi, Kerenski dönemi, sosyalist-devrimcilerin ve menşeviklerin büyük toprak sahiplerinin topraklarına el konulmasını reddetmeleri, sosyalist-devrimcilerin ve menşeviklerin savaşın devamı için mücadeleleri, cepheye yapılan haziran saldırısı, askerler için ölüm

cezası, Kornilov'un ayaklanması olayları bu mücadelelerin kaderini belirlediler. Ve bu olaylar, yalnızca bolşevik stratejisinin doğruluğunu tanıtladılar. Çünkü sosyalist-devrimcileri ve menşevikleri tecrit etmeden, emperyalistlerin hükümetini devirmek olanaksızdı; oysa, bu hükümeti devirmeden savaştan kopmak olanaksızdı. Sosyalist-devrimcilerin ve menşeviklerin tecrit edilmesi politikası tek doğru politika olarak görüldü.

Böylece, Ekimin hazırlanmasında yönetimin temel çizgisi olarak menşevik ve sosyalist-devrimci partilerin tecrit edilmesi bolşeviklerin taktiğinin ikinci özelliğidir.

Bolşeviklerin taktiğinin bu özelliği olmadan, işçi sınıfıyla köylülüğün emekçi kitlelerinin ittifakının havada kalacağını göstermeye hemen hemen hiç gerek yoktur.

Niteleyici bir olay da, Trotski'nin, *Ekim Dersleri*'nde, bolşevik taktiğinin bu özelliğinden hiç ya da hemen hemen hiç sözetmemesidir.

Üçüncü özellik: O halde, Ekimin hazırlanmasının parti tarafından yönetimi sosyalist-devrimci ve menşevik partilerin tecrit edilmesi yolunu — temeli büyük işçi ve köylü kitlelerini bu partilerden koparmak olan yolu izledi. Ama parti, bu tecriti somut olarak, hangi biçimde, hangi sloganla gerçekleştiriyordu? Bu tecrit, Sovyetlerin kitlelerin seferberlik organlarından ayaklanma organlarına, iktidar organlarına, yeni bir proletarya devleti aygıtına dönüşmesi için mücadele edilerek, Sovyetlerin iktidarı için kitlelerin devrimci hareketi biçiminde, "Bütün İktidar Sovyetlere" sloganıyla gerçekleştirildi.

Bolşevikler, menşeviklerin ve sosyalist-devrimcilerin tecritini kolaylaştırabilecek, proletarya devrimini ileriye itebilecek, ve proletarya diktatörlüğünün zaferine geniş emekçi kitlelerini getirmekle görevlendirilecek bir temel örgütlenme aracı olarak neden özellikle Sovyetlere sarıldılar?

Sovyetler nedir?

"Sovyetler —diyordu Lenin 1917 Eylülünden itibaren— ilk olarak işçilerin ve köylülerin silahlı gücünü sağlayan yeni bir devlet aygıtı oluştururlar; bu güç, eski sürekli ordu gibi halktan kopmuş değil, halka en sıkı biçimde bağlanmıştır; askerî açıdan bu güç eski zamanlardakilerle karşılaştırılamayacak kadar güçlüdür; devrimci açıdan yerini başka hiç bir şey alamaz. İkinci olarak bu aygıt, kitlelerle, halkın çoğunluğuyla ilişki kurmaya olanak verir; hem bu ilişki öylesine sıkı, öylesine çözülmez, öylesine kolayca denetlenebilir ve yenilenebilir ki, eski devlet aygıtında buna benzer bir şey boşuna aranmış olunacaktır. Üçüncü olarak, bu aygıt, seçimle meydana geldiğinden ve bürokratik formaliteler olmaksızın halkın isteğiyle yenilenebilir olduğundan, eski aygıtlardan çok daha demokratiktir. Dördüncü olarak, bu aygıt, en değişik mesleklerle sağlam bir ilişki sağlamakta, böylece bürokrasiye gerek kalmadan en değişik ve en derin reformların uygulanmasını kolaylaştırmaktadır. Beşinci olarak, öncünün, yani *ezilmiş* sınıfların, işçilerin ve köylülerin en bilinçli, en enerjik, en ileri kesiminin bir örgütlenme biçimini sağlamakta; böylece ezilmiş sınıfların öncüsünün, bu sınıfların şimdiye dek bütünüyle politika hayatının dışında, tarihin dışında tutulmuş *muazzam kitlelerin bütününü,* sayesinde yetiştirebileceği, eğitebileceği, bilgi verebileceği ve peşinde sürükleyebileceği bir aygıt oluşturmaktadır. Altıncı olarak, parlamentarizmin avantajlarını hemen ve doğrudan demokrasinin avantajlarıyla birleştirmek, yani halkın seçtiği temsilcilerin kişiliklerinde yasama görevleriyle *yasaların yürütülmesi* görevlerini birleştirmek olanağını vermektedir. Burjuva parlamentarizmiyle karşılaştırınca, bu, demokrasinin gelişmesinde, tarihsel ve dünya çapında önemi olan, ileriye doğru bir adımdır... Eğer devrimci sınıfların yaratıcı halk dehası Sovyetleri yaratmamış olsaydı, Rusya'da proleter devrimi mahkûm olurdu; çünkü proletarya, eski aygıtla iktidarı kuşkusuz elinde tutamazdı. Yeni bir aygıta gelince, onu

bir anda yaratmak olanaksızdır." ("Bolşevikler İktidarı Ellerinde Tutacaklar mı?", c. XXI, s. 258-259, Rusça baskı.)

İşte bu yüzden, bolşevikler, Ekim Devriminin örgütlenmesi ve yeni ve güçlü bir proletarya devleti aygıtının yaratılmasını kolaylaştırmaya elverişli temel örgütlenme halkası olarak Sovyetlere sarıldılar.

İç gelişmesi açısından, "Bütün İktidar Sovyetlere" sloganı iki aşamadan geçti: birinci (Temmuz ayında bolşeviklerin yenilgisine dek, iktidarın ikili olduğu sürede) ve ikinci (Kornilov ayaklanmasının yenilgisinden sonra).

İlk aşamada bu slogan, menşevikler ve sosyalist-devrimciler blokunun kadetlerden kopması, menşeviklerden ve sosyalist-devrimcilerden oluşan bir sovyet hükümetinin kurulması (çünkü o zaman sovyetler, sosyalist-devrimci ve menşeviktiler), muhalefet için (yani bolşevikler için) ajitasyon özgürlüğü ve sovyetlerin bünyesinde partiler için mücadele özgürlüğü demekti; bu mücadele, devrimin barışçı bir gelişmesi sırasında bolşeviklere sovyetleri ele geçirmeye ve sovyet hükümetinin bileşimini değiştirmeye olanak sağlayacaktı. Bu plan, pek doğaldır ki, proletarya diktatörlüğü demek değildi. Ama kuşkusuz, diktatörlüğü sağlamak için zorunlu koşulların hazırlanmasını kolaylaştırıyordu; çünkü menşevikleri ve sosyalist-devrimcileri iktidara iterek ve onları aslında karşı-devrimci platformlarını gerçekleştirmeye zorlayarak, bu partilerin gerçek niteliklerinin ortaya çıkmasını çabuklaştırıyor, tecritlerini, kitlelerle kopmalarını çabuklaştırıyordu. Ama bolşeviklerin temmuzdaki yenilgisi, avantajı generallerin ve kadetlerin karşı-devrimine vererek ve sosyalist-devrimcileri ve menşevikleri karşı-devrimin kucağına atarak bu gelişmeyi durdurdu. Bu durum, partiyi, "Bütün İktidar Sovyetlere" sloganını, onu devrimin yeni bir atılımında yeniden ortaya atmak üzere geçici olarak geri çekmeye zorladı.

Kornilov ayaklanmasının yenilgisi ikinci aşamayı açtı.

"Bütün İktidar Sovyetlere" sloganı yeniden gündeme geldi. Ama o zaman bu sloganın anlamı, ilk aşamadaki anlam değildi. İçeriği kökten değişmişti. O zaman bu slogan, emperyalizmle kesin kopma, ve Sovyetler çoğunlukla o zamandan bolşevik olduklarına göre, iktidarın bolşeviklere geçmesi demekti. O zaman bu slogan, devrimin, ayaklanmayla proletarya diktatörlüğüne doğru yaklaşması demekti. Daha da ötesi, o zaman bu slogan, proletarya diktatörlüğünün örgütlenmesi ve devlet biçiminde kurulması demekti.

Sovyetlerin devlet iktidarı organları haline dönüşmesi taktiğinin değer biçilmez önemini oluşturan şey, bunun, yeni emekçi kitlelerini emperyalizmden koparması, menşevik ve sosyalist-devrimci partilerin emperyalizmin araçları olduğunu açıkça herkese göstermesi ve bu kitleleri, doğrudan bir yolla proletarya diktatörlüğüne getirmesiydi.

O halde, uzlaştırıcı partilerin tecrit edilmesinin ve proletarya diktatörlüğünün zaferinin en önemli koşulu olarak, Sovyetlerin devlet iktidarı organlarına dönüştürülmesi politikası, Ekimin hazırlanması döneminde bolşeviklerin taktiğinin üçüncü özelliğidir.

Dördüncü özellik: Eğer bolşeviklerin, partilerinin sloganlarını, nasıl ve niçin geniş kitleler için sloganlar haline, devrimi ileriye iten sloganlar haline dönüştürdüklerini bilme sorunuyla ilgilenmeseydik, tablo eksik kalırdı; bolşevikler, sadece öncüyü ve sadece işçi sınıfının çoğunluğunu değil, aynı zamanda halkın çoğunluğunu da politikalarının doğruluğuna inandırmayı nasıl ve niçin başardılar?

Gerçek şudur ki, bir devrimin zaferi için, eğer bu devrim, gerçekten halk devrimiyse ve geniş kitleleri kucaklıyorsa, partinin sloganlarının doğru olmaları yetmez. Bir devrimin zaferi için bir başka vazgeçilmez koşul daha gereklidir, o da şudur: kitlelerin kendileri, bu sloganların doğruluğuna kendi öz deneyleriyle inanmış olmalıdırlar. Sadece o zaman partinin sloganları, bizzat kitlelerin sloganları haline

gelirler. Sadece o zaman devrim, gerçekten bir halk devrimi olur. Ekimin hazırlanması döneminde bolşeviklerin taktiğinin özelliklerinden biri, bu taktiğin kitleleri doğal olarak partinin sloganlarına, şöyle bir deyim kullanırsak, bizzat devrimin eşiğine getiren, böylelikle de kitlelere, kendi öz deneyleriyle bu sloganların doğruluğunu duyma, denetleme ve tanıma kolaylığını sağlayan yolları ve dönemeçleri doğru bir biçimde belirlemeyi bilmesiydi. Başka bir deyişle, bolşevik taktiğinin özelliklerinden biri, bu taktiğin şu iki şeyi, partiyi yönetmekle kitleleri yönetmeyi birbirine karıştırmaması, birincisinin yönetilmesiyle ikincisinin yönetilmesi arasındaki farkı açıkça görmesi, ve böylece bu taktiğin, parti yönetiminin değil, aynı zamanda, geniş emekçi kitlelerinin yönetiminin de bilimi olmasıdır.

Kurucu Meclisin toplantıya çağrılması ve dağıtılması deneyi, bolşevik taktiğinin nasıl belirdiğinin çarpıcı bir örneğidir.

Bolşeviklerin, Sovyetler Cumhuriyeti sloganını daha 1917 Nisanında ifade ettikleri biliniyor. Kurucu Meclisin, Sovyetler Cumhuriyeti ile apaçık bir biçimde çelişkide olan bir burjuva parlamentosu olduğu da biliniyor. O halde nasıl oldu da, bolşevikler, Sovyetler Cumhuriyetine doğru yürürken, aynı zamanda, geçici hükümetten, Kurucu Meclisin hemen toplanmasını talep ettiler? Nasıl oldu da bolşevikler, sadece seçimlere katılmakla kalmayıp, Kurucu Meclisi kendileri topladılar? Nasıl oldu da, ayaklanmadan bir ay önce, eski düzenden yenisine geçiş oluşurken, bolşevikler, geçici bir Sovyetler Cumhuriyeti ve Kurucu Meclis bileşimi olanağını kabul ettiler?

Bütün bunlar "oldu", çünkü:

1. Kurucu Meclis fikri, nüfusun geniş kitleleri arasında en çok tutulan fikirlerden biriydi;

2. Kurucu Meclisin hemen toplanması sloganı, geçici hükümetin karşı-devrimci niteliğini daha kolaylıkla açığa çı-

karmaya olanak veriyordu;

3. Kurucu Meclis fikrini halk yığınlarının gözünden düşürmek için, bu yığınları, toprak, barış, Sovyetler iktidarına değinen talepleriyle, Kurucu Meclis duvarlarının hemen içine getirmek ve böylece onları gerçek ve canlı Kurucu Meclisle yüzyüze getirmek zorunluydu;

4. Bu kitlelere, Kurucu Meclisin karşı-devrimci niteliğine ve onu dağıtmanın gerekliliğine, kendi öz deneyleriyle, daha kolay inanmalarını sağlamak için tek yoldu;

5. Bütün bunlar, Kurucu Meclisi ortadan kaldırmayı amaçlayan yollardan biri olarak, geçici bir Sovyetler Cumhuriyeti ve Kurucu Meclis bileşimini doğal kabul ediyordu;

6. Böyle bir bileşim eğer bütün iktidarın Sovyetlere geçmesi *koşuluyla* gerçekleşmiş olsaydı, bunun tek anlamı Kurucu Meclisin Sovyetlere bağlı olması, Sovyetlerin bir eki haline dönüşmesi, acısız bir ölümle sona ermesi olurdu.

Bolşeviklerin bu politikası olmasaydı, Kurucu Meclisin dağıtılması bu kadar kolay olmayacak, ve "Bütün İktidar Kurucu Meclise" sloganı altındaki sosyalist-devrimcilerin ve menşeviklerin daha sonraki eylemi böylesine bir çatırtıyla yıkılmayacaktı.

"Rusya burjuva parlamentosu seçimlerine —*diyor Lenin*—, Kurucu Meclis seçimlerine, 1917 Eylül-Kasımında katıldık. Taktiğimiz doğru muydu, değil miydi? ... Biz, Rus bolşevikleri, Eylül-Kasım 1917'de, Rusya'da parlamentarizmin siyasal bakımdan zamanını doldurmuş olduğunu iddia etmekte, Batının bütün komünistlerinden çok *daha haklı* değil miydik? Besbelli ki haklıydık, çünkü sorun burjuva parlamentoların uzun süreden beri mi, yoksa kısa süreden beri mi varolup olmadıkları sorunu değildir, sorun, büyük emekçi yığınların ideolojik, siyasal ve pratik bakımdan sovyet rejimini benimsemeye ve burjuva demokratik parlamentoyu dağıtmaya —ya da dağıtılmasına izin vermeye— *hazır* olup olmadıkları sorunudur. Rusya kentlerindeki işçi sınıfının, as-

ker ve köylülerin, Eylül-Kasım 1917'de, özel koşulların sonucu olarak, sovyet rejimini kabul etmeye ve burjuva parlamentolarının en demokratiğini dağıtmaya tam olarak hazır bulundukları, yadsınması mümkün olmayan, tam olarak sabit olmuş bir tarihî gerçektir. Ama buna karşın, bolşevikler, Kurucu Meclisi boykot *etmemişlerdi;* ve tam tersine, iktidarın proletarya tarafından elde edilmesinden önce *v e s o n r a* seçimlere katılmışlardı." (Bkz: c. XXV, s. 201-202, Rusça baskı ["*Sol*" *Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı,* Sol Yayınları, Ankara 1975, s. 58, 59].)

"Tanıtlanmıştır ki, Sovyet Cumhuriyetinin zaferinden birkaç hafta önce bile, giderek bu zaferden *sonra* bile burjuva demokratik bir parlamentoya katılmak, devrimci proletaryaya zarar getirmek şöyle dursun, ona, bu parlamentoların niçin dağıtılması gerektiğini geri kalmış yığınlara daha kolay *anlatma* olanağını sağlamakta, bu dağıtışın başarısını ve burjuva parlamentarizminin 'siyasal olarak tasfiyesini' *kolaylaştırmaktadır.*" (Aynı yapıt, s. 59.)

Niteleyici bir olay da, Trotski'nin bolşevik taktiğinin bu özelliğini anlamaması, Kurucu Meclisle Sovyetlerin bileşimi "teorisine" Hilferding tipi bir teori gibi surat etmesidir.

Böyle bir bileşimi ayaklanma sloganının *varlığı yanında* kabul etmenin, ve Sovyetlerin zaferi olasıyken Kurucu Meclisin toplanmasını kabul etmenin, Sovyetleri Kurucu Meclisin eki haline dönüştürmeye yönelen Hilferding tipi bir taktikle ortak hiç bir yanı bulunmayan tek devrimci taktik olduğunu anlamıyor; bazı yoldaşların *bu* sorundaki yanlışları, ona, bazı koşullar *içinde* bir "karma devlet tipini" kabul etme olanağına ilişkin Lenin'in ve Partinin tamamıyla doğru durumunu kınamak hakkını vermediğini anlamıyor. (Lenin, "Yoldaşlara Mektup", c. XXI, s. 338, Rusça baskı [*Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi,* s. 210].)

Kurucu Meclisle ilgili olarak bolşevikler tarafından kabul edilen özel politika olmasaydı, onların, halkın geniş kit-

lelerini yanlarına çekmeyi başaramamış, ve bu kitleleri kazanmadan Ekim ayaklanmasını derin bir halk devrimine dönüştürememiş olacaklarını anlamıyor.

İlginç bir olay daha: Trotski, bolşeviklerin yazılarında raslanan ve kendisinin bir marksist için uygun görmediği "halk", "devrimci demokrasi" vb. gibi sözlere bile surat ediyor.

Trotski, elbette ki, 1917 Eylülünde, diktatörlüğün zaferinden bir ay önce, marksistliği tartışılmaz olan Lenin'in "bütün iktidarın derhal *devrimci proletaryanın yönettiği devrimci demokrasiye* geçirilmesi zorunluluğu" üzerine yazdığını unutuyor. ("Marksizm ve Ayaklanma", c. XXI, s. 198 [*Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi,* s. 150].)

Marksistliği tartışılmaz olan Lenin'in Marx'ın 1871 Nisanında Kugelmann'a yazdığı mektubunu[10] aktardığını, Marx'ın bu mektupta devletin bürokratik ve askerî aygıtının parçalanmasının kıtada gerçekten halk devrimi olan her devrimin önkoşulu olduğunu belirttiğini, Trotski, elbette unutuyor. Lenin, bu mektup üzerine şunları yazıyor:

"Özel bir dikkate değer şey, Marx'ın, devletin bürokratik ve askerî aygıtının parçalanmasının 'gerçekten *halk* devrimi olan her devrimin önkoşulu' olmasına ilişkin çok derin bir gözlemidir. Bu 'halk' devrimi kavramı Marx'ın ağzında biraz şaşırtıcı geliyor; ve Rusya'da, Plehanov'dan yana olanlar ve marksist geçinmek isteyen Struve müritleri menşevikler, Marx'ta böyle bir ifadeyi belki 'dil sürçmesi' olarak nitelemek isterler. Marksizmi öylesine bayağıca liberal bir öğreti biçimine soktular ki, onlar için, burjuva devrimi ve proletarya devrimi antitezi dışında hiç bir şey yok; ayrıca bu antitezi de, daha fazlası olamayacak kadar skolastik bir biçimde düşünüyorlar. ... 1871'deki Avrupa kıtasında, proletarya hiç bir ülkede çoğunluğu oluşturmuyordu. Devrim, ancak hem proletaryayı ve hem köylülüğü kucaklayarak 'halk' devrimi olabilir ve gerçekten çoğunluğu hareket içinde sü-

rükleyebilirdi. 'Halk' da zaten bu iki sınıf tarafından meydana gelmişti. Bunlar 'devletin bürokratik ve askerî aygıtı'nın onları baskı altında tutması, ezmesi, sömürmesi olaylarında birleşmişlerdir. Bu aygıtı *kırmak*, onu *parçalamak* gerçekten 'halkın' çıkarına, onun çoğunluğunun, işçilerin ve köylülerin çoğunluğunun çıkarına olan tutumdur: yoksul köylülerle proleterlerin serbest ittifakının 'önkoşulu' budur. Oysa bu ittifak olmadan, sağlam hiç bir demokrasi, mümkün olan hiç bir sosyalist değişme yoktur." (*Devlet ve Devrim*, c. XXI, s. 395-396, Rusça baskı.)

Lenin'in bu sözleri unutulamaz.

Böylece, milyonlarca emekçinin parti tarafından kazanılmasının en önemli koşulu olarak, kitleleri devrimci mevzilere getirerek, onları kendi öz deneyleriyle partinin sloganlarının doğruluğuna inandırmak, Ekimin hazırlanması döneminde bolşeviklerin taktiğinin dördüncü özelliği olmaktadır.

Bu taktiğin belirleyici özelliklerini iyice anlamak için söylenenlerin tamamıyla yeterli olduğu kanısındayım.

IV. DÜNYA DEVRİMİNİN BAŞLANGICI VE ÖNCÜLÜ OLARAK EKİM DEVRİMİ

Devrimin başlıca Avrupa ülkelerinde aynı anda zaferi teorisinin, sosyalizmin zaferinin tek bir ülkede olanaksızlığı teorisinin, yapay, yürütülemez bir teori olduğu kesindir. Rusya'da proletarya devriminin yedi yıllık tarihi, bu teorinin lehinde değil, aleyhinde tanıklık etmektedir. Bu teori, sadece dünya devriminin gelişme şeması olarak da kabul edilemez, çünkü apaçık olaylarla çelişmektedir. Slogan olarak ise hiç kabul edilemez, çünkü bazı tarihsel koşullar gereğince tek başlarına sermaye cephesini yarabilecek ülkelerin sermayeye karşı aktif tepkisini değil, "genel harekete geçişin" pasif beklenmesini uyarıyor; çünkü değişik ülkelerin proleterleri arasında devrimci kararlılık ruhunu değil,

Hamlet'in "Ya diğerleri bizi desteklemezse!" tipi kuşku ruhunu geliştirmektedir. Lenin, tek bir ülkede proletaryanın zaferi "tipik bir durumdur", "birçok ülkede aynı anda devrim" ancak "ender bir istisna" olabilir derken tamamıyla haklıdır. (*Proleter Devrimi ve Dönek Kautsky*, c. XXIII, s. 354, Rusça baskı.)

Ama leninist devrim teorisi, bilindiği gibi, sorunun sadece bu yanıyla sınırlanmıyor. O, aynı zamanda, dünya devriminin gelişme teorisidir.* Sosyalizmin tek bir ülkede zaferi kendi başına bir hedef değildir. Bir ülkede zafere erişen devrim, kendini, kendi kendine yeten bir büyüklük olarak değil, proletaryanın bütün ülkelerde zaferini hızlandırmak *için* bir *yardımcı*, bir araç olarak görmelidir. Çünkü devrimin tek bir ülkede, burada, Rusya'da zaferi, sadece emperyalizmin eşitsiz gelişmesinin ve giderek parçalanmasının ürünü değildir. Aynı zamanda, dünya devriminin başlangıcı ve öncülüdür.

Dünya devriminin gelişme yollarının, eskiden, devrimin tek bir ülkede zaferinden önce, "sosyalist devrim arifesini" işaret eden gelişmiş emperyalizmin ortaya çıkmasından önce görünmüş olabilecekleri kadar basit olmadıkları kesindir. Çünkü yeni bir etken belirdi — gelişmiş emperyalizm koşullarında uygulanan ve silahlı çatışmaların kaçınılmazlığına, dünya kapitalist cephesinin genel zayıflamasına ve tek başlarına ülkelerde sosyalizmin zaferi olanağına tanıklık eden, kapitalist ülkelerin eşit olmayan gelişmesi yasası belirdi. Çünkü yeni bir etken belirdi; Doğuyla Batı arasında, dünyanın malî sömürü merkeziyle sömürge baskısı arenasının arasında bulunan Sovyetler ülkesi, sadece varlığıyla bütün dünyayı devrimcileştiren ülke belirdi.

Bunlar dünya devriminin yolları incelendiğinde hesaba katılmaması olanaksız olan etkenlerdir (daha az önemli baş-

* Bkz: *Leninizmin İlkeleri.*

ka etkenlerden sözetmiyorum).

Eskiden genellikle, devrimin, sosyalizmi oluşturan öğelerin düzenli "olgunlaşması" yoluyla, en önce, en gelişmiş ülkelerde, "ileri" ülkelerde gelişeceğine inanılırdı. Şimdi bu görüş biçimini özünden değiştirmek gereği var.

"Şimdi uluslararası ilişkiler sistemi öyledir ki —*diyor Lenin*— Avrupa'da devletlerden biri —Almanya— galip devletler tarafından boyunduruk altına alınmıştır. Sonra, söylemekten çekinmeyelim, Batının en eskileri arasından bir dizi devlet, öylesine koşullar içinde zaferin peşinde bulunuyorlar ki, bu zaferden kendi ezilmiş sınıflarına bir dizi ödün vermek için yararlanabilirler; bu ödünler, önemsiz de olsa, bu ülkedeki devrimci hareketi geciktirir ve bir "sosyal barış" benzeri durum yaratırlar.

"Aynı zamanda, bir dizi ülkede, Doğu, Hindistan, Çin vb. tamamıyla son emperyalist savaş yüzünden, kesinlikle eski yollarının dışına atılmış bulundular. Gelişmeleri, kesinlikle Avrupa kapitalizminin genel yoluna yöneldi. Bu ülkelerde bütün Avrupa'yı saran heyecan başladı. Ve, bütün dünya için onların, sonunda kesinlikle dünya kapitalizminin bütününün bir bunalımına ulaşacak bir gelişme yoluna atıldıkları şimdi açıktır."

Bu böyleyken, ve bu olayla ilişkili olarak, "Batı Avrupa'nın kapitalist ülkeleri sosyalizme doğru gelişmelerini ... eskiden düşündüğümüz gibi bitirmeyecekler. Bunu kendi ülkelerinde sosyalizmin düzenli bir "olgunlaşmasıyla" değil de şu ya da bu devletlerin, şu ya da bu devlet tarafından sömürülmesiyle, emperyalist savaşta yenik düşen ilk devletin sömürülmesiyle, bütün Doğunun sömürülmesine eklenmiş sömürüyle bitirecekler. Öte yandan, bu ilk emperyalist savaş sonrasında, Doğu, kesinlikle devrimci hareket haline girdi ve kesinlikle dünya devrimci hareketinin yörüngesine sürüklendi." ("Az Olsun, Ama İyisi Olsun", c. XXVII, s. 415-416, Rusça baskı.)

Buna, yenen ülkelerin, yalnız yenilen ülkeleri ve sömürgeleri sömürmediği, ama galip ülkelerin bir bölümünün de en güçlü galip ülkelerin, Amerika ve İngiltere'nin, malî sömürü yörüngesine düştüğü; bütün bu ülkeler arasındaki çelişkilerin dünya emperyalizminin parçalanmasının temel bir etkenini oluşturdukları, bu çelişkiler dışında, bu ülkelerin herbirinin içinde gelişmekte olan çok derin başka çelişkiler bulunduğu; bütün bu çelişkilerin, bu ülkelerin yanında büyük Sovyetler Cumhuriyetinin varlığından dolayı derinleştikleri ve ağırlaştıkları eklenirse — bütün bunlar gözönünde tutulursa, uluslararası durumun özgünlüğünün azçok tamam bir tablosu elde edilecektir.

En olası, dünya devriminin, proleterleri emperyalist devletlerin proletaryası tarafından desteklenen bir dizi başka ülkenin, emperyalist devletler sisteminden devrimci olarak ayrılmasıyla gelişeceğidir. Ayrılan ilk ülkenin, zafere erişen ilk ülkenin, diğer ülkelerin işçilerinin ve, genel olarak, emekçi kitlelerinin desteğini aldığını görüyoruz. O ülke bu destek olmasa ayakta kalamazdı. Bu desteğin gittikçe sağlamlaşacağı ve artacağı kesindir. Ama, zafere ilk erişen ülkede sosyalizm ne kadar derince pekişecek olursa, bu ülkede ne kadar çabuk, dünya devriminin daha sonraki gelişmesinin üssü, emperyalizmin daha sonraki parçalanmasının aracı olabilirse, dünya devriminin gelişmesi, bir dizi yeni ülkenin emperyalizmden ayrılması süreci de o kadar çabuk ve derin olacaktır.

Eğer sosyalizmin ilk kurtulan ülkede *kesin* zaferi, birçok ülkenin proleterlerinin ortak çabaları olmadan olanaksız olduğu tezi doğruysa, ilk sosyalist ülkenin bütün diğer ülkelerin işçilerine ve emekçi kitlelerine götüreceği yardım ne kadar etkin olursa, dünya devriminin gelişmesinin de o kadar çabuk ve derin olacağı doğrudur.

Bu yardım nelerden meydana gelmelidir?

İlk olarak, zafere erişen ülke, "devrimin *bütün ülkelerde*

gelişmesi, desteklenmesi, uyanması *için* tek bir ülkede yapılabilecek olanın en çoğunu yapmalıdır". (Lenin, *Proleter Devrimi ve Dönek Kautsky,* s. 385, Rusça baskı.)

İkinci olarak, tek bir ülkenin "zafere erişmiş proletaryası", "kendi ülkesinde kapitalistleri mülksüzleştirdikten ve sosyalist üretimi örgütledikten sonra, diğer ülkelerin ezilmiş sınıflarını kendine çekerek, onları, 'sömürücü sınıflara ve onların devletlerine karşı, (...) kapitalistlere karşı ayaklanmaya' iterek, kapitalist dünyanın geri kalanının *karşısına* çıkmalıdır". (Lenin, "Avrupa Birleşik Devletleri Sloganı Üzerine", c. XVIII, s. 232-233, Rusça baskı.)

Zafere ulaşmış ilk ülkenin bu yardımının belirleyici özelliği, sadece diğer ülkelerin proleterlerinin zaferini çabuklaştırması değil, aynı zamanda, bu zaferi kolaylaştırarak, zafere erişen ilk ülkede sosyalizmin *kesin* zaferini sağlamakta olmasıdır.

En muhtemel olanı, dünya devriminin gelişmesi sırasında, bazı kapitalist ülkelerde emperyalizmin merkezlerinin ve bu ülkelerin bütün dünyadaki sisteminin yanısıra bazı sovyet ülkelerinde sosyalizm merkezlerinin ve bu merkezlerin bütün dünyada bir sistem meydana getireceği; ve bu iki sistem arasındaki mücadelenin dünya devriminin gelişmesinin tarihini de dolduracağıdır.

"Çünkü —*diyor Lenin*— sosyalizmde ulusların serbest birliği, sosyalist cumhuriyetlerin geri kalmış devletlerine karşı azçok uzun, inatçı bir mücadelesi olmadan olanaksızdır." (Aynı yapıt.)

Ekim devriminin dünya çapındaki önemi, sadece emperyalist sistemi kırmak için tek bir ülkenin büyük bir girişimini temsil etmesi, ve emperyalist ülkeler okyanusunda sosyalizmin ilk merkezi olması değildir; aynı zamanda, dünya devriminin ilk aşamasını ve onun daha sonraki gelişmesi için güçlü bir temel meydana getirmesidir.

Dolayısıyla, yanılanlar, sadece, Ekim Devriminin ulus-

lararası niteliğini unutarak, devrimin tek bir ülkede zaferinin salt ve yalnız ulusal bir olay olduğunu söyleyenler değildir. Ekim Devriminin uluslararası niteliğini unutmadan, bu devrimi yalnız dış destek almayı gerektiren pasif bir şey olarak görmeye yatkın olanlar da yanılmaktadırlar. Gerçekte, başka ülkelerin devrimiyle desteklenmeye gereksinmesi olan sadece Ekim Devrimi değildir; bu ülkelerin devriminin de dünya emperyalizminin devrilmesi yapıtını hızlandırmak ve ileriye doğru itmek için Ekim Devriminin desteğine gereksinmesi vardır.

7 Aralık 1924
J. Stalin, *Ekim Yolunda*,
GIZ, 1925

[ÜÇ]

TROTSKİ VE SOSYALİST DEVRİMİN BİR ÜLKEDE ZAFERİ SORUNU[11]

(SBKP(B)'NİN XV. BİRLEŞİK KONGRESİNE RAPORDAN)

PARTİMİZİ muhalefet blokundan ayıran başlıca sorun, ülkemizde sosyalizmin zaferi olanağı olup olmadığı, ya da bir başka deyişle, devrimimizin niteliğinin ve perspektiflerinin ne olduğudur.

Bu sorun yeni değildir, 1925 yılında, partinin Nisan Kongresinde, öbür sorunlar arasında azçok ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Şimdi, yeni bir durumda, yeniden ortaya çıkıyor. Bu sorun üzerinde uzun uzadıya durmak zorundayız, ben, bu soruna ilişkin olarak, geçenlerde, MK'nin ve ZKK'nin ortak toplantısında, Kamenev ile Trotski'nin, muhalefet bloku konusundaki tezlerde görüşlerinin yanlış aktarıldığı suçlamasında bulunmaları karşısında, muhalefet bloku konusun-

daki tezlerde bulunan esasları doğrulayan bir sıra belgiti ve metni raporumda anmak zorunda kaldım. Önceden özür dilerim, yoldaşlar, ama böyle davranmak zorunda kaldım.

Karşımızda üç soru var.

Bir. Ülkemizin her şeyden önce proletarya diktatörlüğünün biricik ülkesi olduğu, proletarya devriminin öbür ülkelerde henüz zafere ulaşmadığı, dünya devriminin temposunun yavaşladığı dikkate alınırsa, ülkemizde sosyalizmin zaferi mümkün müdür?

İki. Bu zafer mümkünse, tam ve kesin zafer olarak nitelendirilebilir mi?

Üç. Bu zafer kesin olmakla nitelendirilemezse, kesin bir zafer olması için hangi önkoşullara gereksinme vardır?

Bunlar, sosyalizmin zaferinin bir ülkede, burada, bizim ülkemizde olanağı genel sorununun altından çıkan üç sorudur.

ÖNDÜŞÜNCELER

Daha önceleri, diyelim ki, geçen yüzyılın 40'larında, 50'lerinde, 60'larında, genellikle henüz tekelci kapitalizm yokken, kapitalizmin gelişmesinin eşit oranda olmaması yasası bulunmamışken ve bulunmasına olanak yokken, ve bu yüzden daha sonraları dikkate alınacak olan sosyalizmin tek tek ülkelerde zaferi sorununun henüz dikkate alınmadığı dönemde, marksistlerin bu konuda vardıkları sonuç nasıldı? Biz hepimiz, biz marksistler, başta Marx ve Engels olmak üzere, vaktiyle sosyalizmin belirli tek bir ülkede zaferinin olanaksızlığını, sosyalizmin zaferi için bir sürü ülkede, en azından gelişmiş ve uygar ülkelerde zamandaş bir devrimin gerekliliğini savunduk. Ve bu, o zaman doğruydu. Bu görüşleri belirtmek amacıyla, Engels'in *Komünizmin Esasları* taslağından dikkate değer ve bu sorunu olanca kesinliğiyle koyan bir metni aktarmak isterim. Bu taslak, daha sonra, *Ko-*

münist Partisi Manifestosu'na esas olmuştur. Taslak, 1847'de yazıldı. Ancak birkaç yıl önce yayınlanan bu taslakta Engels şöyle diyordu:

"S[*oru*]: Bu devrimin [bu, proletarya devrimi demektir, —*J. St.*], yalnızca bir tek ülkede yapılması mümkün olabilecek mi?

"Y[*anıt*]: *Hayır.* Büyük sanayi, dünya pazarını yaratarak, yeryüzünün bütün halklarını ve özellikle uygar halklarını birbirine zaten öylesine bağlamıştır ki, her halk, bir diğerine bağımlıdır. Büyük sanayi, ayrıca, bütün uygar ülkelerin toplumsal gelişmelerini öylesine eşitlemiştir ki, bütün bu ülkelerde, burjuvazi ve proletarya, toplumun belirleyici iki sınıfı haline gelmişler ve bunlar arasındaki mücadele, günün esas mücadelesi olmuştur. *Bu yüzden, komünist devrim, yalnız ulusal bir devrim olmayacak; bütün uygar ülkelerde, yani en azından İngiltere'de, Amerika'da, Fransa'da ve Almanya'da aynı zamanda gerçekleşen bir devrim olacaktır.* Devrim, bu ülkelerin herbirinde, ülkenin, öbür ülkelere oranla daha ileri bir sanayie, daha büyük bir zenginliğe, daha büyük üretici güçler kitlesine sahip olmasına göre, daha uzun ya da daha kısa bir zaman alacaktır. Bu yüzden, devrimin, en yavaş ve başarılmasının en yavaş olacağı yer Almanya olacaktır; en çabuk ve en kolay başarılacak yer de İngiltere olacaktır. Devrim, ayrıca, dünyanın diğer ülkelerinin şimdiye dek varolan gelişme biçimlerini bütünüyle değiştirerek ve onu büyük çapta hızlandırarak, bu ülkeler üzerinde oldukça büyük bir etki yapacaktır. Bu, bir dünya devrimi olacaktır ve bundan ötürü, arenası, bütün dünya olacaktır." [İtalikler benim. —*J. St.*] (F. Engels, *Komünizmin Esasları,* bkz: *Komünist Partisi Manifestosu,* Devlet Yayınevi, 1923, s. 317.)

Bu, henüz tekelci kapitalizm yokken, geçen yüzyılın kırklarında yazıldı. Burada Rusya'nın bir kez olsun anılmaması, bir başka deyişle, Rusya'nın bulunmaması, ilginçtir. Ve

Rusya'nın, devrimci proletaryası ile devrimci bir güç olarak o zaman henüz varolmadığı, ve varolamaz olduğu tamamıyla açıktır.

Burada, bu metinde, tekel-öncesi kapitalizm koşullarında söylenen şey, Engels'in bunu yazdığı dönemde doğru muydu? Evet, doğruydu.

Eski dönemde, tekel-öncesi kapitalizm döneminde, emperyalizm-öncesi dönemde, yeryüzü malî gruplar arasında henüz paylaşılmamışken, artık paylaşılmış olanın zorla yeniden paylaşılması kapitalizm için bir varolma sorunu değilken, daha sonra olduğu gibi ekonomik gelişmenin eşit oranda olmaması çok belirgin değilken ve bu olanaksızken kapitalizmin çelişkileri, henüz çiçeğe durmuş kapitalizmin cançekişen kapitalizme dönüştüğü gelişme basamağına varmamış ve tek tek ülkelerde sosyalizmin zaferi olanağı doğmamışken — işte bu eski dönemde, Engels'in formülünün doğruluğu tartışma götürmez. Yeni dönemde, emperyalizmin gelişmesi döneminde, kapitalist ülkelerin gelişmesinin eşit oranda olmamasının emperyalist gelişmenin kesin etkeni olduğu, emperyalistler arasındaki anlaşmazlıkların ve savaşların emperyalist cephesini zayıflattığı ve bazı ülkelerde bu cephede bir yarma yapmanın mümkünleştiği, Lenin'in bulduğu gelişmenin eşit oranda olmaması yasasının tek tek ülkelerde sosyalizmin zaferi teorisine çıkış noktası olduğu dönemde — bu koşullarda, Engels'in eski formülü artık doğru değildir, artık, koşulun, yerini, sosyalizmin *bir* ülkede zaferi olanağına kılavuzluk eden bir başka formüle bırakması zorunludur.

Marx ve Engels'in eserinin devam ettiricisi olarak Lenin'in büyüklüğü, marksizmin lafzına hiç bir zaman kölece bağlı kalmamasındadır. Araştırmalarında, Marx'ın kerelerce söylediği şu direktifi izledi: marksizm bir dogma değil, eylem için bir kılavuzdur. Lenin, bunu biliyordu, marksizmin lafzı ile özünü kesinlikle ayırdı, marksizmi asla bir dogma

olarak ele almadı ve marksizmi, temel yöntem olarak, kapitalist gelişmenin yeni ilişkilerine uygulamaya çalıştı. Lenin'in büyüklüğü, özellikle, açıkça ve dürüstçe, hiç çekinmeden bütün ülkelerin oportünistlerinin kendi oportünist yapıtlarını Marx'ın ve Engels'in adıyla savunma çabası içinde eski formüllere sıkı sıkı sarılacaklarından kaygılanmadan, proletarya devriminin tek tek ülkelerde zaferi olanağına kılavuzluk eden yeni bir formülün gerekliliğini ortaya koymasıdır.

Öte yandan, Marx ve Engels, dâhi birer düşünür idiyseler de, tekelci kapitalizmin gelişmesinden 50-60 yıl önce, tekelci kapitalizm, emperyalist kapitalizm döneminde ortaya çıkan sınıf mücadelesinin bütün olanaklarını onlardan istemek de tuhaf olur.

Ve bu, Lenin'in, marksizmin lafzına sarılmadan, marksist yöntemden hareket ederek, Marx'ın ve Engels'in eserini devam ettirdiği biricik durum değildir. Bir başka benzer durumu, yani proletarya diktatörlüğü sorununu düşünüyorum. Bilindiği gibi, Marx, bu konuda, proletarya diktatörlüğünü eski devlet aygıtının yok edilmesi ve yeni bir aygıtın, yeni proletarya devletinin yaratılması, Avrupa ülkelerinde sosyalizmin gelişmesinde gerekli bir aşama olarak düşündüğünü bildiriyordu, bu arada, İngiltere'ye ve Amerika'ya ayrılık tanıyor, oralarda, Marx'ın açıkladığı gibi, militarizm ve bürokrasi güçsüz ya da hiç gelişmemiş olduğu için, bir başka yoldan, "barışçı" bir yoldan sosyalizme geçmenin mümkün olabileceğini belirtiyordu. Bu, 70'lerde tamamıyla doğruydu [Riyazanov: "Bu, o zaman da doğru değildi"], 70'lerde, militarizm İngiltere'de ve Amerika'da daha sonraki kadar gelişmemiş olduğu sırada bunun tamamıyla doğru olduğuna inanıyorum. Bu tezin doğru olduğuna yoldaş Lenin'in "Aynî Vergi Üzerine"[12] adlı yazısının ünlü bölümüne dayanarak kanaat getirebilirdiniz; Lenin, orada, proletaryanın çoğunlukta olduğu, militarizmin ve bürokra-

siciliğin güçsüz kaldığı yerde, burjuvazinin uzlaşmaya alışkın olduğu bir ülke olan İngiltere'de, 70'lerde, sosyalizmin proletarya ile burjuvazinin anlaşması yoluyla gelişmesini olanaksız saymaz. Bununla birlikte, geçen yüzyılın 70'lerinde doğru olan bu tez, 19. yüzyıldan sonra, emperyalizm döneminde, İngiltere artık Kıtadaki öbür ülkelerin hiç birinden daha az militarist ve daha bürokratik olmadığı için doğru değildir. Lenin, bununla ilişkili olarak, *Devlet ve Devrim* adlı kitabında, Marx'ın Kıtayı dikkate alarak yaptığı sınırlamanın, İngiltere'ye özgü istisnayı geçersiz kılan yeni koşullar ortaya çıktığı için, bugün kalktığını[13] söyler.

Lenin'in büyüklüğü, özellikle, marksizmin lafzına tutsak olmaması, marksizmin özünü kavramak, onun özünden hareket ederek Marx ve Engels'in öğretilerini geliştirmeye devam etmek gerektiğini anlamasıdır.

Yoldaşlar, emperyalizm-öncesi dönemde, tekel-öncesi kapitalizm döneminde tek tek ülkelerde sosyalist devrimin zaferi sorunu işte böyledir.

LENİNİZM Mİ, YOKSA TROTSKİZM Mİ?

Lenin, bütün marksistlerin içinde, emperyalizmi, kapitalizmin yeni ve son aşaması olarak gerçek marksist bir çözümlemeden geçiren, sosyalizmin tek tek kapitalist ülkelerde zaferi olanağı sorununu yeni bir biçimde koyan ve sorunu olumlu bir karara bağlayan *ilk insandır*. Lenin'in *Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması* adlı yazısını kastediyorum. Lenin'in 1915'te yayınlanan "Avrupa Birleşik Devletleri Sloganı Üzerine" adlı yazısını kastediyorum. Lenin, sosyalizmin *bir* ülkede zaferi olanağı tezini ilk kez koyduğu zaman, Avrupa ya da dünya birleşik devletleri sloganı konusunda, Lenin'le Trotski arasındaki polemiği kastediyorum. Lenin, o makalesinde şöyle yazıyordu:

"Oysa, birleşik dünya devletleri sloganı, eğilim duyu-

lan slogan olarak, asla doğru değildir, çünkü sosyalizmle birlikte gerçekleşebilir, bu bir; *bir* ülkede sosyalizmin zaferi olanağının yanlış anlaşılmasına ve böyle bir ülkenin başka ülkelerle olan ilişkilerinin yanlış anlaşılmasına neden olabilir, bu iki.

"Ekonomik ve politik gelişmenin eşit oranda olmaması, kapitalizmin kesin yasasıdır. Bundan, sosyalizmin zaferinin, önce kapitalist ülkelerin pek azında ya da hatta bir tanesinde mümkün olduğu sonucu çıkar. Bu ülkenin zafere ulaşan proletaryası, kendi ülkesinden kapitalistlerin eli çekildikten ve sosyalist üretimi örgütledikten sonra öbür ülkelerin proleterlerini kapitalistlere karşı destekler, gerekirse sömürücü sınıflara ve devletlerine karşı silahlı bir harekete girişir." ... Çünkü, "ulusların sosyalizmde gönüllü olarak birleşmeleri, sosyalist cumhuriyetler, gerici devletlere karşı az ya da çok uzun süren, çetin bir savaş vermeden mümkün olamaz." (Bkz: c. 21, 4. baskı, s. 311.)

Lenin, 1915 yılında böyle yazıyordu.

Emperyalizm koşullarında yürürlükte olan, sosyalizmin *bir* ülkede zaferini mümkün kılan, kapitalizmin eşit oranda olmayan gelişmesi yasası nedir?

Lenin bu yasayı sözkonusu ederken, eski tekel-öncesi kapitalizmin artık emperyalizme gelişmiş olmasından hareket eder; dünya ekonomisi, önemli emperyalist grupların, ülkeler, pazarlar, hammaddeler vb. için yaptıkları şiddetli bir mücadelenin koşullarında gelişiyor; dünyanın, emperyalist grupların nüfuz bölgeleri olarak ayrılması artık tamamlanmıştır; kapitalist ülkelerin gelişmesi eşit oranda olmuyor, bir ülke öbürlerini izlemiyor ya da paralel bir gelişme göstermiyor, tam tersine, sıçramalı gelişiyor, öyle ki daha önce ileri geçmiş bazı ülkeler yerlerinden oluyor ve yeni ülkeler öne geçiyor; kapitalist ülkelerin böyle bir gelişme tarzı, artık paylaşılmış olan dünyanın yeniden paylaşılması için kapitalist devletler arasında kaçınılmaz anlaş-

mazlıklara ve savaşlara neden oluyor; emperyalizmin dünya cephesi, buna ilişkin olarak, kolayca hırpalanabilir hale geliyor ve *bir* ya da birkaç ülkede sosyalizmin zaferi olanağı ortaya çıkıyor.

Bilindiği üzere, İngiltere, daha kısa bir süre önce, bütün emperyalist devletlerin ilerisindeydi. Bilindiği gibi Almanya, sonradan, İngiltere'yi geçmeye başladı ve öbür devletlerin hepsinden önce İngiltere'nin zararına olarak "güneşte" kendisi için bir yer istedi. Emperyalist savaşın (1914-1918) çıkışı, bu durumla doğrudan ilgilidir. Şimdi, emperyalist savaştan sonra, Amerika hayli öne geçti ve İngiltere'yi olduğu kadar öbür Avrupa devletlerini de ardında bıraktı. Bu durumun, yeni büyük anlaşmazlık ve savaş tehlikesini varlığında sakladığından asla kuşku duyulamaz.

Emperyalist savaşa ilişkin olarak, emperyalist cephenin Rusya'da yarılması durumu, kapitalizmin gelişmesinin şimdiki koşullarında emperyalist cephenin ilişkisinin, sanayiin en güçlü olduğu ülkelerde değil, tam tersine, bu ilişkinin en zayıf olduğu, proletaryanın emperyalist güce karşı mücadelesinde, örneğin köylülük gibi ciddiye alınacak bir müttefiği bulunan Rusya gibi ülkelerde kopacağına tanıklık ediyor.

Bundan sonra, emperyalist cephenin ilişkisinin sözgelimi Hindistan gibi, proletaryanın güçlü devrimci kurtuluş hareketinde ciddiye alınır bağlaşıkları olduğu ülkelerde, kopması her halde mümkündür.

Lenin, sosyalizmin *bir* ülkede zaferinin mümkün olduğunu bildirdiği zaman, bilindiği gibi, herkesten önce, Trotski'ye ve bir de sosyal-demokratlara karşı polemiğe girişti.

Trotski, Lenin'in sosyalizmin *bir* ülkede zaferi tezine ve bu konudaki yazısına nasıl tepki gösterdi?

O zaman (1915) Trotski, Lenin'in yazısına yanıt olarak şunları yazdı:

"Birleşik devletler sloganına karşı biricik oldukça somut

tarihî kanıtlamayı", diyordu Trotski, "İsviçreli *'Sosyal-Demokrat'* [Lenin'in yukarda adı geçen yazısının yayınlandığı o zamanki bolşevik merkez organı, —*J. St.*] şu tümceyle formülleştiriyor: 'Ekonomik ve politik gelişmenin eşit oranda olmaması, kapitalizmin kesin yasasıdır.' *Sosyal-Demokrat,* bundan, sosyalizmin zaferinin *bir* ülkede mümkün olduğu ve bu yüzden herhangi bir devlette proletarya diktatörlüğünü, Avrupa birleşik devletlerinin yaratılmasına bağlamanın gerekli olmadığı sonucunu çıkarıyor. Kapitalist gelişmenin farklı ülkelerde eşit oranda olmaması bütünüyle yadsınılamaz bir gerçektir. Ama bu eşit oranda olmamanın kendisi de, son derece eşit oranda değildir, İngiltere'nin, Avusturya'nın, Almanya'nın ya da Fransa'nın kapitalist düzeyi, bir ve aynı değildir. Ama Afrika'ya ve Asya'ya göre, Avrupa'nın bütün bu ülkeleri toplumsal devrim için olgunlaşmıştır. Hiç bir ülkenin kendi mücadelesinde başkalarını 'beklememesi' gerektiği düşüncesi, uluslararası eylemin paralelliği yerine, uluslararası bekleme durgunluğu düşüncesinin konmaması için yinelenmesi yararlı ve gerekli elemanter bir düşüncedir. Başkalarını beklemeden, girişimimizin başka ülkelerdeki mücadeleye ilk hızı vereceğine tamamıyla inanarak, mücadelemize ulusal sınırlar içinde başlayalım ve mücadelemizi burada sürdürelim; ama bu gerçekleşmezse, o zaman, örneğin *devrimci bir Rusya'nın tutucu bir Avrupa karşısında tutunabileceğine, ya da sosyalist bir Almanya'nın kapitalist dünyadan tecrit edilmiş olarak var kalabileceğine inanmak* —tarihî deneyimler de, teorik düşünceler de buna tanıktır— *boşuna olur.* Toplumsal devrimi ulusal sınırlar içinde düşünme görüşü, yurtseverliğin niteliği olan *ulusal sınırlılık* adına bir kurban vermek demektir." (İtalikler benimdir, —*J. St.*) (Trotski, *1917 Yılı,* c. III, bölüm I, s. 89-90.)

Trotski, 1915 yılında, Paris'te yayınlanan *Naşe Slovo*'da[14] böyle yazıyordu; bu makale daha sonra Trotski'nin makalelerini toplayan ciltlerden birinde, 1917 Ağustosunda "Ba

rış Programı" adıyla ilk kez yayınlandı, Rusya'da yeni açıklanıyor.

Görüyorsunuz ki, Lenin'den ve Trotski'den alınan bu iki metinde, tamamıyla ayrı iki tez karşı karşıyadır. Lenin, sosyalizmin zaferinin *bir* ülkede mümkün olduğu, proletaryanın, iktidarı ele geçirdikten sonra, yalnız iktidarda tutunmakla kalmayıp kapitalist ülkelerin proleterlerine yardım sağlamak için, kapitalistlere el çektireceği ve sosyalist ekonomiyi kurabileceği görüşünde iken — Trotski, *bir* ülkede muzaffer olan devrim, çok kısa bir süre içinde, öbür ülkelerdeki devrimin zaferine neden olmazsa, muzaffer ülkenin proletaryası iktidarda tutunacak durumda değilse (sosyalist ekonomiyi örgütlemesi şöyle dursun), bu koşullarda, Rusya'da devrimci iktidarın tutucu bir Avrupa karşısında tutunabilmesine inanmanın boşuna olduğu karşıt görüşündedir.

Bunlar, temelden farklı iki anlayış, temelden farklı iki tutumdur. Lenin'e göre, iktidarı ele geçiren proletarya, sonsuz etkin ve girişken, sosyalist ekonomiyi örgütleyen ve daha da ileri giderek öbür ülkelerin proleterlerine yardıma koşan bir gücü temsil ediyor. Buna karşılık, Trotski'ye göre, iktidarı ele geçiren proletarya, ancak öbür ülkelerde sosyalizmin çabuk zaferinin yapabileceği bir yardıma hemen gereksinmesi olan ve iktidarının sonundan korkan, kendini bir göçebe sayan, yarı-edilgin bir güçtür. Öyleyse öbür ülkelerde sosyalizmin çabuk zaferi gerçekleşmezse o zaman ne olur? O zaman işi bırak. ["Ve savuş" sesleri.] Evet, savuş, tamamıyla doğru.

Lenin ile Trotski arasındaki bu farkın geçmişe ilişkin olduğu, bu farkın daha sonra, uygulama sırasında bir minimuma düştüğü ve hatta tamamıyla kaybolduğu söylenebilir. Ama, yazık ki, ne biri, ne de öbürü olmuştur. Tam tersine, bu fark, yoldaş Lenin'in ölümüne kadar bütün kesinliğiyle varolagelmiştir, sizin de gördüğünüz gibi bugün de varolagitmektedir. Tam tersine, Lenin ile Trotski arasın-

daki bu farkın ve bu tabanda yürütülen polemiğin her zaman sürüp gittiğini, bu arada Lenin'in ve Trotski'nin bunlara benzer makalelerinin yayınlandığını ve, kuşkusuz ad anılmadan, üstü kapalı bir polemik yapıldığını iddia ediyorum.

İşte birkaç olgu:

1921 yılında, NEP'i genelleştirdiğimiz zaman, Lenin, sosyalizmin zaferi olanağı sorununu bu kez daha somut bir biçimde yeniden inceledi, ekonomimizin sosyalist esasının kurulması olanağını NEP rayına oturttu. 1921 yılında, NEP genelleştirildiği zaman, partimizin bir bölümünün, özellikle "işçi muhalefeti"nin, Lenin'i, NEP'i genelleştirmekle, sosyalizmi yolundan saptırmakla suçladığını anımsarsınız. O zaman, Lenin, konuşmalarında ve makalelerinde, buna açık yanıt olarak NEP'i genelleştirmekle yolumuzdan sapmayı düşünmediğimizi, tam tersine, yeni koşullarda, "ekonomimizin sosyalist esasını" "köylülerle birlikte", "işçi sınıfının yönetiminde" kurmak amacıyla yolumuza devam edeceğimizi kerelerce açıkladı. (Bkz: "Aynî Vergi Üzerine" ve Lenin'in NEP konusunda yazdığı öbür makaleleri.)

Trotski, buna, belli bir ölçüde yanıt olarak, 1922 Ocağında, *1905 Yılı* adlı kitabının önsözünü yazdı; bu önsözde, ülkemizde, sosyalizmi köylülükle birlikte kurmanın olanaksız bir şey olduğunu, çünkü Batıdaki proleterler zafere ulaşmadıkça, ülkemizdeki hayatın, işçi sınıfıyla köylüler arasında düşmanca çatışmalar içinde geçeceğini bildirdi.

Trotski, bu "Önsöz"ünde şöyle diyordu:

"İktidarı ele geçiren proletarya, yalnız devrimci mücadelesinin başlangıcında kendini destekleyen bütün burjuva gruplarla değil, yardımlarıyla iktidara geldiği büyük köylü yığınları ile de çatışmaya düşecektir. Kırsal halkın ezici çoğunluğu oluşturduğu geri kalmış bir ülkede işçi hükümetinin durumundaki çelişkiler, ancak uluslararası ölçüde, proletaryanın dünya devrimi arenasında çözümünü bulabilir."

(Trotski, *1905 Yılı* adlı kitabına "Önsöz"ün yazıldığı 1922 yılı.)

Görüyorsunuz ki, burada da, iki ayrı tez karşı karşıyadır. Lenin, ekonomimizin sosyalist esasını köylülükle birlikte ve işçi sınıfının yönetiminde kurmayı mümkün görürken, buna karşı, Trotski boyun eğiyor: proletaryanın köylüleri yönetmesi ve sosyalist esasın ortaklaşa kurulması olanaksız bir şeymiş, çünkü ülkenin politik hayatı işçi sınıfıyla köylüler arasında düşmanca çatışmalar içinde geçecekmiş, bu çatışmalar, ancak dünya devrimi arenasında giderilebilirmiş.

Devam edelim. Elimizde, Lenin'in bir yıl sonra, 1922 yılında, Moskova Sovyetinin genel kurul toplantısında yaptığı konuşması var; bu konuşmada ülkemizde sosyalizmin kurulması sorununa bir daha dönerek diyor ki:

"Bugün, sosyalizm, artık uzak bir geleceğin sorunu, ya da herhangi soyut bir örnek ya da herhangi bir kutsal tasarı sorunu değildir. Kutsal tasarılar bakımından eski ve çok bayağı bir görüşe saplandık: sosyalizmi günlük hayata soktuk ve burada yönümüzü belirlememiz gerekiyor. İşte günümüzün görevi budur, işte çağımızın görevi budur. Bu görev, ne kadar güç olsa da, daha önceki görevlerimizle karşılaştırıldığında ne kadar yeni olsa da ve bize bir yığın güçlükler çıkarabilse de — hep birlikte, yarın değilse de birkaç yıl içinde, bu görevi ne pahasına olursa olsun başaracağımıza ve NEP Rusya'sından sosyalist Rusya'nın doğacağına inancımı belirterek sözlerimi bitirmeme izin veriniz." (Bkz: c. 33, 4. baskı, s. 405, Rusça.)

Buna belli bir ölçüde yanıt olarak ya da belki, yukarda aktarılan metnine açıklama olarak Trotski, 1922 yılında "Barış Programı" başlıklı yazısına bir "Sonsöz" yayınladı:

" 'Barış Programı'nda pek çok kez yinelenilen, proletarya devriminin ulusal sınırlar içinde, sonuna kadar başarıyla yürütülemeyeceği iddiası, bazı okurlara, Sovyet Cumhuriyetinin beş yıllık denemeleriyle belki de çürütülmüş gibi gö-

rünebilir. Ama böyle bir sonuç çıkarma temelsizdir. İşçi devletinin *bir* ülkede, üstelik geri kalmış *bir* ülkede bütün dünyaya karşı tutunabileceği gerçeği, proletaryanın, öbür ileri ve uygar ülkelerde güçlenecek büyük iktidarına, gerçek mucizeyi yaratacağına tanıklık ediyor. Ama biz, politik ve askerî bakımdan, devlet olarak tutunabilirsek, gene de sosyalist bir toplum yaratmış olmayız; evet, bunu başaramayız. ... Öbür Avrupa ülkelerinde burjuvazi iktidarda kaldıkça, biz, ekonomik tecrite karşı mücadelede, kapitalist dünya ile anlaşma olanağını araştırmak zorundayız; bu anlaşma, ekonomimizin bazı yaralarını sarmada ve birkaç adım ilerlemede bize en iyi şekilde yardımcı olabilir, ama bir devletin *ulusal sınırları içinde,* tecrit edilmiş olarak sosyalizmin kurulmasına olanak olmadığına ... Rusya'da sosyalist ekonominin *gerçekten gelişmesinin, ancak* [İtalikler benimdir. —*J. St.*] proletaryanın önemli Avrupa ülkelerindeki *zaferinden sonra* gerçekleşebileceğine açık bir kanıttır." (Trotski, *1917 Yılı*, c. III, bölüm I, s. 92-93.)

Gördüğümüz gibi, burada da, Lenin'in ve Trotski'nin tezleri karşıttır. Lenin, sosyalizmi artık günlük hayata soktuğumuz ve güçlüklere karşın, NEP Rusya'sından sosyalist bir Rusya yaratma olanağımız olduğu görüşünde iken, buna karşı Trotski, proletaryanın öbür ülkelerdeki zaferinden önce bugünkü Rusya'yı sosyalist bir Rusya'ya dönüştüremeyeceğimize, sosyalist ekonominin gerçek bir atılım yapamayacağına inanıyor.

Son olarak, elimizde, yoldaş Lenin'in "Kooperatifçilik Üzerine" ve ölümünden az önce yazdığı ve bize politik vasiyetnamesi olarak bıraktığı "Devrimimiz Üzerine" (Zuhanov'a Karşı) adlı yazılarında yazılı direktifleri var. Bu direktifler, özellikle, Lenin, ülkemizde sosyalizmin zaferi olanağı sorununu yeni baştan incelediği ve herhangi bir kuşkuya yer vermeyen formülleştirmelere gittiği için dikkate değer. Lenin, "Devrimimiz Üzerine" adlı yazısında şöyle diyor:

"Her türlüsünden bilgiç' bayların Batı Avrupa sosyaldemokrasisinin gelişmesi boyunca ezberledikleri ve kendi aralarında ileri sürdükleri gibi, bizim, henüz sosyalizmi sindirecek durumda olmadığımız ve sosyalizm için maddî ekonomik önkoşullardan yoksun olduğumuz tanıtlaması, tamamen basmakalıptır. Şöyle sormak hiç birinin aklına gelmiyor: bu halk, umutsuz bir durumda bulunmasından dolayı, hiç olmazsa kendine herhangi bir umut kapısı açan bir mücadeleye atılmaktan, uygarlığının gelecekteki gelişmesi için tamamıyla alışılmamış koşullara ulaşmaktan geri duramaz." ...

"Sosyalizmi kurmak için belirli bir kültür düzeyi gerekli ise (hiç kimse, bu kültür düzeyinin nasıl bir şey olduğunu, söyleyememesine karşın) bu belirli düzeyin önkoşullarına ulaşmak için işe neden devrimci yollardan başlamayalım, ve ondan sonra neden işçi-köylü ve sovyet düzenini temel alarak ilerlemeyelim ve öbür halklara yetişmeyelim?" ...

"Sosyalizmi kurmak için, diyorlar, uygarlaşmış olmak gereklidir. Pek iyi. Ama biz, neden böyle bir uygarlaşma için, önce, mülk sahiplerini ve Rus kapitalistlerini defetmek gibi önkoşulları yaratmayalım, ve ondan sonra sosyalizme doğru ilerlemeye başlamayalım? Yerleşmiş tarihî düzende böyle değişikliklerin yerinde ve mümkün olmadığını hangi kitaplarda okumuşlar bakayım?" (Bkz: Lenin, c. 33, 4. baskı, s. 437-439.)

Ve Lenin, "Kooperatifçilik Üzerine" başlıklı yazısında şöyle diyor:

"Gerçekten, başlıca üretim araçları üzerinde devlet iktidarı, ve devlet iktidarının proletaryanın elinde oluşu, bu proletaryanın milyonlar ve milyonlarca küçük ve küçücük köylüyle olan ittifakı, köylülüğün proletarya tarafından yönetiminin güvenlik altına alınmış bulunması vb., eskiden bezirgânlık saydığımız ve bugün de, NEP düzeninde bazı bakımlardan öyle saymakta haklı olduğumuz kooperatifçilik-

ten, sadece kooperatifçilikten hareket ederek, tam bir sosyalist toplumu kurma için gerekli olan her şey değil mi? Bu, henüz, sosyalist bir toplumun kuruluşu değildir, ama bu kuruluş için gerekli ve yeterli olan her şeydir." (Bkz: c. 33, s. 248 [*İşçi ve Köylü İttifakı*, s. 254].)

Öyleyse, esas sorunda, ülkemizde, sosyalizmin muzaffer kuruluşu olanağı sorununda, ekonomimizin sosyalist unsurlarının kapitalist unsurlarına üstün gelmesi olanağı sorununda, —*çünkü yoldaşlar ülkemizde sosyalizmin zaferi olanağı* ekonomimizin sosyalist unsurlarının kapitalist unsurları yenmesinden başka bir anlama gelmez—, iki doğrultu vardır: birincisi, Lenin'in ve leninizmin, ikincisi ise, Trotski'nin ve trotskizmin doğrultusu. Leninizm, sorunu olumlu bir karara bağlıyor. Buna karşılık trotskizm, sosyalizmin, devrimimizin kendi gücüne dayanarak, ülkemizde zafere ulaşması olanağını yadsıyor. Birinci doğrultu, partimizin doğrultusu olduğunu; ikinci doğrultu, sosyal-demokrat bir anlayışın doğrultusu olduğunu gösterir.

Bu yüzden partimizin muhalefet bloku üzerine olan tezlerin taslağında, trotskizm, sosyal-demokrat bir sapma olarak saptanılıyor.

Ama, bundan da, devrimimizin sosyalist bir devrim olduğu, dünya devriminin yalnız işareti, ilk hızı ve başlangıcı olmadığı, bir temel, tamamıyla sosyalist toplumun ülkemizde kurulması için gerekli ve yeter bir temel olduğu sonucu çıkar.

Öyleyse biz, ekonomimizin kapitalist unsurlarını altedebiliriz ve etmeliyiz, ülkemizde sosyalist toplumu kurabiliriz ve kurmalıyız. Ama bu zafer, tam ve kesin zafer olarak nitelendirilebilir mi? Hayır, nitelendirilemez. Biz, kapitalistlerimizi altedebiliriz, sosyalizmi kurmaya ve yüceltmeye gücümüz yeter, ama bu, gene de, proletarya diktatörlüğünün ülkesini dış tehlikelere, bir müdahale tehlikesine ve ona bağlı bir restorasyona, eski düzenin yeniden kurulmasına kar-

şı güvenlik altına almak demek değildir. Biz, bir adada yaşamıyoruz. Biz, kapitalist ablukanın göbeğinde yaşıyoruz. Sosyalizmi kurmamız ve böylelikle kapitalist ülkelerin işçilerini devrimcileştirmemiz, bütün kapitalist dünyanın kinini ve düşmanlığını kazanmamız demektir. Bizim ekonomi alanındaki başarılarımıza, bütün dünyanın işçi sınıfını devrimcileştirmedeki başarılarımıza, kapitalist dünyanın kayıtsız kalabileceğini kabul etmek hayale kapılmaktır. Biz, kapitalist ablukanın ortasında oldukça, proletarya bazı başka ülkelerde de zafere ulaşmadıkça, zaferimizi kesin sayamayız, proletarya diktatörlüğünün ülkesini, düzenimizin başarısı ne olursa olsun, dış tehlikelere karşı güvenlik altına alınmış sayamayız. Ama kapitalistlerin, kendi işçilerini cumhuriyetimize karşı bir savaşa kışkırtamayacağı da gerçektir. Kapitalizm, ölümcül bir tehlikeyi göze almak zorunda kalmadan, bugünkü günde, işçiler olmadan proletarya diktatörlüğünün ülkesine karşı savaşa girişemez. Sosyalist düzenimizi incelemek için ülkemizi ziyaret eden sayısız işçi delegesi buna tanıklık ediyor. Bütün dünyanın işçi sınıfının Sovyetler Birliği'ne gösterdiği sempati buna tanıklık ediyor. Cumhuriyetimizin uluslararası durumu, şimdilik, bu sempatiye dayanıyor. Bu sempati, olmasaydı, bugün, bir sürü yeni müdahale denemeleriyle, düzeni kurma çalışmamızın aksamasıyla karşı karşıya olurduk ve "toparlanma dönemi"nden yoksun kalırdık.

Ama kapitalist dünya, bugün ülkemize karşı askerî bir müdahaleye başvuracak durumda değilse, bu, hiç bir zaman, bu durumda olmayacak demek değildir. Kapitalistler herhalde uyumuyorlar, ve cumhuriyetimizin uluslararası durumunu zayıflatmak ve bir müdahalenin önkoşullarını yaratmak için her şeye başvuruyorlar. Bu yüzden, ne müdahale denemeleri, ne de bunlara bağlı olarak ülkemizde eski düzenin yeniden diriltilmesi olanağı yoktur denemez.

Lenin bu konuda şöyle diyor:

"Sovyet Cumhuriyetimiz kapitalist dünyanın ortasında tek başına kaldıkça, şu ya da bu tehlikenin kayboldu̇ğunu ... düşünmek, kesinlikle gülünç bir kuruntudur, ütopyadır. Temel çelişkiler varoldukça, tehlikeler de, elbette, var ve kaçınılmaz olacaktır." (Bkz: c. 31, 4. baskı, s. 462, Rusça.)

Lenin, bu yüzden, şöyle de diyor:

"Kesin zafere, ancak dünya çapında ve bütün ülkelerin işçilerinin ortak çabasıyla ulaşılabilir." (Bkz: c. 27, 4. baskı, s. 336, Rusça.)

Öyleyse ülkemizde sosyalizmin zaferi ne demektir?

Bu, proletarya diktatörlüğünün cenkleşe cenkleşe kazanılması, ekonomimizin kapitalist unsurlarının devrimimizin öz güçleriyle giderilmesi yoluyla sosyalizmin kurulması demektir.

Ülkemizde sosyalizmin kesin zaferi ne demektir?

Bu, hiç olmazsa birkaç ülkede, sosyalist devrim tabanında, müdahale ve eski düzenin yeniden diriltilmesi denemelerine karşı tam bir güvencenin yaratılmasıdır.

Sosyalizmin *bir* ülkede zaferinin mümkün olması, *bir* ülkenin (burada kendi ülkemizi düşünüyoruz) tamamıyla giderebileceği iç çelişkilerin giderilmesi ise, sosyalizmin kesin zaferinin mümkün olması, dış çelişkileri, sosyalist ülke ile kapitalist ülkeler arasındaki çelişkileri gidermek demektir — ancak birkaç ülkedeki proletarya devrimiyle giderilebilecek çelişkilerin giderilmesidir.

Bu iki sıra çelişkiyi birbiriyle karıştıran kimse, ya umutsuz bir şaşkın, ya da ıslah olmaz bir oportünisttir.

Partimizin esas doğrultusu budur.

RKP(B)'NİN XIV. KONGRESİ KARARI

Partimizin bu doğrultusu, resmî ifadesini, ilk kez, XIV. Parti Kongresinin, uluslararası durum, kapitalizmin kısmî kararlılığı (*stabilisation*) ve bir ülkede sosyalizmin ku-

rulması konusundaki ünlü kararında buldu. Yalnız ülkemizde sosyalizmin kurulması sorununda leninist doğrultuda güçlü bir örnek olduğu için değil, aynı zamanda Trotski'nin doğrudan doğruya mahkûm edilmesi demek olduğu için de, bu kararın, partimizin tarihindeki en önemli parti belgitlerinden biri olduğuna inanıyorum. Bu kararın, pek tuhaf da olsa, Zinovyev'in raporuna alınan en önemli noktalarını burada anmanın gereksiz olmadığına inanıyorum.

Bu kararda, *bir* ülkede sosyalizmin zaferi üzerine şöyle deniyor:

"Sözün kısası, sosyalizmin zaferi (sosyalizmin kesin zaferi anlamında değil) *bir* ülkede kesinlikle *mümkündür*"[15] (İtalikler benimdir, —*J. St.*)

Sosyalizmin kesin zaferi sorunu için kararda şöyle deniyor:

"Tamamıyla karşıt iki toplum sisteminin varlığı sürekli kapitalist ablukası tehlikesine, türlü ekonomik baskılara, silahlı müdahaleye ve restorasyona neden oluyor. *Sosyalizmin kesin zaferi* için biricik güvence, bu restorasyona karşı güvence demektir, birçok ülkede başarılmış sosyalist devrim demektir."[16]

Sosyalist toplumun tam olarak kurulması ve trotskizm sorunu üzerine kararda şöyle deniyor:

"Bundan, asla, Rusya gibi geri kalmış bir ülkede sosyalist toplumun kurulmasının ve tamamlanmasının teknik ve ekonomik bakımdan gelişmiş ülkelerin 'devlet tarafından yardımı' (Trotski) olmadan olanaksız olduğu sonucu çıkmaz. Trotskist teorinin bir kısmı olan sürekli devrim, Rusya'da sosyalist ekonominin gerçek bir atılımının *ancak* Avrupa'nın önemli ülkelerindeki proleterlerin *zaferinden sonra* mümkün olacağı iddiasıdır. (Trotski, 1922) — SSCB proletaryasını, şimdiki dönemde, kaderci bir edilginliğe mahkûm eden bir iddiadır. Bu türlü 'teoriler' için yoldaş Lenin şöyle diyor: 'Her türlüsünden 'bilgiç' bayların Batı Avrupa sosyal-de-

mokrasisinin gelişmesi boyunca ezberledikleri ve kendi aralarında ileri sürdükleri gibi, bizim, henüz sosyalizmi özümleyecek durumda olmadığımız ve sosyalizm için maddî ekonomik önkoşullardan yoksun olduğumuz kalıplaması tamamen basmakalıptır'." (Zuhanov Üzerine Notlar.) (RKP(B)'nin XIV. Kongresi kararı "Kominternin ve RKP(B)'nin Komünist Enternasyonalin Yürütme Komitesinin (KEYK) Plenumu İle İlişkisinde Görevleri Üzerine".[17])

XIV. Kongrenin kararının bu temel noktalarının hiç bir açıklamaya gereksinmesi olmadığına inanıyorum. Daha açık ve daha kesin bir ifade olamaz. Karar, trotskizm ile Zuhanov'un doğrultusu arasına bir eşitlik işareti koyarken, özel dikkat gösteriyor. Peki ama, Zuhanov'un doğrultusu nedir? Lenin'in Zuhanov'a karşı yazdığı ünlü makalesinden, bu doğrultunun, sosyal-demokrasinin, menşevizmin bir çeşidi olduğunu biliyoruz. Zinovyev'in, XIV. Parti Kongresinde bu kararara neden oy verdiği, sonra neden bu karardan ayrılıp şimdi aynı blokta birlikte bulunduğu, Trotski'nin görüşüne katıldığı anlaşılmak istenirse, bunun üzerinde özellikle durmalıdır.

Karar, bundan başka, uluslararası duruma ilişkin olarak, parti doğrultusunda, parti için tehlike yaratabilecek iki sapma saptıyor.

Bu tehlikeler üzerine kararda şöyle deniyor:

"Uluslararası arenadaki duruma ilişkin olarak, şimdiki dönemde, partimizi iki tehlike tehdit edebilir: (1) edilginliğe sapma, kapitalizmin bazı yerlerde gerçekleşen kararlılığının aşırı geniş bir yorumundan doğan ve uluslararası devrimin yavaşlayan temposundan doğan ve uluslararası devrimin yavaşlayan temposuna karşın, SSCB'nde sosyalist toplumu kurmak için enerjik ve sistemli bir çalışma yapmaya yeter itici güç olmadığı şeklinde ifade edilen bir sapma, ve (2) uluslararası proleter devrimciler olarak yükümlülüklerimizi unutacağımız, SSCB'nin kaderinin, yavaş da olsa ge-

lişen *uluslararası* proletarya devrimine sıkı sıkıya bağımlı olduğunu anlamadan, bilincine varılmadan önemsenmeyeceği, anlaşılmayacağı, dünyanın ilk proleter devletinin gücünün uluslararası varlığına ve pekiştirilmesine gereksinmesi olmadığı, tam tersine, SSCB'ndeki proletarya diktatörlüğünün uluslararası proletaryanın desteğine gereksinmesi olduğu şeklinde ifade edilen ulusal sınırlılığa sapma." (RKP(B)'nin XIV. Kongresinin kararı "Kominternin ve RKP(B)'nin KEYK'nin plenumuna ilişkin görevleri üzerine".)

Bu metinden anlaşılan, XIV. Kongrenin, birinci sapmayı sözkonusu ederken, sosyalizmi ülkemizde kurmanın başarılacağına inanmayan ve trotskistler arasında yaygın olan sapmayı kastettiğidir. İkinci sapmayı sözkonusu ederken de, devrimimizin uluslararası perspektifini dikkate almamak şeklinde ifade edilen sapmayı kastettiğidir. Bu sapma, uluslararası politika alanında çalışan ve arada sırada bağımlı ülkelerde "nüfuz bölgeleri" yaratma görüşüne katılan memurlar arasında belli oranda yaygındır.

Bu yüzden, partinin tümü ve Merkez Komitesi, bu sapmaların ikisini de damgaladı, bu sapmalardan doğan tehlikelere karşı savaş açtı.

Gerçekler bunlardır.

Nasıl oluyor da, XIV. Kongre için özel bir rapor hazırlayan Zinovyev, sonradan bu kararın doğrultusundan, aslında leninist doğrultudan ayrılıyor? Nasıl oluyor da, leninizmden ayrılan Zinovyev, aynı zamanda, leninizmden ayrıldığını örtbas etmek için, o gülünç ulusal sınırlılık suçlamasını partiye yöneltiyor — şimdi size bu marifeti anlatacağım yoldaşlar.

"YENİ MUHALEFET"İN TROTSKİZME KATILMASI

"Yeni muhalefet"in şimdiki önderlerinin, Kamenev ile Zinovyev'in ülkemizde sosyalizmin kurulması sorununda,

Merkez Komitesiyle anlaşmazlıkları ilk kez XIV. Kongreden az önce açıkça ortaya çıktı. Bu arada, kongreden az önce MK politbürosunun bir oturumunu anımsıyorum: Kamenev ile Zinovyev, bu konuda, partinin doğrultusuyla hiç ilişkisi olmayan ve aslında Zuhanov'un görüşüne sığınan garip bir görüşü savunmaya kalkıştılar.

RKP(B)'nin Moskova Komitesi, o zamanki Leningrad grubunun ünlü açıklamasına yanıtında, 1925 Aralığında, yani yedi ay sonra, bunun üzerine şunları yazıyordu: "Henüz kısa bir süre önce Kamenev ile Zinovyev, politbüroda teknik ve ekonomik geriliğimiz yüzünden iç güçlükleri gideremeyeceğimiz görüşünü savundular; bizi, uluslararası devrim kurtarırmış. Ama biz, MK'nin çoğunluğu ile birlikte, sosyalizmi kurabileceğimizi, kuracağımızı ve teknik geriliğimizi dikkate almadan ve teknik geriliğimize karşın bu işi tamamlayacağımızı düşünüyoruz. Biz, bu düzenin, dünya çapında bir zafer durumunda olabileceğinden daha yavaş gerçekleşeceğini, ama gene de ilerlemekte olduğumuzu ve ilerleyeceğimizi düşünüyoruz. Biz, Kamenev ile Zinovyev'in görüşünün, işçi sınıfının ve onu izleyen köylü yığınlarının öz güçlerine inançsızlık olduğunu da düşünüyoruz. Biz, bu görüşün, leninist tavırdan sapma olduğunu düşünüyoruz." (Bkz: "Yanıt".)

Yoldaşlar, Kamenev ile Zinovyev'in Moskova Komitesinin XIV. Parti toplantısının ilk oturumları sırasında *Pravda*'da yayınlanan bu açıklamasını çürütmeyi bir kez olsun denemediler ve böylece Moskova Komitesinin suçlamalarının gerçeğe uygun olduğunu susarak kabul ettiler.

Kamenev ile Zinovyev, XIV. Parti Kongresinde de, partimizin ülkemizde sosyalizmin kurulması sorunundaki doğrultusunu görünüşte kabul ettiler, anlayışlarının MK üyelerinde hiç bir yankısı olmadığını açıkça kabul etmek zorunda kaldılar.

Bunu geçiştiren Zinovyev, demin söylediğim gibi, XIV.

Parti Kongresinin, partimizin leninist doğrultusunu ifade eden ünlü kararını da XIV. Kongrede özel bir raporda savundu. Bununla birlikte, sonraki olaylar, Zinovyev ile Kamenev'in XIV. Kongrede partinin doğrultusunu sadece görünüşte savunduklarını, gerçekte kendi görüşlerinden şaşmadıklarını gösterdi. Zinovyev'in *Leninizm* adlı kitabının yayınlanması, bu bakımdan XIV. Kongrede partinin doğrultusunu savunan Zinovyev ile partinin doğrultusundan, leninizmden ayrılan ve trotskizmin ideolojik pozisyonuna düşen Zinovyev'in arasına kalın bir çizgi çeken olaydır.

Zinovyev bu kitabında şöyle yazıyor:

"Sosyalizmin kesin zaferinden en azından şunlar anlaşılmalıdır: (1) sınıfların ortadan kaldırılması ve ardından, (2) *bir* sınıfın diktatörlüğünün, bu durumda proletarya diktatörlüğünün, yokedilmesi...". "Daha açık söylemek gerekirse" diyor Zinovyev, "1925 yılında, SSCB'nde, sorunun ne olduğu ikiye ayrılmalıdır: (1) kesenkes sosyalizmi kurma olanağı — bu olanak elbette, *bir* ülkenin sınırları içinde hiç mi hiç *düşünülemez,* (2) sosyalizmin kesinlikle kurulması ve sağlamlaştırılması, yani sosyalist düzenin, sosyalist toplumun gerçekleştirilmesi." (Bkz: *Leninizm,* Zinovyev, s. 291 ve 293.)

Görüyorsunuz ki, burada, her şey birbirine karıştırılmış, altüst edilmiştir.

Zinovyev'in görüşüne göre zafere ulaşmak, *bir* ülkede sosyalizmin zaferi anlamında, gerçekte sosyalizmi kurma olanağı olmadan sosyalizmi kurmanın mümkün olması demektir, *bir* ülkede sosyalizmin zaferi de Zinovyev'e göre budur. Zinovyev, sosyalist toplumun kurulması sorununu, kesin zafer sorunuyla karıştırıyor ve böylece ülkemizde sosyalizmin zaferi sorununu bütünüyle hiç anlamadığını tanıtlıyor. Kuramayacağını bile bile sosyalist ekonomiyi kurmak — Zinovyev bu noktaya gelip dayanmıştır.

Böyle bir görüşün, sosyalizmin kurulması sorununda, le-

ninist doğrultuyla hiç bir ilişkisi olmadığını belirtmek gerekmez. Proletaryanın sosyalizmi kurma niyetini baltalayan, ve böylelikle öbür ülkelerde devrimin gerçekleşmesini engelleyen, enternasyonalizmin gerçek esaslarını bir yana iten böyle bir görüşün üzerinde durmak gerekmez. Bu, doğrudan doğruya, trotskizmin ideolojik durumuna düşen ve onunla kaynaşan bir görüştür.

Aynı şey, Zinovyev'in 1925 Aralığında, XIV. Parti toplantısındaki konuşması için de söylenebilir. XIV. Parti toplantısında, Yakovlev'i eleştirerek şunları söylemişti:

"Yalnız, örneğin Kursk ili parti kongresinde, yoldaş Yakovlev'in ne kadar aşırı iddialarda bulunduğu görülüyor. 'Biz', diye soruyor, 'dörtbir yanı kapitalist düşmanlarla kuşatılmış bir ülkede, bu koşullardaki *bir* ülkede sosyalizmi kurabilir miyiz?' Ve yanıtlıyor: 'Söylenenlerin ışığında yalnız sosyalizmi kurmakla kalmayıp, şimdilik yalnız olmamıza karşın, şimdilik dünyadaki biricik Sovyet ülkesi, Sovyet devleti olmamıza karşın, sosyalizmi yücelteceğiz!'." (*Kurskaya* Pravda, Nr. 279, 8 Aralık 1925.) *Bu, leninist bir açıklama isteği midir,* diye soruyor Zinovyev, *"bu ulusal sınırlılık kokmuyor mu?"* (İtalikler benimdir. —*J. St.*) (Zinovyev'in XIV. Parti toplantısındaki son sözü.)

Demek ki, aslında partinin ve leninizmin doğrultusunu savunan Yakovlev ulusal sınırlılıkla suçlamayı hak ediyor, demek ki, XIV. Kongrenin bilinen kararında belirtilen parti doğrultusunu savunmak ulusal sınırlılığa düşmek oluyor. Burada gerçekten şöyle denebilir: demek ki, Zinovyev işi buraya kadar getirdi! Bu, aslında, Zinovyev'in leninistlere karşı yöneltilmiş gülünç ulusal sınırlılık suçlamasıyla leninizmden saptığını örtbas etmeye çalışmasından başka bir şey olmayan marifetidir.

Bu yüzden, muhalefet bloku üzerine olan tezlerde, "yeni muhalefet"in, esas sorunda, ülkemizde sosyalizmin zaferi olanağı sorununda, ya da —aynı şey olan— devrimimizin ni-

teliği ve perspektifleri sorununda, trotskizme katıldığı gerçeğinin ta kendisi olur.

Kamenev'in, Zinovyev'in tersine, gerek XIV. Parti Kongresinde ve gerekse XIV. Parti toplantısında, ülkemizde sosyalizmin kurulması sorununda partimizin doğrultusuyla dayanışmasını açıkça bildirdiği gerçektir. XIV. Parti toplantısı, Kamenev'in açıklamasını ciddiye almadı, onun sözlerine inanmadı, ve MK'nin raporu için verdiği kararda, onu, leninizmden dönenlerin grubunda saydı. Niçin? Kamenev partinin doğrultusuyla dayanışmasını eylemle pekiştirmek niyetinde olmadığı ve bunu gerekli görmediği için. Peki, açıklamasını eylemle pekiştirmesi ne demektir? Bu, partinin doğrultusuna karşı mücadele edenler ile ilişkisini kesmesi demektir. Lenin, böyle durumlarda, parti doğrultusunun böylesi "yandaş"ının, parti düşmanından daha kötü olduğunu söylerdi. Örneğin, emperyalist savaş sırasında, Trotski, enternasyonalizmle dayanışmasını kerelerce açıkladı ve bu ilkeye bağlılığını belirtti. Böyle iken Lenin, o zaman, onun için "sosyal-şovenistlerin yardakçısı" diyordu. Niçin? Trotski enternasyonalistliğini itiraf ederken, aynı zamanda Kautsky, Martov, Potressov ve Çheydze ile ilişkisini kesmek niyetinde değildi. Lenin, elbette haklıydı. Yaptığm açıklamanın ciddiye alınmasını istiyorsan, açıklamanı eylemle pekiştir ve partinin doğrultusuna karşı mücadele eden kişilerle politika arkadaşlığını kes.

Bu yüzden, Kamenev'in, sosyalizmin kurulması sorunundaki açıklamalarını, sözlerini, eylemle pekiştirmedikçe ve trotskistlerin blokunda kalmaya devam ettikçe, ciddiye alınamayacağı düşüncesindeyim.

TROTSKİ'NİN HİLELERİ

Şöyle denebilir: bütün bunlar iyi ve güzel. Ama muhalefet önderlerinin, sosyal-demokratik sapmalardan vazgeçip

leninizme katıldıklarını gösteren bazı kanıtlar ve belgitler yok mu? İşte, örneğin, Trotski'nin kitabı: *Sosyalizme mi, Yoksa Kapitalizme mi?* Bu kitapçık, Trotski'nin başlıca yanlışlarından vazgeçemediğinin bir belirtisi değil mi? Bazıları, Trotski'nin, bu kitabında başlıca yanlışlarından gerçekten vazgeçtiğini ya da hiç olmazsa vazgeçmeye çabaladığını düşünüyor. İmansızın biri olarak, ben, sözkonusu durumda, kesin bir inançsızlık içinde kıvranıyorum ve bu türlü düşüncelerin, yazık ki, gerçeğe hiç mi hiç uymadığını söylemek zorundayım.

Örneğin, Trotski'nin *Sosyalizme mi, Yoksa Kapitalizme mi?* adlı kitabından göze en çok batan metni alalım:

"Devlet Plan Komisyonu (Gosplan), 1925-26 ekonomik yılı için SSCB ekonomisinin denetim rakamlarına ilişkin son raporunu yayınladı. Her şey kulak tırmalayıcı ve bürokratik. Bununla birlikte, bu kulak tırmalayıcı istatistik gösterilerden ve oldukça kuru, kapalı açıklamalardan, gelişen sosyalizmin muhteşem tarihî müziği yükseliyor." (L. Trotski, *Sosyalizme mi, Yoksa Kapitalizme mi?*, "Planovoye Kosyaystvo", 1925, s. 1.)

Nedir "gelişen sosyalizmin muhteşem tarihî müziği"? Bu "muhteşem" ibaresinin, genellikle bir anlamı varsa, anlamı nedir? Bu, ülkemizde sosyalizmin kurulması olanağı sorununa bir yanıt veriyor mu? Ya da, hiç olmazsa, bir yanıtı ima ediyor mu? Gelişen sosyalizmin tarihî müziği, gerek burjuvaziye saldırdığımız 1917 yılında ve gerekse müdahalecileri ülkemizden attığımız 1920 yılında sözkonusu edilebilir, çünkü biz, 1917'de burjuvaziye saldırdıktan ve müdahalecileri kovduktan sonra, ülkemizde gelişen sosyalizmin gücüne ve kuvvetine tanıklık eden muhteşem gerçeği bütün dünyanın gözleri önüne sererken, yükselen, gerçekten, gelişen sosyalizmin muhteşem tarihî müziği idi. Ama bunun, ülkemizde sosyalizmin başarıyla kurulması olanağı sorunuyla ilişkisi var mı? Ya da ilişkisi olabilir mi? Biz, —diyor

Trotski— sosyalizme doğru ilerliyoruz. Ama sosyalizme ulaşabilecek miyiz — işte sorun budur. Bilinçli olarak, sosyalizme doğru ilerlemek, gene de sosyalizme ulaşamamak — bu, budalalık değil mi? Hayır, yoldaşlar, Trotski'nin, müzik için, "muhteşem" ibaresi ve buna benzer şeyler soruna yanıt değildir, tam tersine, sorundan avukatça bir kaçınma ve "müzikal" bir sapmadır.

Bence, Trotski'nin sorundan bu muhteşem ve müzikal sapması, Trotski'nin "Yeni Akım" (*Der nue Kurs*) başlıklı yazısında kendine göre kabul ettiği leninizm tanımında görülen sapkınlıkla aynı kaba konulabilir. Dinleyin hele:

"Leninizm, devrimci eylemlerin sistemi olarak, düşünme ile ve deneme ile yinelenerek kafalara yerleştirilen devrimci bir içgüdüdür ki, toplumsal alanda tıpkı fizik çalışmada kas reaksiyonu gibidir." (L. Trotski, *Der nue Kurs*, "Kras nue Novy" yayınevi, 1924, s. 47.)

"Fizik çalışmada kas reaksiyonu" olarak, leninizm, yeni, özgün ve bilgiççe değil mi? Bundan bir şey anladınız mı? Renkli, müzikal ve muhteşemdir. Yalnız küçük bir kusuru eksik: leninizmin sade ve herkesçe anlaşılan tanımı.

Lenin, Trotski üzerine şu acı ama doğru sözleri yazarken, işte böyle durumları, Trotski'nin müzikal ibarelerle, özellikle mest olduğu durumları gözönüne almıştı:

"Her parlayan şey altın değildir. Trotski'nin ibarelerinde pek çok parıltı ve işgüzarlık var, ama öz yok." (Bkz: c. 20, 4. baskı, s. 307.)

Trotski'nin 1925 yılında yayınlanan *Sosyalizme mi, Yoksa Kapitalizme mi?* işte böyledir.

Daha sonralara, örneğin, 1926 yılına ilişkin ve Trostki'nin partinin reddettiği görüşünden vazgeçmemekte devam ettiği konusunda kuşkuya hiç yer vermeyen, 1926 Eylülünde imzaladığı belgit elimizin altındadır. Bu belgitte şöyle deniyor:

"Köylerdeki farklılaşma dolayısıyla, kulaklığın gelişme-

si ve yalnız elemanter ekonomi sürecine değil, Sovyet iktidarının politikasına da gittikçe sızması dolayısıyla; partimizin saflarında, Buharin'in kanatları altında ekonomimizdeki küçük-burjuva unsurların gücünü açıkça dile getiren teorik bir okul meydana getirilmesi dolayısıyla — *Leningrad muhalefeti tam zamanında alarm verdi: Leningrad muhalefeti, ulusal sınırlılığın teorik bir tamamlanması olan bir ülkede sosyalizm teorisine karşı bütün enerjisiyle cephe aldı.*" (İtalikler benimdir. —*J. St.*) (SBKP(B)MK politbürosunun 8 ve 11 Ekim 1926'daki oturumlarında parti içi durum sorununa ilişkin steno ile tutulmuş tutanaklarından.)

Burada, Trotski'nin imzaladığı bu belgitte her şey var: "Yeni muhalefet"in önderlerinin trotskizme katıldığı ve Trotski'nin partimizde sosyal-demokratik bir sapma olan eski durumunda kesenkes direndiği.

DÜZENİMİZİN PERSPEKTİFLERİ SORUNUNUN KESİN ÖNEMİ

Şöyle sorulabilir: Devrimimizin karakteri ve perspektifleri üzerine bu kavgalar da neden, gelecekte ne olacağı ya da gelecekte ne olabileceği üzerine bu kavgalar da neden? Bu kavgaları bir yana bırakıp pratik çalışmaya dalmak daha iyi olmaz mıydı?

Yoldaşlar, böyle sormanın, temelinden yanlış olduğu düşüncesindeyiz.

Nereye gitmemiz gerektiğini bilmezsek, hareketin hedefini görmezsek, ilerleyemeyiz. Artık kurmaya başladığımız sosyalist ekonomimizi, perspektiflerimiz olmadan gerçekten kuramayız. Belirli perspektifler, belirli hedefler olmadan parti bu işi yürütemez. Biz, Bernstein'in "Hareket her şeydir, hedef hiç bir şey." reçetesine göre yaşayamayız. Biz, devrimci olarak, ileri yürüyüşümüzü, pratik çalışmamızı en önemli sınıf hedefine, proletarya düzenine bağımlı kılmalıyız. Bunu yapmazsak oportünizmin batağına saplanmamız

kaçınılmaz ve mutlaktır.

Düzenimiz için belirli perspektiflerimiz olmadan, gerçeklik olmadan sosyalizm kurulacaksa, işçi yığınları bu düzene bilinçli olarak katılamazlar, köylüleri bilinçli olarak yönetemezler. Gerçeklik olmadan sosyalizm kurulacaksa, sosyalizmin kurulmasında iradeye yer yok demektir. Kim, kuracağı şeyin tamamlanmayacağını bile bile onu kurmak ister? Bu yüzden, sosyalist perspektiflerindeki bir yanılmanın, proletaryanın bu düzeni kurma iradesini zayıflatması kaçınılmaz ve mutlaktır.

Proletaryanın sosyalizmi kurma iradesi zayıflarsa, bu, ekonomimizin kapitalist unsurlarının güçlenmesine neden olur. Çünkü, sosyalizmi kurmak, ekonomimizin kapitalist unsurlarını altetmekten başka bir şey demek değildir. İşçi sınıfında çöküntü ve bozgun, kapitalist unsurların eski düzeni restorasyon umudunu yeniden canlandırabilir. Düzenimizin sosyalist perspektiflerinin kesin önemini küçümseyen kimse, ekonomimizin kapitalist unsurlarına destek olur.

Proletaryanın, ekonomimizin kapitalist unsurlarını yenme iradesi zayıflarsa sosyalist düzen aksar, bu da, bütün ülkelerde sosyalist devrimin aksamasına neden olur. Uluslararası proletaryanın, bizim ekonomik düzenimizi ve bu alandaki başarılarımızı izlediği, bu mücadeleden muzaffer çıkmamıza ve sosyalizmi yüceltmemize umut bağladığı unutulmamalıdır. Bizi ziyaret eden ve çalışmamızı büyük bir dikkatle inceleyen çok sayıda Batılı işçi delegesi, öbür ülkelerin proleterlerine devrimci etkileri olduğu için, bu konudaki mücadelemizin uluslararası büyük önemi olduğuna tanıklık ediyor. Düzenimizi sosyalist perspektiflerden yoksun kılmaya kalkışan kimse, uluslararası proletaryanın zaferimize olan umutlarını kırmayı deniyor, bu umutları kıran kimse proletarya entarnasyonalizminin en elemanter çağrılarına uymuyor demektir.

Lenin şunları söylerken yerden göğe haklıydı:

"Şimdi, uluslararası devrimi, özellikle ekonomi politikamızla yürütüyoruz. Dünyanın bütün ülkelerinde bütün emekçilerin gözleri, istisnasız ve mübalağasız Sovyet Cumhuriyetine çevrilmiştir. ... Dünya çapındaki mücadele bu alana kayacaktır. Bu görevin üstesinden gelirsek, uluslararası anlamda, *her halde* ve *kesinlikle* kazanacağız. Bu yüzden, ekonomik düzen sorunları bizim için olağanüstü önemlidir. Bu alanda yavaş, aşamalı —bu iş çabuk olmaz—, ama sürekli yükselmeler ve ilerlemelerle zaferi kazanmalıyız." (Bkz: c. 32, 4. baskı, s. 413, Rusça.)

Bu yüzden, ülkemizde sosyalizmin zaferi olanağı sorunundaki tartışmalarımızın büyük önemi olduğu düşüncesindeyim, çünkü tartışmalarımızda, çalışma perspektiflerimize göre, bu çalışmanın sınıf amaçlarına göre, bu çalışmanın ana hedefine göre önümüzdeki dönem için sorunun tek anlamlı bir çözümüne ulaşılacaktır.

Bu yüzden, düzenimizin sosyalist perspektifleri sorununun bizim için öncelikle önemli olduğu düşüncesindeyim.

MUHALEFET BLOKUNUN POLİTİK PERSPEKTİFLERİ

Muhalefetin politik perspektifleri, muhalefetin devrimimizin niteliği ve perspektifleri sorunundaki başlıca yanlışından doğmaktadır.

Uluslararası devrim gecikiyor, muhalefet de bizim devrimimizin öz gücüne inanmıyor, bu yüzden, muhalefet için iki perspektif var:

Ya partinin ve devlet aygıtının yozlaştırılması, komünizmin "en iyi unsurlarının" (bu muhalefet demektir) iktidar organlarından fiilen ayrılması ve bu unsurlardan yeni "katışıksız proleter" bir partinin, resmî "katışıksız" proleter olmayan partiye muhalefet eden bir partinin kurulması (Ossovski'nin perspektifi);

Ya da, kendi sabırsızlıklarını fiilen göstermeye kalkış-

maları, kapitalizmin kısmî kararlılığının yadsınması ve gerek iç politika alanında (aşırı sanayileşme), gerekse dış politika alanında ("aşırı sol" safsatalar ve jestler) "insanüstü", "yiğitçe" atılımlar ve müdahaleler.

Ossovski'nin, bütün muhaliflerin en kararlısı, en cesuru olduğuna inanıyorum. Muhalefet blokunun yeter cesareti ve direnme gücü varsa Ossovski'nin yolunu tutmalıdır. Ama muhalefet bloku hem direnme gücü, hem de cesaret sıkıntısı çektiği için, ikinci perspektife çıkan yola, sorunların afakî olarak geliştiği alandaki "insanüstü" atılımlar ve "yiğitçe" müdahaleler yoluna kayıyor.

Kapitalizmin kısmî kararlılığının yadsınması, Batı için sendikalardan nefret, hatta sendikalarla ilişkiyi kesme sloganı, İngiliz-Rus komitesini dağıtma isteği, ülkemizi, belki de, *yarım yılda sanayileştirme* iddiası vb. hep bu yüzdendir.

Muhalefet blokunun politikadaki serüvenciliği bu yüzdendir.

Bu ilişki içinde, muhalefet blokunun teorisi (aynı zamanda Trotski'nin teorisidir), bizde, ülkemizde, ülkemizin sanayileşmesinde köylüleri unutma [atlama —ç.] teorisi, Batıda, özellikle greve ilişkin olarak İngiltere'de, sendikaların gerici niteliğini unutma teorisi, özel anlam kazanıyor.

Muhalefet, partimiz uygun bir doğrultu belirlerse, bu, partimizin çarçabuk bir yığın partisi olmasına, partinin yığınları kesin sonuca ulaşan mücadeleye yöneltmesine haydi haydi yeter sanıyorum. Muhalefet, yığınların yöneltilmesinde, böyle bir anlayışın leninizmle hiç ilişkisi olmadığını kavramıyor.

Lenin'in 1917 başlarında, Sovyet devrimi üzerine *Nisan Tezleri* doğru muydu? Evet, doğruydu. Peki ama, Lenin o zaman, Kerenski yönetimine hemen saldırmayı neden uygun görmedi? O zaman, neden Geçici Hükümete karşı hemen saldırma sloganını ortaya atan, partimizdeki "aşırı sol" gruplarla mücadele etti? Lenin, devrimi yapabilmek için yanlış-

sız bir parti doğrultusunun yeter olmadığını biliyordu da ondan. Lenin, devrimi yapabilmek için daha başka koşulların, yani yığınların, işçi yığınlarının, kendi öz görgülerine dayanarak partinin doğrultusunun yanlışsızlığına inanmalarının gerekli olduğunu biliyordu da ondan. Öte yandan, bunun için zaman gerekliydi, bunun için partinin yığınlar arasında yorulmak bilmeden çalışmasına, yığınları parti doğrultusunun yanlışsızlığına inandırmak için hiç yorulmadan çalışmasına gerek vardı. İşte Lenin, yığınların, devrimci *Nisan Tezleri*'ne inanabilmesi için, bu tezleri, yığınlar arasında "sabırla" propaganda edilmeleri sloganı ile yayınladı. Bu sabırlı çalışma, 8 ay aldı. Ama, en azından "meşrutiyet" dönemine eşit olan bu 8 ay, devrimci aylardı.

Parti doğrultusunun yanlışsızlığı ile bu doğrultunun yerinde olduğunun yığınlarca benimsenmesi arasındaki farkı anladığımız için Ekim Devriminde *kazandık*. Muhalefetin yiğitleri, "insanüstü" atılım yanlıları, bunu kavramıyor ve kavramak istemiyor.

İngiltere'deki grev sırasında İngiliz Komünist Partisinin tavrı doğru muydu? Evet, esasında doğruydu. Öyleyse, o zaman, İngiliz işçilerinden milyonları neden hemen kazanmayı başaramadılar? Kısa zamanda doğrultularının uygun olduğuna yığınları inandırmayı başarmadılar, başaramadılar da ondan. Partinin yanlışsız doğrultusunun belirtilmesiyle, milyonluk yığınların partiye kazanılması arasında bir süre, partinin, yığınları, politikasının doğruluğuna inandırmak için canla başla çalışması gereken uzun ya da kısa bir süre vardır. Bu süre atlanamaz. Bu sürenin atlanabileceğini sanmak aptallıktır. Ancak yığınlar arasında yürütülecek sabırlı politik açıklama, anlatma çalışmasıyla aşılabilir ve giderilebilir.

Yığınların yönetilmesinde leninist öğretinin bu abc'sini muhalefet bloku anlamıyor, ve muhalefet blokunun politik yanlışlarının kaynaklarından biri de bu oluyor.

İşte Trotski'nin pervasız jestlerinin ve "insanüstü" atılım politikasının sayısız örneklerinden biri:

"Rus proletaryası, *diyor Trotski,* gerçi sadece burjuva devrimimizin geçici bir bunalımı yüzünden iktidara ulaşmıştır, ama dünya gericiliğinin örgütlenmemiş düşmanlığını ve dünya proletaryasının örgütlenmiş bir desteğini bekleme durumunda kalacaktır. Köylüler de kendisini terkedince, kendi gücüyle başbaşa kalacak olan işçi sınıfının karşı-devrim tarafından darmadağın edilmesi kaçınılmaz olacaktır. Ona, politik egemenliğinin kaderini, ve demek ki, bütün Rus devriminin kaderini, Avrupa'daki sosyalist devrimin kaderine bağlamaktan başka hiç bir şey kalmayacaktır. İşçi sınıfı, Rus burjuva devriminin geçici bunalımının kendisine iğreti olarak verdiği büyük politik gücü, bütün kapitalist dünyanın sınıf mücadelesinin kefesine koyacaktır. İşçi sınıfı, *devlet gücü elinde, karşı-devrim ardında, Avrupa'nın tepkisi önünde olduğu halde, yeryüzündeki bütün kardeşlerini o eski ve ilk çağrı ile, bu kez son saldırı için, çağıracaktır*: Bütün ülkelerin proleterleri birleşin!" (İtalikler benimdir. —*J. St.*) (Trotski, *Sonuçlar ve Perspektifler,* s. 80.)

Beğeniyor musunuz? Proletaryanın Rusya'da iktidarı ele geçirmesi gerektiğini, ama iktidarı ele geçirdikten sonra zorunlu olarak köylülerle bozuşması gerekeceği, ve proletarya köylülerle bozuştuktan sonra "karşı-devrim ardında" ve "Avrupa'nın tepkisi" önünde olduğu halde, dünya burjuvazisine karşı umutsuz bir mücadeleye atılacağı söyleniyor.

Trotski'nin bu "şema"sında "müzikallik", "insanüstülük" ve "cüretli büyüklük" hiç de az değil hani. Ama bu şemanın ne marksizmle ilişkisi olduğundan, ne de devrimci düşünceye tanıklık ettiğinden, burada yalnız politikada serüvencilik ve devrim üstüne yararsız bir şakayla paylaşılacak kozumuz olduğundan da kuşku duyulamaz.

Bununla birlikte, muhalefet blokunun bugünkü politik perspektiflerinin doğrudan doğruya ifadesi olan "unutmanın"

trotskist teorisinin meyvesi ve sonucu olan bu "şema", hareketin henüz aşılmış bir tarzı değildir.

• • •

Pravda, nº 256 ve 257
5 ve 6 Kasım 1926

[DÖRT]

TROTSKİ LENİNİZMİ TAHRİF EDİYOR

(SBKP(B)'NİN XV. BİRLEŞİK KONGRESİNDE YAPILAN KAPANIŞ KONUŞMASINDAN)

TROTSKİ'NİN HOKKABAZLIKLARI YA DA "SÜREKLİ DEVRİM" SORUNU

Trotski, sürekli devrim teorisinin, devrimimizin niteliğine ve perspektiflerine göre tartışılmakta olan sorunla ilişkisi olmadığını açıkladı.

Bu, en hafif deyimiyle, çok gariptir. Sürekli devrim teorisi, devrimin itici güçlerinin teorisi değil midir? Sürekli devrim teorisinin, her şeyden önce, devrimimizin itici güçlerinden sözettiği doğru değil midir? Peki ama, devrimimizin niteliğine ve perspektiflerine göre, sorun, devrimimizin itici güçlerine göre sorundan başka nedir? Sürekli devrim teorisinin, tartışılmakta olan sorunla hiç ilişkisi olmadığı nasıl iddia edilebilir? Bu, doğru değildir, yoldaşlar. Bu, bir hiledir, bir hokkabazlıktır. Bu, izleri yok etmeye kalkış-

maktır. Bu, hileli bir oyun denemesidir. Boş çabalar! Hile yapmaya kalkışmayın — kendinizi hileyle kurtaramayacaksınız!

Trotski, konuşmasının bir başka yerinde, sürekli devrim teorisini çoktandır hiç önemsemediğini "ima" etmeye kalkıştı. Ve Kamenev, konuşmasında, Trotski'nin, sürekli devrim teorisinden hemen dönmemişse de, bu teoriden vazgeçmeye belki de hiç bir zaman karşı olmadığını "ima etti".

Başka mucizeler ve belirtiler de görülüyor.

Sorunu inceleyelim: sürekli devrim teorisinin, tartışılmakta olan sorunla ilişkisi olmadığı doğru mudur, ve bu doğru değilse Trotski'nin sürekli devrim teorisine önem vermediğini ve ondan düpedüz vazgeçtiğini söyleyen Kamenev'e inanılabilir mi?

Belgelere bakalım. Trotski'nin, yoldaş Olminski'ye, Aralık 1921'de yazdığı ve 1925'te basında açıklanan mektubunu dikkate alıyorum. Bu, Trotski'nin hiç bir zaman çekimseme göstermediği, bugüne kadar, doğrudan ya da dolaylı da olsa çekimseme göstermediği ve bu yüzden tamamıyla geçerlikte olan bir mektuptur. Peki, bu mektupta, sürekli devrim üzerine ne söyleniyor?

Lütfen dinleyiniz:

"*Bolşeviklerle olan ayrılıklarımda, tamamıyla haksız olduğum düşüncesinde asla değilim.* Ben, menşevik gruba değer biçerken, onların devrimci olanaklarını önemserken ve sağ kanatlarını tecrit etmeyi ve zararsız hale getirmeyi umarken bir hayli haksızdım. Bu esaslı yanılma, şundan ileri geliyordu: *ben, her iki gruba da, bolşeviklere de, menşeviklere de,* sürekli devrim ve proletarya diktatörlüğü düşüncesi görüşünden *yaklaştım; o* dönemde, bolşevikler de, menşevikler de, burjuva devrimi ve demokratik cumhuriyet görüşünü savunuyorlardı. Ben, iki grup arasındaki görüş ayrılıklarının aslında pek derine giden kökleri olmadığını kabul ettim, ve devrim sırasında, iki grubun da sürekli devrim ve ikti-

darın işçi sınıfıyla ele geçirilmesi görüşüne varacağını umdum (bu umudumu mektuplarda ve raporlarda belirttim), bu, 1905 yılında kısmen gerçekleşti. (Kautsky'nin Rus devriminin itici güçleri üzerine olan makalesine yoldaş Lenin'in yazdığı önsöz ve *Natşalo* gazetesinin genel tutumu.)

"Devrimin itici güçleri için yaptığım değerlendirmenin kesinlikle doğru, buna karşılık, iki gruba ilişkin görüşlerimden çıkardığım sonuçların kesinlikle yanlış olduğuna inanıyorum. Uzlaşmaz doğrultusu sayesinde yalnızca bolşevizm, gerçek devrimci unsurları, gerek eski aydınları, gerekse işçi sınıfının ilerici tabakalarını kendi saflarında topladı. Bolşevikler, sadece olaylar sayesinde, bu devrimci, güçlü örgütü yaratmayı başardılar da, devrimci demokratik tavırdan devrimci sosyalist tavra hemen dönmek mümkün oldu.

"Şimdi de, menşeviklere ve bolşeviklere karşı olan polemik makalelerimi kolayca iki kategoriye ayırabilirim: birinci kategorideki makaleler, devrimin itici güçlerinin tahlilini içerirler, devrimin perspektiflerine ayrılmışlardır (Rosa Luxemburg'un Polonya teorik organı *Yeni Çağ*'da, ve öbür kategorideki makaleler, Rus sosyal-demokratlarının değerlendirilmesini içerirler, onların mücadelelerine vb. ayrılmıştır. Birinci kategorinin makalelerini hiç bir düzeltme yapmadan bugün de size sunabilirim, çünkü onlar, 1917 yılıyla başlayarak, partimizin pozisyonuna tamamıyla ve kesinlikle uygundur. İkinci kategorinin makalelerinin yanlışlığı besbellidir, ve onları yeniden yayınlamaya değmez." (Bkz: *Lenin Trotski'yi Esirgiyor,* 1925, yoldaş Olminski'nin bir önsözüyle.)

Bundan anlaşılan nedir?

Bundan anlaşılan, Trotski'nin örgüt sorunlarında yanıldığı, ama devrimimizin değerlendirilmesi sorunlarında, sürekli devrim sorununda haklı olduğu ve haklı çıktığıdır.

Trotski, kuşkusuz, Lenin'in, ömrünün sonuna kadar sürekli devrim teorisine karşı mücadele ettiğini bilmiyor ola-

maz. Ama Trotski, bundan dolayı, bildiğinden şaşmıyor.

Bundan daha sonra anlaşılan, iki grubun da, bolşeviklerin de, menşeviklerin de, sürekli devrim teorisine varmaları gerektiği, ama gerçekte, işçilerin ve eski aydınların devrimci, güçlü bir örgütünü egemenlikleri altında bulundurdukları için, yalnız bolşeviklerin bu teoriye ulaştıkları ve onların da, bu teoriye, hemen değil, ancak "1917 yılıyla başlayarak" ulaştıklarıdır.

Bundan son olarak anlaşılan, sürekli devrim teorisinin "1917 yılıyla başlayarak partimizin pozisyonuna tamamıyla ve kesinlikle uygun" olduğudur.

Şimdi siz kendiniz karar veriniz: bütün bunlardan sonra, Trotski'nin, sürekli devrim teorisine, sözde hiç de büyük bir önem vermediği görülüyor mu? Hayır, bütün bunlardan sonra görülen bu değildir. Tam tersine, sürekli devrim teorisi, "1917 yılıyla başlayarak" partinin pozisyonuna gerçekten uygun düşüyorsa, bundan, yalnız bir tek sonuç, Trotski'nin bu teoriye partimizin tümü için kesin önem verdiği ve vermekte olduğu sonucu çıkarılabilir.

Peki ama, "uygun düşmek" ne demektir? Trotski'nin sürekli devrim teorisi, partimizin, Lenin'in temsilciliğinde, bu teoriye karşı aralıksız mücadele ettiği besbelli iken, partimizin pozisyonuna nasıl uygun düşebilir?

Şu ikisinden biri: ya partimizin kendi teorisi yoktu ve ancak sonraları, sorunların gelişmesi sırasında, Trotski'nin sürekli devrim teorisini kabul etmek zorunda kaldı; ya da partimizin kendi teorisi vardı, ama "1917 yılıyla başlayarak", hiç farkına varılmadan, Trotski'nin sürekli devrim teorisi onun yerini aldı.

Trotski, bu "çapraşıklığı", daha sonra, 1922 yılında yazdığı *1905 Yılı* adlı kitabının "Önsöz"ünde açıkladı. Trotski, sürekli devrim teorisinin niteliğini ortaya koyduktan ve sürekli devrim teorisi açısından devrimimizin değerlendirilmesini çözümledikten sonra, şu sonuca varıyordu:

"Bu değerlendirme, 12 yıllık bir gecikmeyle de olsa, tamamıyla doğrulandı." (Trotski, *1905 Yılı*, "Önsöz".)

Bir başka deyişle: Trotski'nin 1905 yılında "kurduğu" sürekli devrim teorisi, 1917 yılında, 12 yıl sonra, "tamamıyla doğrulandı".

Peki ama, bu teori nasıl doğrulanabildi? Ya bolşevikler — onların durumu ne oldu? Devrime, gerçekten, kendi teorileri olmadan mı girmek zorunda kaldılar? Devrimci aydınlar olarak, devrimci işçilerle birleşmeye güç yetiremez duruma düşmek zorunda kalmadılar mı? Öte yandan, işçileri hangi esasta, hangi temel ilkede birleştirdiler? Bolşeviklerin, herhalde, herhangi bir teoriyi, devrimin bir değerlendirilmesini, devrimin itici güçlerinin bir değerlendirilmesini ortaya koymuş olmaları gerekmez miydi? Partimizin, sürekli devrim teorisinden başka bir teorisi, gerçekten olmamış mıydı?

Kararı kendiniz veriniz: o zaman, biz bolşevikler, perspektifsiz ve devrimci bir teorimiz olmadan yaşadık ve geliştik, 1903'ten 1917'ye kadar böyle yaşadık, ama sonra, "1917 yılıyla başlayarak", farkına varmadan, sürekli devrim teorisini yuttuk ve toparlanıp ayağa kalktık. Kuşkusuz ilginç bir masal. Ama bu, biz bunu farketmeden, partide sarsıntı olmadan, mücadele olmadan nasıl gerçekleşebildi? Üstelik, Lenin'in ve partisinin, sürekli devrim teorisine karşı, bu teorinin ortaya çıktığı ilk günden beri mücadele ettikleri bilinirken?

Trotski, bu "çapraşıklığı" bir başka belgede daha açıklıyor. Trotski'nin 1922 yılında yazdığı "Görüş Ayrılıklarımız" başlıklı makalesine koyduğu "dipnotu" kastediyorum.

Trotski'nin bu makalesinin bir yerinde şöyle deniyor:

"Menşevikler, 'Bizim devrimimiz bir burjuva devrimidir' genellemesinden hareket ederek, proletaryanın bütün taktiğinin, liberal burjuvazinin tutumuna, devlet gücünün ele geçirilmesine onu da karıştırmaya uyması düşüncesine

ulaşsalardı — bolşevikler de 'demokratik ve sosyalist olmayan diktatörlük' genellemesinden bile hareket ederek, elinde devlet gücü bulunan proletaryanın kendini burjuva-demokratik sınırlaması düşüncesine ulaşırlardı. Bu konuda, kuşkusuz, aralarında önemli bir fark var: menşevizmin karşı-devrimci yanları şimdi bütün şiddetiyle iddialarda bulunurken, bolşevizmin karşı-devrimci safları ancak devrimin zaferi halinde büyük bir tehlike olma tehdidinde bulunuyorlar." (Trotski, *1905 Yılı*, s. 285.)

Yalnız menşevizmin karşı-devrimci yanları olmadığı, bolşevizmin de "ancak devrimin zaferi halinde büyük bir tehlike olma" tehdidinde bulunan "karşı-devrimci" olduğu ortaya çıkıyor.

Bolşevikler, daha sonra, kendilerini bolşevizmin "karşı-devrimci saflarından" kurtarmadalar mı, ve ne zaman, nasıl?

Trotski, bu "çapraşıklığı", "Görüş Ayrılıklarımız" adlı makalesine koyduğu "dipnotu"nda açıklıyor.

Lütfen dinleyiniz:

"Bilindiği gibi, durum bu değildi, çünkü bolşevizm, yoldaş Lenin'in yönetiminde (iç mücadeleler olmadan değil) 1917 yılında, yani iktidarın ele geçirilmesinden önce, bu önemli sorundaki ideolojik donanımının değiştirilmesi işini ele aldı." (Trotski, *1905 Yılı*, s. 285.)

Öyleyse, sürekli devrim tabanında, "1917 yılıyla başlayarak", bolşeviklerin "donanımının değiştirilmesi", ve böylece bolşeviklerin "bolşevizmin karşı-devrimci saflarından" kurtulması, en sonunda sürekli devrim teorisinin "tamamıyla doğrulanması" olgusu — Trotski'nin çıkardığı sonuç budur.

Peki ama, leninizm, bolşevizmin teorisi, devrimimizin ve itici güçlerinin vb. bolşevik değerlendirilmesi ne durumdaydı? Bunlar, ne "tamamıyla doğrulandılar", ne de "doğrulanacak" yanları vardı, toz-duman olup uçtular ve "donanımının değiştirilmesi" amacıyla sürekli devrim teori-

risine yer açtılar.

Öyleyse, bolşevikler, 1903 yılıyla "başlayarak", partiyi doğru dürüst "birleştirdiler", ama hiç bir devrimci teorileri yoktu, 1903 yılıyla "başlayarak", bir sürü anlaşmazlıklardan ve karışıklıklardan geçerek, her nasılsa 1917 yılına ulaştılar, ama sonra, elinde sürekli devrim teorisi ile Trotski'yi görünce, "donanımlarını değiştirmeye" karar verdiler, ve "donanımlarını değiştirdikten" sonra, leninizmin, leninist devrim teorisinin son kalıntılarını da arıtıp, sürekli devrim teorisinin partimizin "pozisyonuyla" "tam" bir "uygunluğuna" vardılar.

Bu, çok ilginç bir masal, yoldaşlar. İsterseniz, sirklerde görülebilen birinci sınıf bir hokkabazlık diyelim. Ama biz, sirkte değiliz, partimizin kongresindeyiz. Ve Trotski'yi buraya sirk sanatçısı olarak çağırmadık. Öyleyse bu hokkabazlıklar ne?

Yoldaş Lenin, Trotski'nin sürekli devrim teorisini nasıl eleştiriyordu? Lenin, bu teoriyi "özgün" ve "olağanüstü" diyerek alaya aldığı bir makalesinde şunları yazıyor:

"Yaklaşan devrimde sınıf ilişkilerini aydınlatmak devrimci bir partinin başlıca görevidir ... Trotski, *Naşe Slovo*'da, bu sorunu doğru çözmüyor; 1905 yılındaki 'özgün' teorisini yineliyor ve tam on yıl boyunca hayatın neden bu 'olağanüstü' teorinin yanından geçip gittiğini hiç düşünmüyor.

"Trotski'nin özgün teorisi, proletaryanın kararlı devrimci mücadelesine ve politik iktidarın proletarya ile ele geçirilmesi çağrısını bolşeviklerden, ama köylü sınıfının rolünün 'yadsınmasını' da menşeviklerden alıp kabul ediyor." ... Böylece "gerçekte Trotski, Rusya'da köylü sınıfının rolünün 'yadsınmasını' niyet eksikliği sanan, köylüleri devrime kışkırtan liberal işçi politikacılarına yardım ediyor!" (Bkz: c. 21, 4. baskı, s. 381-382, Rusça.)

Lenin'in, sürekli devrim teorisini, köylü sınıfının Rus devrimindeki devrimci rolünü küçümseyen yarı-menşevik bir

teori olarak gördüğü anlaşılıyor.

Ancak, bu yarı-menşevik teorinin, "1917 yılıyla başlayarak" partimizin tavrına nasıl "tamamıyla uygun" düşebildiği anlaşılmaz bir şeydir.

Ya partimiz sürekli devrim teorisini nasıl eleştiriyor? XIV. Parti Kongresinin bilinen kararında bu konuda şöyle deniyor:

"Trotskist sürekli devrim teorisinin bir kısmı, 'Rusya'da sosyalist ekonominin gerçek bir atılımının *ancak* Avrupa'nın önemli ülkelerindeki proletaryanm *zaferinden sonra* mümkün olacağı iddiasıdır' (Trotski, 1922) — SSCB proletaryasını, şimdiki dönemde, kaderci bir edilginliğe mahkûm eden bir iddiadır. Bu tür 'teoriler' için yoldaş Lenin şöyle yazıyor: 'Onların Batı Avrupa sosyal-demokrasisinin gelişmesi boyunca ezberledikleri ve bizim henüz sosyalizmi sindirecek durumda olmadığımız, ve her türlüsünden 'bilgiç' başların, kendi aralarında ileri sürdükleri gibi, bizim sosyalizm için maddî ekonomik önkoşullardan yoksun olduğumuz kanıtlaması kuşkusuz basmakalıptır." (Zuhanov Üzerine Notlar.) (XIV. Parti Kongresinin kararı.[18])

Yoldaş Lenin'in "Devrimimiz Üzerine" notlarında sosyal-demokratik diye damgaladığı sürekli devrim teorisinin Zuhanov-doğrultusu ile aynı yönde birleştiği anlaşılıyor.

Ancak, bizim bolşevik partimizin, kendi donanımını böyle bir teorinin çıkarına "değiştirebilmesinin" nasıl olabildiği anlaşılmaz bir şeydir.

Kamenev, konuşmasında, Trotski'nin, sürekli devrim teorisinden vazgeçmeyi tasarladığını "ima etti" ve bunu tanıtlamak için, Trotski'nin 1926 Eylülünde muhaliflere yazdığı en son mektubundan iki anlamlı olmaktan da öte bir yeri aktardı:

"Biz, denemenin kesinlikle gösterdiği gibi, herhangi birimizin Lenin'le ayrılıkları olduğu esasa, sadece belli bir ölçüde ilişkin bütün sorunlarda Viladimir İliç'in kesinlikle

haklı olduğundan hareket ediyoruz."

Bununla birlikte, Kamenev, Trotski'nin aynı mektupta, hemen bunun arkasından, önceki açıklamasını tamamıyla bozan şu açıklamayı yaptığını susarak geçiştirdi:

"Leningrad muhalefeti, *ulusal sınırlılığın teorik bir tamamlanması olan bir* ülkede sosyalizm teorisine karşı bütün enerjisiyle cephe aldı." (Bkz: Trotski'nin Mektubu, Eylül 1926 — SBKP(B)MK politbürosunun 8 ve 11 Ekim 1926'daki oturumlarında parti içi durum sorununa ilişkin, stenoyla tutulmuş tutanağa ek.)

Birinci açıklamasını tamamıyla bozan ikinci açıklaması dikkate alınırsa, Trotski'nin birinci, iki anlamlı ve hiç bir yükümlülük getirmeyen açıklamasının anlamı ne olabilir?

Sürekli devrim teorisi nedir? Leninist *"bir* ülkede sosyalizm teorisi"nin reddi.

Leninist *"bir* ülkede sosyalizm teorisi" nedir? Trotski'nin sürekli devrim teorisinin reddi.

Trotski'nin mektubunun bir yerini anan, ama ikinci bir yerini geçiştiren Kamenev'in partimizi yanıltmaya ve aldatmaya kalkıştığı açık değil midir?

Ama partimiz, öyle kolay kolay aldanmaz.

METİNLERLE HOKKABAZLIK, YA DA TROTSKİ LENİNİZMİ TAHRİF EDİYOR

Yoldaşlar, Trotski'nin, Lenin'in yapıtlarından en farklı metinleri bütün konuşmasına kattığına dikkat ettiniz mi? Lenin'in ayrı ayrı makalelerinden çıkarılmış bu metinler okunuyor ve Trotski'nin ne yaptığı doğru dürüst anlaşılmıyor: o, metinlerle kendi durumunu mu kuvvetlendiyor, yoksa yoldaş Lenin'in "çelişkilerini mi" ortaya koyuyor? Lenin'in yapıtlarından aldığı bir grup metin, bir müdahale tehlikesinin, devrimin ancak birkaç ülkede zaferi halinde giderilebileceğini ifade ediyor, Trotski, bununla, partinin "fo-

yasını" ortaya çıkaracağına inanıyor. Bu metinlerin, partinin tavrına karşı değil, partinin tavrı için ve Trotski'nin tavrına karşı konuştuğunu, çünkü partinin dış tehlikelere verdiği önemin, Lenin'in doğrultusuyla tamamıyla ve kesinlikle bağdaştığını anlamıyor ya da anlamak istemiyor. Trotski'nin andığı öbür gruptaki metinler, devrim birkaç ülkede muzaffer olmadan, sosyalizmin *kesin zaferinin* olanaksız olduğunu ifade ediyor; Trotski, bu metinlerle türlü hokkabazlıklar yapmaya kalkışıyor. Oysa, sosyalizmin kesin zaferi (bir müdahaleye karşı güvence), sosyalizmin zaferiyle (sosyalist toplumun kurulması) aynı kaba konmamak gerekir; bunu anlamıyor ya da anlamak istemiyor. Lenin'in yapıtlarından aktarılan bu metinlerin partiye karşı değil, parti için ve Trotski'nin tavrına karşı konuştuğunu anlamıyor ya da anlamak istemiyor.

Gerçi Trotski, sorunla ilişkisi olmayan çok farklı bir sürü metin andı, ama Lenin'in *bir* ülkede sosyalizmin zaferi üzerine olan esas makalesine girmeye, besbelli Kamenev'in yaptığı aktarmalarla bu makaleye karşı tutum takınmaktan kendisini koruduğu düşüncesiyle, hiç niyet etmedi. Bununla birlikte, Kamenev'in, rolünü başarıyla oynayamadığı ve yoldaş Lenin'in makalesinin geçerliğini kayıtsız şartsız koruduğu, kesinlikle tanıtlanmış sayılabilir.

Trotski, bundan başka, Lenin'in ünlü bir makalesinden, günlük politikaya ilişkin olan köylü sorununda Lenin'le arasında hiç bir görüş ayrılığı olmadığını ifade eden bir metni andı. Ama Lenin'in bu makalesinin, *ülkemizde tamamıyla sosyalist toplumun kurulması olanağı ile köylü sınıfının ilişkisi sorununda,* Trotski ile Lenin'in arasındaki görüş ayrılıkları sorununu yalnız çözmemekle kalmayıp, bu soruna bir kez olsun değinmediğini söylemeyi unuttu.

Trotski'nin metinlerle uğraşmasının, neden metinlerle boşuna hokkabazlık etmek olduğu, bundan da anlaşılıyor.

Trotski, ülkemizde sosyalist toplumun kurulması olanağı

sorununda, devrimimizin iç kuvvetleri tabanında, kendi tavrının Lenin'inkine "uygun düştüğünü" tanıtlamaya kalkıştı. Ama tanıtlanması olanaksız olan şey nasıl tanıtlanır?

Lenin'in, "sosyalizmin zaferi, önce, pek az kapitalist ülkede ya da hatta belirli bir tek ülkede mümkündür"[19] tezi, Trotski'nin "örneğin devrimci bir Rusya'nın tutucu bir Avrupa karşısında tutunabileceğine ... inanmak boşuna olur" tezi ile nasıl bağdaştırılabilir?

Bundan başka, Lenin'in "bu ülkenin [*bir* ülkenin —*J. St.*] muzaffer proletaryası, kendi ülkesinde kapitalistlere elçektirdikten ve sosyalist üretimi örgütledikten sonra, artakalan kapitalist dünyaya *karşı koyan*"[20] tezi, Trotski'nin "Avrupa proletaryasının doğrudan doğruya *devlet kanalıyla* yardımı olmadan, Rus işçi sınıfı iktidarda tutunacak, geçici egemenliğini sürekli bir sosyalist diktatörlüğe dönüştürecek durumda değildir" tezi ile nasıl bağdaştırılabilir?

Ve son olarak, Lenin'in "öbür ülkelerde devrim olmadığı sürece, Rusya'da, sosyalist devrimi ancak köylü sınıfıyla bir anlaşma kurtarabilir"[21] tezi, Trotski'nin "kırsal halkın ezici bir çoğunluk olduğu geri kalmış bir ülkede, işçi hükümetinin durumundaki çelişkiler, ancak uluslararası ölçüde, proletaryanın dünya devrimi arenasında çözümünü bulabilir" tezi ile nasıl bağdaştırılabilir?

Devam edelim: Trotski'nin ülkemizde sosyalizmin zaferi sorunundaki tavrı, menşevik O. Bauer'in tavrından, yani "proletaryanın, ulusun küçük bir azınlığını teşkil ettiği Rusya'da, proletaryanın egemenliği ancak geçici olarak tutunabilir", "ulusun köylü yığınları, egemenliği kendi eline almasına yetecek kültürel olgunluğa ulaşır ulaşmaz, proletarya, egemenliğini yeniden kaybetmek zorundadır", "ancak sanayileşmiş Batının proletaryasının politik iktidarı ele geçirmesi, sanayileşmiş sosyalizmin sürekli egemenliğini" Rusya'da "kurabilir" tavrından, ne ile ayırdedilebilir?

Trotski'nin, Bauer'in tavrına, Lenin'in tavrına olduğun-

dan daha yakın olduğu açık değil mi? Ve Trotski'nin tavrının sosyal-demokratik sapma olduğu, devrimimizin sosyalist niteliğine göre, Trotski'nin, sorunun özünü yadsıdığı gerçek değil midir?

Trotski, proletarya iktidarının tutucu bir Avrupa karşısında tutunmasının olanaksızlığı tezini, bugünkü Avrupa tutucu değildir, az ya da çok liberaldir, Avrupa gerçekten tutucu olsa idi ülkemizin proletaryası iktidarda tutunamazdı gibi kurgularla kanıtlamaya kalkıştı. Ama Trotski'nin, burada, tamamıyla ve kesinlikle şaşkına döndüğünü anlamak pek mi güç? Örneğin bugünkü İtalya ya da İngiltere ya da Fransa tutucu olarak ya da liberal olarak nitelendirilmez de, daha başka nasıl nitelendirilir? Bugünkü Kuzey Amerika nedir — tutucu bir ülke mi, yoksa liberal bir ülke mi? Ve tutucu bir Avrupa ile "liberal" bir Avrupa arasındaki farkın, böyle gülünç ve "kılı kırk yararak" belirtilmesinin, cumhuriyetimizin varlığı ve esenliği için anlamı nedir? Cumhuriyetçi Fransa ile Demokratik Amerika, Kolçak ve Denikin döneminde, ülkemize karşı girişilen müdahaleye, monarşist ve tutucu İngiltere ile birlikte katılmadılar mı?

Trotski, orta köylü sorununa özellikle çok yer verdi. Lenin'in yapıtlarından, 1906 döneminden, Lenin'in, *burjuva* devriminin zaferinden sonra orta köylünün bir kısmının karşıdevrime yöneleceğini önceden söylediği bir yeri andı; bununla, bu metnin *sosyalist* devrimin zaferinden sonra köylü sorununa, kendi tavrına "uygun düştüğünü" düpedüz tanıtlamaya kalkıştı. Trotski'nin, burada, birbiriyle karşılaştırılmaz şeyleri birbiriyle karşılaştırdığını anlamak güç değildir. Trotski, orta köylü tabakasını bir "kendinde-şey", değişmez ve her zaman için kalıcı bir şey olarak düşünmek eğilimindedir. Oysa, bolşevikler, orta köylü tabakası karşısında böyle bir görüşü asla savunmadılar.

Trotski, bolşeviklerin, köylü sınıfına ilişkin üç plan kullandığını besbelli unuttu: birinci plan, burjuva devrimi dö-

nemi için geçerlidir, ikinci plan, proletarya devrimi dönemi için geçerlidir, ve üçüncü plan, sovyet iktidarının sağlamlaştırılmasından sonraki dönem için geçerlidir.

Birinci dönemde, bolşevikler şöyle diyordu: bütün köylülükle birlikte, liberal burjuvazi tarafsızlaştırılarak, Çara ve mülk sahiplerine karşı, burjuva-demokratik devrim için.

İkinci dönemde, bolşevikler şöyle diyordu: yoksul köylülükle birlikte, orta köylülük tarafsızlaştırılarak, burjuvaziye ve kulaklara karşı, sosyalist devrim için. Peki ama, orta köylü tabakasını tarafsızlaştırmak ne demektir? Bu, proletaryanın orta köylü tabakası üzerinde politik denetimi var, proletarya bu tabakaya güvenmiyor ve iktidarını ele geçirmemesi için bütün tedbirleri alıyor demektir.

Üçüncü dönemde, yaşadığımız şimdiki dönemde, bolşevikler şöyle diyor: yoksul köylü ile birlikte, orta köylülerle sağlam bir ittifak kurarak, köyde ve kentte ekonomimizin kapitalist unsurlarına karşı, sosyalist düzenin zaferi için.

Devrimimizin bu üç ayrı dönemini yansıtan bu üç planı, bu üç farklı doğrultuyu birbirine karıştıran kimse, bolşevizmden hiç bir şey anlamıyor demektir.

Lenin, burjuva devriminden sonra, bir kısım orta köylünün karşı-devrime yöneleceğini söylerken, kesinlikle haklıydı. Örneğin "Ufa Hükümeti"[22] döneminde, orta köylünün büyük bir kısmı devrim ile karşı-devrim arasında bocalarken, Volga Bölgesindeki bir kısım orta köylü karşı-devrime, kulaklara kaydı. Ve bu, asla başka türlü de olamazdı. Orta köylü beklemezse ve "kimbilir kim kazanacak, onun için beklemek yeğdir" diye bocalarsa, artık orta köylü olmaktan çıkar. Ancak iç karşı-devrime karşı ilk önemli zaferden sonra ve özellikle sovyet iktidarının sağlamlaştırılmasından sonra, orta köylüler, kesinlikle sovyet iktidarı tarafına dönmeye başladılar; çünkü devlet gücü olmadan olmayacağına, bolşevik devletin güçlü olduğuna ve bu iktidarla birlikte çalışmanın biricik çıkar yol olduğuna düpedüz karar verdiler.

Tam bu dönemde, yoldaş Lenin şu peygamberce sözleri söyledi: "Orta köylülerle *sağlam bir ittifak temeli yaratmak* için kullanmamız gereken somut, ayrıntılı, köylerdeki çalışma denemesinin temeli üzerinde denenmiş başlıca kuralları ve yöntemleri yetkinleştirmenin sözkonusu olduğu sosyalist kuruluş dönemine girdik." (VIII. Parti Toplantısındaki konuşma, c. 29, 4. baskı, s. 124-125, Rusça.)

Orta köylü sorunu işte böyledir.

Trotski'nin yanlışı, orta köylü sorununda metafiziğe kaymasından, orta köylü tabakasını bir "kendinde-şey" olarak görmesinden ve böylece sorunu karıştırmasından, leninizmi değiştirmesinden ve tahrif etmesinden ibarettir.

Proletarya ile bir kısım orta köylüler arasında hâlâ çelişkilerin ve anlaşmazlıkların olabilirliği ve olacağı, artık sözkonusu değildir. Parti ile muhalefet arasındaki görüş ayrılığı bu değildir. Görüş ayrılıklarımızda sözkonusu olan, Trotski ile muhalefet, bu çelişkilerin ve anlaşmazlıkların "*ancak* uluslararası ölçüde, proletaryanın dünya devrimi arenasında" giderilebileceğini düşünürken, partinin, bu çelişkilerin ve olası anlaşmazlıkların, devrimimizin kendi gücüyle, *tamamıyla giderilmesini* mümkün görmesidir.

Trotski, metinlerle hokkabazlık ediyor ve görüş ayrılıklarını gözden kaybetmeye kalkışıyor. Ama demin partimizi aldatmanın başarılamayacağını söyledim.

Ya sonuç? Sonuç şudur: diyalektikçi olmalı ve şarlatan olmamalıdır. Sayın muhalifler, yoldaş Lenin'den diyalektik öğrenmeliydiniz, onun yapıtlarını okumalıydınız — bu, sizin yararınıza olurdu.

"UFAK TEFEK ŞEYLER" VE TUHAFLIKLAR

Trotski, beni, tezlerin yazarı olarak, tezlerde, "kendiliğinden ve kendisi için" devrimden, bir sosyalist devrim olarak sözedildiği için kınadı. Trotski, devrimin böyle ele alın-

masının metafizik olduğu kanısındadır. Buna asla katılmıyorum.

Tezlerde "kendiliğinden ve kendisi için" devrimden niçin bir sosyalist devrim olarak sözedildi? Devrimimizin değerlendirilmesinde, partimizin görüşleriyle muhalefetin görüşleri arasındaki farklılık bütünüyle böyle belirtildiği için.

Bu farklılık neden ibarettir?

Muhalefet, devrimimizi, Batıdaki gelecek proletarya devrimine, karşılıksız bir katkı olarak, henüz zafere ulaşmamış bir devrim olarak, Batıdaki gelecek devrimi "caba" bir şey, bağımsız kuvveti olmayan bir şey olarak görürken; partimiz, devrimimizi, sosyalist bir devrim olarak, belirli, bağımsız bir kuvvet ortaya koyan ve kapitalist dünyaya karşı mücadeleyi kabule gücü yeten bir devrim olarak görmesinden ibarettir. İkisi arasındaki uçurumu anlamak için, sadece, Lenin'in ülkemizde proletarya diktatörlüğünü değerlendirmesini, muhalefetin verdiği değerlendirmeyle karşılaştırmak gerekir. Lenin, proletarya diktatörlüğünü, yayılmaya büyük yeterliği olan ve sosyalist ekonominin örgütlenmesinden sonra dünya proletaryasına doğrudan yardıma, kapitalist dünyaya karşı mücadeleye başlaması gereken bir kuvvet olarak değerlendirirken, muhalefet, buna karşılık, ülkemizde proletarya diktatörlüğünü "tutucu bir Avrupa karşısında" iktidarı yüzünden sürekli korku içinde yaşayan edilgin bir kuvvet olarak görüyor.

"Metafizik" sözcüğünün, sadece, devrimimizin muhalefetçe verilen sosyal-demokratik değerlendirilmesini gizlemek için ortaya atıldığı besbelli değil mi?

Trotski, bundan başka, benim, 1924 yılında *Leninizmin İlkeleri* adlı kitabımda vermiş olduğum *bir* ülkede sosyalizmin zaferi sorununun eksik ve doğru olmayan formülünün yerine, daha tam, daha doğru bir formül koyduğundan sözetti. Trotski, besbelli, bundan memnun değil. Niçin, hangi nedenden — bunu elbette söylemedi. Eksik bir formülü düzel-

tip, yerine tam bir formül koyduysam bunda ne kötülük olabilir? Yanılmaz olduğumu asla kabul etmedim. Herhangi bir yoldaşın başlattığı bir yanlışı, fark edip düzeltmesi, partimiz için ancak bir kazanç olabilir düşüncesindeyim. Trotski, bu sorunun üzerinde dururken, bununla, aslında ne demek istiyor? Belki de bu güzel örneği izlemek ve, sonunda, sayısız yanlışlarını düzeltmek için davranmak istiyor. Öyleyse, yardımıma gerek varsa, ona, bu konuda yardıma hazırım, ona yardıma ve onu desteklemeye hazırım. Ama, Trotski'nin burada bir başka amaç izlediği açıktır. Bu doğruysa, o zaman, denemesinin elverişsiz araçlarla yapılmış bir deneme olduğunu söylemek zorundayım.

Trotski, konuşmasında, hiç de parti çoğunluğunu temsil edenlerin kendisini göstermeye çabaladıkları kadar kötü bir komünist olmadığını temin etti. Kendi makalelerinden, kendisinin, Trotski'nin, çalışmamızın "sosyalist niteliğini" bilip beğendiğine ve beğenmekte olduğuna, bizim devlet sanayimizin "sosyalist niteliğini" tartışma konusu etmediğine vb. tanıklık eden bir sürü metin andı. Bakındı hele, ne önemli bir yenilik! Hani eksik olan, sadece, çalışmamızın ve devlet sanayimizin vb. sosyalist niteliğini tartışma konusu etmesiydi. Bugün artık bu gerçekleri bilmeyen yok, O. Bauer'i hiç saymazsak, New York Borsası bile, bizim NEP'çiler bile bunları biliyor. Şimdi herkes, dost da, düşman da, sanayimizi kapitalistler gibi kurmadığımızı, ekonomik ve politik hayatımızın gelişmesine, kapitalizmle hiç ilişkisi olmayan gerçekten yeni unsurlar kattığımızı biliyor.

Hayır, sayın muhalifler, şimdi sözkonusu olan bu değildir.

Şimdi, sorunun, muhalefet blokunun işine geldiğinden daha önemli bir niteliği var.

Şimdi sözkonusu olan, sanayimizin sosyalist niteliği değildir, sözkonusu olan, kapitalist ablukaya karşın, proletarya diktatörlüğünün çökmesini dört gözle bekleyen iç ve dış düşmanlara karşın, sosyalist ekonomiyi bütünüyle kurmak-

tır. Partimizde, leninizmin tam zaferine hizmet etmek sözkonusudur.

Ufak tefek şeyler ve tuhaflıklar sözkonusu değildir. Ufak tefek şeylerle ve tuhaflıklarla parti boğuntuya getirilemez. Parti, şimdi, muhalefetten daha çok şey bekliyor.

Ya erkeklik edip yanlış ilkelerinizden açıkça ve dürüstçe vazgeçersiniz, sorun kapanır; ya da böyle davranmazsınız, ve parti sizin tavrınızı sosyal-demokratik sapma olarak nitelendirirse o zaman ettiğinizi bulursunuz.

İkisinden biri.

Muhalifler bir seçme yapmalıdır.

MUHALEFETİN PRATİK PLATFORMU PARTİNİN İSTEKLERİ

Muhalefet önderleri, metinlerle hokkabazlık ettikten sonra pratik nitelikteki görüş ayrılıklarına geçtiler. Trotski ile Kamenev, Zinovyev de öyle ya, bu arada, teorik olan görüş ayrılıklarının değil, pratik olan görüş ayrılıklarının önemli olduğunu iddia etmeye kalkıştılar. Görüş ayrılıklarımızın muhalefetçe kongreye sunulan formüllerinin bir tekinin bile tam ve nesnel olmadığını saptamayı görev bilirim.

Pratik görüş ayrılıklarımızın neden ibaret olduğunu bilmek mi istiyorsunuz, partinin sizden ne istediğini bilmek mi istiyorsunuz?

Lütfen dinleyiniz:

1. Parti, her azınlıkta kaldığınız zaman sokağa dökülmenize, partide bunalım olduğunu yaymanıza ve partide tedirginlik yaratmanıza daha fazla katlanamaz ve katlanmayacaktır. Parti, buna daha fazla katlanmayacaktır.

2. Parti, artık partimizde çoğunluk sağlama umudunu tamamen yitirmiş olan sizlerin, her türlü gayrı memnun unsurları kendinize yeni bir parti için hizmet etsinler diye derleyip toparlamanıza katlanamaz ve katlanmayacaktır. Par-

ti, buna katlanamaz ve katlanmayacaktır.

3. Parti, partinin yönetici aygıtına kara çalmanıza ve partideki rejimi devirmenize, partideki disiplini bozmanıza, partinin mahkûm ettiği akımların her türlüsünü ve hepsini, yeni bir parti oluşturmak için, grup özgürlüğü bayrağı altında, çevrenizde toplamanıza katlanamaz ve katlanmayacaktır. Parti, buna katlanamaz ve katlanmayacaktır.

4. Sosyalizmi kurma yolunda büyük güçlüklere çattığımızı biliyoruz. Bu güçlükleri görüyoruz, ve onları giderme olanağımız var. Muhalefet, bu güçlüklerin giderilmesine herhangi bir şekilde yardım ederse, buna ancak seviniriz. Ama parti, durumumuzu kötüleştirmek, partiyi tuzağa düşürmek, partiye karşı saldırıya geçmek için bu güçlükleri kullanmanıza katlanamaz ve katlanmayacaktır.

5. Parti, sanayileşmenin ilerlemesinin ve sosyalizmi kurmanın, ancak işçi sınıfının maddî ve kültürel durumu sürekli olarak düzelirse mümkün olduğunu muhalefetin topundan daha iyi biliyor. Parti, işçi sınıfının maddî ve kültürel durumunun sürekli olarak düzelmesi için bütün tedbirleri alıyor ve bütün tedbirleri alacaktır. Ama parti, muhalefetin sokağa dökülüp ücretlerin hemen yüzde 30-40 yükseltileceği demagojisini, sanayiin böyle bir yükseltmeyi şimdilik kaldıramayacağını çok iyi bilmesine karşın, bu türlü demagojik açıklamaların işçi sınıfının durumunu düzeltmeyi amaç edinmediğini, tam tersine, çalışan gerici tabakaların memnuniyetsizliğini körüklemeyi, memnuniyetsizliği örgütlemeyi ve partiye karşı, işçi sınıfının öncülerine karşı kullanmayı amaç edindiğini çok iyi bilmesine karşın, yapıyor. Parti, buna katlanamaz ve katlanmayacaktır.

6. Parti, muhalefetin, köylülüğün vergi yükünün artırılacağını ve fiyatların yükseltileceğini propaganda ederek ve proletarya ile köylülük arasındaki ilişkiyi ekonomik *birlikte çalışma* ilişkisi olarak değil, tersine, proletarya devletinin köylülüğü *sömürmesi* ilişkisi olarak "kurmaya" kal-

kışarak, işçi ve köylü kenetlenmesinin, işçi ve köylü birleşmesinin temellerini sarsmaya devam etmesine katlanamaz ve katlanmayacaktır. Parti, buna katlanamaz ve katlanmayacaktır.

7. Parti, muhaliflerin parti içinde ideolojik şaşkınlıklar yaratmaya, güçlüklerimizi abartmaya, bozgunculuğu desteklemeye, ülkemizde sosyalizmi kurmanın olanaksız olduğu düşüncesini propaganda etmeye ve böylece leninizmin esaslarını sarsmaya devam etmesine katlanamaz ve katlanmayacaktır. Parti, buna katlanamaz ve katlanmayacaktır.

8. Parti, Kominternin çalışmalarını aksatmanıza, Kominternin şubelerini dağıtmanıza ve Kominternin kılavuzluğunu gözden düşürmeye devam etmenize —gerçi bu, yalnız partinin görevi değildir, Kominternin bütün şubelerinin görevidir— katlanamaz, katlanmayacaktır. Parti, buna katlanamaz ve katlanmayacaktır.

Pratik görüş ayrılıklarımız bunlardan ibarettir.

Muhalefet blokunun politik ve pratik platformunun niteliği budur, ve bugün partimizin mücadele ettiği budur.

Konuşmasmda, bu platformun birkaç noktasını ortaya koyan ve öbürlerini susarak geçiştirmeye çabalayan Trotski şöyle sordu: burada sosyal-demokratik olan nedir? Garip bir soru! Ama ben şöyle soruyorum: muhalefet blokunun bu platformunda komünist olan nedir? Burada, sosyal-demokratik olmayan nedir? Muhalefet blokunun pratik platformunun, leninizmden uzaklaşma doğrultusunda, sosyal-demokrasiye yaklaşma doğrultusunda olduğu açık değil midir?

Partinin sizden ne istediğini bilmek istiyordunuz, sayın muhalifler — artık partinin sizden ne istediğini biliyorsunuz.

Ya aynı zamanda partimizin tam birliğinin önkoşulları olan bu koşulları yerine getirirsiniz, ya da böyle davranmazsınız — ve o zaman, dün hırpaladığınız parti, yarın sizi tamamıyla dağıtmaya başlayacaktır. . . .

Pravda, nº 262
12 Kasım 1926

[BEŞ]

PARTİ İÇİ ÇELİŞKİLER, YENİ MUHALEFETİN ÖZELLİKLERİ VE TROSTKİ

(KEYK'İN VII. GENİŞLETİLMİŞ PLENUMUNA RAPORDAN)

PARTİ İÇİ GELİŞİMDEKİ ÇELİŞKİLER

Birinci sorun, partimizin içindeki mücadele, başlangıcı epey gerilere giden ve devam etmekte olan mücadeledir.

Partimizin tarihi, 1903 yılında,, bolşevik grubun ortaya çıktığı andan başlanarak ve bu olayın aşamaları izlenerek ele alınırsa, partimizin tarihinin, parti içi çelişkilerin mücadelesinin tarihi olduğu, bu çelişkilerin giderilmesinin, ve bu çelişkilerin giderilmesi temeli üzerinde partimizin derece derece güçlendirilmesinin tarihi olduğu, kuşkusuz, söylenebilir. Rus insanının kavgaya düşkün olduğu, tartışmayı, görüş ayrılıkları çıkarmayı sevdiği, ve bu yüzden de partisinin gelişmesinin parti içi çelişkilerin giderilmesiyle gerçekleşeceği kabul edilebilir. Bu, doğru değildir yoldaşlar,

burada kavgacılık sözkonusu değildir. Burada, proletaryanın sınıf mücadelesinin gelişmesinden, partinin gelişmesinden doğan ilke ayrılıkları sözkonusudur. Çelişkilerin, sadece mücadele edilerek, şu ya da bu ilkeler, şu ya da bu mücadele amaçları, şu ya da bu mücadele yöntemleri için mücadele edilerek giderilebileceği sözkonusudur. Parti içinde, bütünüyle pratik olan niteliklerin uzlaştırılması sorununda, günlük siyasal sorunlarda, farklı düşünenlere raslanabilir ve raslanmalıdır. Ama bu sorunlar, ilke ayrılıkları ile ilgiliyse, hiç bir uzlaşma, hiç bir "orta" yol, sonuç veremez. Niteliğin ilkesi sorununda hiç bir "orta" yol yoktur, ve olamaz. Partinin çalışmasına, ya şu, ya da bu ilkeyi temel almak zorunludur. İlke sorunlarında "orta" yol, görüş ayrılıklarını örtbas etme, gizleme "yoludur", partinin ideolojik yozlaşmasının "yoludur", partinin ölümünün "yoludur".

Batıdaki sosyal-demokrat partiler, bugün nasıl yaşıyor ve gelişiyor? Bu partilerde parti içi çelişkiler ve ilke ayrılıkları var mı? Elbette var. Bu çelişkiler, partili yığınların gözleri önüne açıkça ve dürüstçe serilmeye kalkışılıyor mu? Hayır. Elbette hayır! Sosyal-demokratların pratiği, çelişkileri ve görüş ayrılıklarını örtbas etmekten, gizlemekten ibarettir. Sosyal-demokratların pratiği, konferanslarında ve parti toplantılarında, durumların iyi düzenlenmiş, düzmece ve göstermelik tablolarını sergilemekten, parti içi görüş ayrılıklarını titizlikle örtbas edip gizlemekten ibarettir. Bir zamanlar devrimci, ama şimdi reformist olan Batı Avrupa sosyal-demokrat partilerinin gerileme nedenlerinden biri de budur.

Ama biz, yoldaşlar, böyle yaşayamayız ve böyle gelişemeyiz. İlkede "orta" yol politikası, bizim politikamız değildir. İlkede "orta" yol politikası, gücünü yavaş yavaş kaybeden, yozlaşan partilerin politikasıdır. Böyle bir politikanın, partiyi, boşuna çabalayan, işçi yığınlarından kopmuş, yararsız bir bürokrasiye dönüştürmesi kaçınılmazdır. Bu yol,

bizim yolumuz değildir.

Partimizin bütün geçmişi, şu tezin doğrulanmasıdır: partimizin tarihi, parti içi çelişkilerin giderilmesinin, partimizin sağcılarının sürekli olarak ve çelişkilerin giderilmesi esas alınarak durdurulmasının tarihidir.

Birinci dönemi, *İskra* dönemini, ya da bolşevikler ile menşevikler arasındaki görüş ayrılıklarının ilk kez ortaya çıktığı ve bunun sonucu olarak partimizin bolşevik bir grup (Lenin) ile menşevik bir gruba (Plehanov, Akselrod, Martov, Sassuliç, Potressov) bölündüğü II. toplantılar dönemini ele alalım. O zaman Lenin yalnız kaldı. O zaman Lenin'i terkeden, "yerleri doldurulamaz" denilen kişiler için koparılan çığlıkları, yaygaraları bir işitseydiniz! Ama mücadelenin pratiği ve partinin tarihi, bu kopmanın ilke ayrılığından doğduğunu, bu kopmanın gerçekten devrimci ve gerçekten marksist bir partinin var olması ve gelişmesi için gerekli bir aşama olduğunu gösterdi. O zaman partinin pratiği, niceliğin değil, niteliğin önemli olduğunu gösterdi, bu bir; görünüşte bir birliğin değil, ilkede birliğin önemli olduğunu gösterdi, bu iki. Tarih, Lenin'in haklı olduğunu, "yerleri doldurulamaz" denilen kişilerin haksız olduğunu gösterdi. Tarih gösterdi ki, Lenin ile onlar arasındaki bu çelişki giderilmeseydi, partimiz gerçekten devrimci olamazdı.

Bolşevikler ile menşeviklerin hâlâ aynı partide, birlikte, tamamen ayrı platformlarda, karşıt iki kamp olarak bulundukları 1905 devrim arifesi dönemini ele alalım; bolşevikler, partinin görünüşte bölünmesiyle karşı karşıya idiler; devrimimizin yönünü savunmak, kendi partilerini toplantıya çağırmak (partinin III. toplantısı) zorunda kaldılar. O zaman, partinin bolşevik grubu, neden üstünlük sağladı, neden parti çoğunluğunun sempatisini kazandı? Bolşevikler, ilkedeki görüş ayrılıklarını örtbas etmediler, tersine, menşevikleri tecrit ederek bu görüş ayrılıklarını gidermek için mücadele ettiler de ondan.

Partimizın gelişimindeki üçüncü dönem, 1905 devrimi yenilgisi sonrası ile başta Bogdanov olmak üzere "otsovits" diye anılan bir kısım bolşeviğin bolşevizmden ayrıldığı 1907 yılı, gene söylediklerimi doğrular. Bu, partimizin hayatında kritik bir dönemdi. Bu, eski yetkililerden bir sürü bolşeviğin, Lenin'den ve partisinden ayrıldığı dönemdi. O zaman menşevikler, bolşeviklerin çöktüğünü haykırmaya başladılar. Ama bolşevizm çökmedi ve partinin pratiği, aşağı yukarı birbuçuk yıl içinde bolşevik saflarındaki çelişkilerin giderilmesi için mücadele ederken, Lenin ile partisinin haklı olduklarını gösterdi. Bu çelişkiler, örtbas edilerek değil, tersine, apaçık ortaya konularak, partimizin selâmeti ve çıkarı için mücadele edilerek giderildi.

Partimizin tarihindeki dördüncü dönem, bolşeviklerin, çarcı gericilerle hemen hemen parçalanmış olan partiyi yeniden kurdukları ve tasfiyecileri kovdukları 1911-1912 dönemi de bunu doğrular. Bolşevikler, burada da, daha önceki dönemlerde olduğu gibi, tasfiyecilerle aralarındaki ilke ayrılıklarını örtbas ederek değil, onları açıklayarak ve gidererek partiyi yeniden kurmaya, güçlendirmeye başladılar.

Bundan sonra partimizin gelişmesindeki beşinci dönemi, bir kısım bolşeviklerin bolşevik partisinin tanınmış önderleriyle birlikte Ekim ayaklanmasına katılmadığı, bunu bir serüven saydığı 1917 Ekim Devrimini anabilirim. Bolşeviklerin bu çelişkiyi de örtbas ederek değil, Ekim Devrimi için açıkça mücadele ederek giderdikleri biliniyor. Mücadelenin pratiği gösterdi ki, bu görüş ayrılıklarını gidermeseydik, Ekim Devrimini kritik bir duruma düşürebilirdik.

Son olarak, parti içi mücadelelerimizin gelişmesindeki daha sonraki dönemleri, Brester Frieden dönemini, 1921 yılını (işçi sendikaları görüşmelerini) ve hepinizin bildiği ve burada üzerinde konuşmayacağım öbür dönemleri de bunu doğrulamak için anabilirim. Bilindiği gibi, partimiz, bütün bu dönemlerde de, önceleri olduğu gibi, iç çelişkilerin gide-

rilmesiyle gelişmiş ve güçlenmiştir.

Peki, bundan çıkan sonuç nedir?

Bundan çıkan sonuç, Sovyetler Birliği Komünist Partisinin (Bolşevik) parti içi çelişkilerin giderilmesiyle geliştiği ve güçlendiğidir.

Bundan çıkan sonuç, mücadele yoluyla parti içi çelişkilerin giderilmesinin, partimizin gelişme yasası olduğudur.

Bunun SBKP(B) için bir yasa olduğu, ama öbür proletarya partileri için böyle olmadığı söylenebilir. Bu, doğru değildir. İster SSCB'nin proletarya partisi, ister Batıdaki proletarya partileri sözkonusu olsun, bu yasa, oldukça büyük bütün partiler için değişmeyen bir gelişme yasasıdır. Nasıl ki, küçük bir ülkenin küçük bir partisinde bir ya da birkaç kişinin otoritesiyle şu ya da bu örtbas edilebilirse, bunun gibi, büyük bir ülkenin büyük bir partisinde de çelişkilerin giderilmesiyle gelişimin sağlanması, partinin büyümesi ve güçlendirilmesi için zorunlu bir öğedir. Bu, geçmişte böyleydi. Gelecekte de böyledir.

Bunu doğrulamak için, burada, Marx'la birlikte Batıdaki proletarya partilerine onyıllarca yol göstermiş olan Engels'in otoritesine de başvurabilirim. Almanya'da sosyalistlere karşı olağanüstü yasaların[23] yürürlükte olduğu, Marx ile Engels'in Londra'da mülteci olarak yaşadıkları, Alman sosyal-demokrasisinin yasa ve yurt dışı organı olan *Der Sozialdemokrat*'ın[24] Alman sosyal-demokrasisinin çalışmasını fiilen yönettiği geçen yüzyılın seksenleri sözkonusudur. O zamanlar Bernstein bir devrimci marksistti (henüz reformistlere katılmamıştı), Engels, Alman sosyal-demokrasisinin güncel sorunları üzerine onunla sürekli olarak mektuplaşıyordu. O sıralarda (1882) Bernstein'a şöyle yazmıştı:

"Öyle görünüyor ki, diyalektik gelişim yasalarının genellikle tanıtladığı gibi, her büyük ülkedeki her işçi partisi, sadece iç mücadelelerle gelişebilir. Alman partisi, dövüşün kendisinin baş rolü oynadığı Eisenach ile Lassalle mücade-

lesinde bugünkü durumuna geldi. Birleşmek, ancak, Lassalle'm bir araç olarak, bile bile disiplin altına aldığı lumpen ilişkiler ortadan kalkınca mümkün olabilirdi — ve bu, zamanımızda çok kez çabuk gerçekleşti. Fransa'da bakuninci teoriye feda edilen, ama bakuninci mücadele araçlarını sürdüren, aynı zamanda hareketin sınıfsal niteliğini kendi özel amaçlarına feda eden kişiler de, birleşmek yeniden mümkün olmadan önce, kendilerini tüketmek zorunluluğundadırlar. Böyle durumlarda birleşmeyi örgütlemek, kuşkusuz aptallık olur. Bugünkü koşullar altında bir kez daha geçirilmesi gereken çocuk hastalıklarına karşı ahlâk dersleriyle hiç bir şey yapılamaz." (Arsive bakınız, K. Marx ve F. Engels, c. I, s. 324-325.)[25]

Çünkü, Engels'in bir başka yerde söylediği gibi:

"Çelişkiler asla uzun süre gizlenmemelidir, tersine, daima tartışılıp sonuca bağlanmalıdır." (Aynı kaynak, s. 371.)

Onun için, partimizdeki çelişkilerin varlığı ve partimizin gelişmesi, her şeyden önce, bu çelişkiler, mücadele yoluyla giderilerek açıklanmalıdır.

PARTİ İÇİ ÇELİŞKİLERİN KAYNAKLARI

Peki ama, bu çelişkiler ve görüş ayrılıkları nerden geliyor, bunların kaynakları nerdedir?

Proletarya partilerindeki çelişkilerin kaynaklarını iki yerde aramak gerektiğine inanıyorum.

Bunlar nedir?

Birincisi, burjuvazinin ve burjuva ideolojisinin, sınıf mücadelesi koşulları altında proletarya ve partisi üzerindeki baskısıdır; proletaryanın direnme gücü en az olan tabakaları bu baskı karşısında sık sık gevşerler. Proletarya, toplumun dışına çıkılarak incelenemediği gibi, toplumdan da tamamen tecrit edilemez. Proletarya, türlü tabakaların sayısız ilişkilerle birbirine bağlandığı toplumun bir bölümüdür. Bu

yüzden, parti de toplumun türlü tabakalarıyla bağıntısız ve onların etkisinden uzak olamaz. Burjuvazinin ve ideolojisinin, proletarya ve partisi üzerindeki baskısı, burjuva düşüncelerinin, törelerinin, alışkanlıklarının, ruhsal durumlarının, proletaryanın burjuvaziye şu ya da bu tarzda bağlı bulunan belirli tabakalarından geçerek proletaryaya ve partisine girdiği anlamına gelir.

İkincisi, işçi sınıfının kuruluşundaki çeşitlilik, işçi sınıfında türlü tabakaların var olmasıdır.

Birinci tabaka, proletaryanın temel kitlesi, çekirdeği olan, kapitalist sınıflarla bağlarını uzun süredir koparmış, "katışıksız" proleter kitledir. Proletaryanın bu tabakası, marksizmin en güvenilir dayanağıdır.

İkinci tabaka, ancak kısa bir süre önce proleter olmayan sınıflardan, köylülerden, küçük-burjuva saflarından, aydınlardan ayrılanlardan meydana gelir. Bunlar, başka sınıflardan gelen kişilerdir, proletaryaya daha yeni katılmışlar, düşkünlüklerini, alışkanlıklarını, kararsızlıklarını ve şaşkınlıklarını işçi sınıfına sokmuşlardır. Bu tabaka, mümkün bütün anarşist, yarı-anarşist ve "aşırı sol" gruplar için en elverişli ortamdır.

Üçüncü ve son tabaka işçi aristokrasisidir, işçi sınıfının üst tabakasıdır, proletaryanın maddî durumu en iyi olan bu bölümü, burjuvaziyle uzlaşma çabasındadır, yeryüzünün güçlü kişileriyle uyuşmaya ve bir şeyler koparmaya yatkın bir ruhsal durumdadır. Bu tabaka, açık reformistler ve oportünistler için en elverişli ortamdır.

Dış farklılıklarına karşın, işçi sınıfının bu son iki tabakası da oportünizm için, işçi aristokrasisinin ruhsal durumu ağır basarsa açık oportünizm için, küçük-burjuva çevrelerinden henüz tamamen kopmamış olan yarı dargörüşlü tabakaların ruhsal durumu ağır basarsa "sol" safsatalarla gizlenen oportünizm için, az ya da çok elverişli bir ortam oluştururlar. Bu gerçek, "aşırı sol" ruhsal durumların, açık

oportünist ruhsal durumlarla adım başında birleşmesi gerçeği, şaşırtıcı değildir. Lenin, "aşırı sol" muhalefetin, sağ, menşevik, açık oportünist muhalefetin öbür yüzü olduğunu kerelerce açıklamıştır. Bu, tamamen doğrudur. "Aşırı solcu", devrimin zaferini *hemen yarın* bekler, onun için devrimi gerçekleştirmeye kalkar; kuşku içinde olduğu ve devrim bir kez ertelenirse, devrim hemen yarın zafere ulaşmazsa, devrimden umudunu keseceği besbellidir.

Doğaldır ki, sınıf mücadelesinin gelişmesindeki her dönüm noktasında, mücadelenin kızışması ve güçlüklerin artmasıyla, proletaryanın farklı tabakalarının görüşlerinde, alışkanlıklarında, ruhsal durumlarında meydana gelen farklılıkların, belirli görüş ayrılıkları şeklinde parti içinde ortaya çıkmasından kaçınılamaz. Burjuvazinin ve ideolojisinin baskısı, bu görüş ayrılıklarını büyütmek zorunluğundadır; bu da görüş ayrılıklarının proletarya partisi içinde mücadele edilerek sonuca bağlanmasına yol açar.

Parti içi çelişkilerin ve görüş ayrılıklarının kaynakları bunlardır.

Bu çelişkilerden ve görüş ayrılıklarından kaçınılabilir mi? Hayır, kaçımlamaz. Bu çelişkilerden kaçınılabileceğine inanmak, kendini aldatmak demektir. Engels, parti içi çelişkilerin örtbas edilemeyeceğini, çelişkilerin tartışılarak sonuca bağlanmasının zorunlu olduğunu söylerken haklıydı.

Ama bu, partinin bir tartışma kulübüne dönüşeceği anlamına gelmez. Tersine, proletarya partisi, bir mücadele örgütüdür ve öyle kalmak zorunluluğundadır. Bununla düpedüz demek istiyorum ki, parti içindeki görüş ayrılıkları ilkeye ilişkin nitelikteyseler bunlardan kaçınılmamalı, bunlara gözyumulmamalıdır. Bununla düpedüz demek istiyorum ki, proletarya partisi, sadece asıl marksist yol için mücadele edilerek burjuvazinin baskısına ve sızmasına karşı korunabilir. Bununla düpedüz demek istiyorum ki, parti, ancak parti içi çelişkilerin giderilmesiyle sağlığa ve kararlılığa ka-

vuşturulabilir.

SBKP(B)'NDEKİ MUHALEFETİN ÖZELLİKLERİ

Şimdi, bunlara değindikten sonra, SBKP(B)'ndeki muhalefet sorununu ele almama izin veriniz.

Her şeyden önce partimizdeki muhalefetin birkaç özelliğini anmak durumundayım. Bu muhalefetin içyüzünü incelemeden önce, göze batan dış özelliklerini ortaya koyuyorum. Bu özelliklerin, üç ana özellikte toplanabileceğine inanıyorum. Birincisi SBKP(B)'deki muhalefetin *birleşik* bir muhalefet olduğu, "basit" herhangi bir muhalefet olmadığı gerçeğidir. İkincisi, muhalefetin oportünizmini "sol" safsatalarla gizlemeyi denediği, "devrimci" geçindiği gerçeğidir. Üçüncü gerçek ise muhalefetin kendi ilke şekilsizliği karşısında hiç durmadan anlaşılmamaktan sızlanması, muhalefetin önderlerini aslında "anlaşılmamış" bir grup olarak nitelendirmesidir.

Birinci özellikten başlayalım. Bizdeki muhalefetin, partimizce mahkûm edilmiş bütün akımların her türlüsünden meydana gelmiş bir blok olarak ortaya çıkması, "basit" herhangi bir muhalefet olmayıp, trotskizmin yönetiminde olması gerçeği nasıl açıklanmalıdır?

Bu, aşağıdaki koşullarla açıklanır.

Bütün akımlar —trotskistler ve "Yeni Muhalefet", "Demokratik Merkeziyetçilik"ten[26] arta kalanlar ve "İşçi Muhalefet"inden[27] arta kalanlar— bir blokta toplanmışlardır; ister doğuşlarından beri, ister son zamanlarda leninizme karşı mücadele etmiş olsunlar, hepsi de az ya da çok oportünisttir; bu birinci koşuldur. Bu "ortaklaşa" yolun, onların partiye karşı mücadele için bir blokta birleşmelerini kolaylaştırması gerektiğini de söyleyelim.

Onların niteliğine göre, şimdiki dönem, bir dönüş dönemidir: dönüşün şimdiki dönemi, partimizin temel sorunla-

rını bütün kesinliğiyle ortaya koymaktadır ve bütün bu akımlar, devrimimizin şu ya da bu sorununda, partimizin tutumundan sapmışlardır ve sapmakta devam etmektedirler; onun için gelecek dönemin genel niteliği, bütün bu görüş ayrılıklarımız bir sonuca bağlanacağı için, bu akımların hepsinin, doğal olarak, bir blokta, partimize karşı bir blokta birleşmelerini gerektirmektedir; bu, ikinci koşuldur. Bu koşulun, türlü muhalefet akımlarının ortaklaşa bir durum karşısında birleşmelerini teşvik etmesi gerektiğini de söyleyelim.

Bir yandan partimizin muazzam gücü ve partimizin birliği, öte yandan istisnasız bütün bu muhalefet akımlarının güçsüzlüğü ve yığınlardan kopmuşluğu karşısında, bu akımların partiye karşı dağınık bir mücadele yürütmeleri umutsuzdur; onun için muhalif akımların, tek tek grupların birleşmesiyle güçsüzlüklerini telâfi ederek, en azından dış görünüşte muhalefetin şansını artırmak için kuvvetlerin birleştirilmesi yolunu tutmaları zorunludur; bu üçüncü koşuldur.

Peki, trotskizmin muhalefet blokunun başını çektiği nasıl açıklanmalıdır?

Birincisi, trotskizm, var olan bütün muhalif akımlar içinde, oportünizmin partimizdeki en belirgin akımıdır (Kominternin V. Kongresi, trotskizmi küçük-burjuva sapması olarak nitelendirmekte haklıydı).[28]

İkincisi, partimizdeki hiç bir muhalif akım, kendi oportünizmini, trotskizm kadar ustalıkla "sol" ve devrimci safsatalarla maskelemeyi beceememektedir.

Trotskizmin, muhalif akımların başına geçerek partimizin karşısına çıkması, partimizin tarihinde ilk kez olmuyor. Bunun örneğini partimizin tarihinde, 1914-1918 yılları arasında gösterebilirim. O zaman, Ağustos Bloku diye anılan parti düşmanı akımların bloku, Trotski'nin yönetiminde oluşturuldu. Bu örneği bir dereceye kadar, şimdiki muhalefet

blokunun prototopi olarak nitelendirebilirim. Trotski, o zaman, tasfiyecileri (Potressov, Martov, vb.), otsovistleri (vperyodcular) ve kendi grubunu partiye karşı birleştirdi. Şimdi ise "İşçi Muhalefet"ini, "Yeni Muhalefet"i ve kendi grubunu bir muhalefet blokunda toplamayı denedi. O zaman, Lenin'in, Ağustos Blokuna karşı üç yıl mücadele ettiği bilinir. O zaman Lenin, bu blok kendini kesinlikle dağıtmadan önce, şöyle yazıyordu:

"Onun için, partinin tümü adına, Trotski'nin parti düşmanı bir politika izlediğini, partinin *meşruiyetini* çiğnediğini, *serüven* ve *bölücülük* yoluna saptığını açıklıyoruz. ... Trotski bu yadsınmaz gerçeği susarak geçiştiriyor, çünkü onun politikasının gerçek amacı, gerçeğe tahammül edemez. Gerçek amacı her gün biraz daha günışığına çıkmakta, uzağı en az gören parti üyeleri bile bunu fark etmektedir. Bu gerçek amaç, *Potressov ile vperyodcuların parti düşmanı blokudur,* Trotski'nin desteklediği ve örgütlediği bir blok. ... Trotski ile onun topladığı parti düşmanı konferans, elbette bu bloku destekleyecektir, çünkü Bay Potressov da, vperyodcular da, aradıklarını orada buluyorlar: grup çalışmalarını gizleme ve bunun, işçilere karşı avukatça savunulması için özgürlük.

"Ve doğrudan doğruya 'ilkesel temeller' bakımından, bu bloku, sözcüğün gerçek anlamıyla *serüvencilikle* nitelendirmekten kendimizi alamıyoruz. Oysa Trotski, Potressov'da, otsovistlerin arasında, sosyal-demokrasinin temel ilkelerinin gerçek savaşçılarını, gerçek marksistleri gördüğünü söylemeye cesaret edemiyor. Bu, güçlüklerden sürekli olarak sıyrılmak zorunda olan bir serüvencinin davranışındaki esastır. Trotski, Potressov ve vperyodcular bloku, 'ilkesel temeller' bakımından bir serüvendir. Bu, *partinin politik görevleri* bakımından da daha az doğru değildir. Genel kuruldan sonraki bir yıllık deneme, pratikte gösterdi ki, Potressov'un grupları, vperyodcu grup, bu burjuva etkisini, proletaryanın üze-

rinde *tecessüm ettirmektedirler.* ... Son ve üçüncü olarak, Trotski'nin politikası *örgütleyicilik* bakımından bir serüvendir, çünkü demin belirttiğimiz gibi, partimizin meşruiyetini çiğnemektedir ve dış ülkedeki bir grup adına (ya da *iki* parti düşmanı grubun adına, Golos ve vperyodcular) düzenlenmiş bir kongrenin örgütüyle ilişki kurmuştur." (Bkz: c. 17, 4. baskı, s. 13, 15, 17-18, Rusça.)

Lenin, başında Trotski'nin bulunduğu parti düşmanı akımlara ilişkin görüşünü böyle belirtiyordu.

Aynı şey, başında gene Trotski'nin bulunduğu akımların şimdiki bloku için de, önemle, yalnız çok daha büyük bir sertlikle söylemek gerekir.

Muhalefetimizin, şimdi, Trotski'nin yönetiminde ve "basit" olarak değil, "birleşik" olarak ortaya çıkmasının nedenleri bunlardır.

Muhalefetin birinci özelliği böyle sınırlanıyor.

İkinci özelliğe geçelim. Muhalefetin ikinci özelliğinin, oportünist faaliyetlerini "sol" ve "devrimci" safsatalarla gizlemeye özellikle çabalaması olduğunu demin söylemiştim. Gerçekleri uzun uzadıya incelemeyi, muhalefetimizin pratikteki "devrimci" sözleriyle oportünist eylemleri arasında sürekli bir bağdaşmazlık olduğu gerçeğini, burada incelemeyi mümkün görmüyorum. Sadece SBKP(B)'nin XV. Kongresinde muhalefet üstüne kabul edilen tezleri[29] baştan sona okumak, bu maskelemenin mekaniğini kavramaya yeter. Ben, yalnız partimizdeki muhalif akımların iktidara geçmemizden sonraki dönemde kendi devrimci olmayan tutumlarını "devrimci" safsatalarla gizlemeye ve bunu yaparken partiye ve politikasına hiç durmadan "soldan" itiraz ettiklerine, partimizin tarihinden birkaç örnek göstermek istiyorum.

Örneğin, Brester Frieden (1918) döneminde, partiye karşı çıkan "sol" komünistleri ele alalım. Bilindiği gibi, Brester Frieden'e karşı çıkarken ve partinin politikasını, emperyalizmin karşısında oportünist, proleterce olmayan, uzlaşıcı diye

nitelendirirken, partiyi "soldan" eleştiriyorlardı. Ama gerçekte "sol" komünistler, Brester Frieden'e karşı çıkarak, o zaman Brester Frieden'e karşı olan sosyalist-devrimcilere ve menşeviklere yardım ederek, sovyet iktidarını daha başlangıcında boğmayı amaç edinen emperyalizmin işini kolaylaştırıyor, sovyet iktidarının örgütlenmesi ve pekiştirilmesi için gerekli "toparlanma dönemi"nin gerçekleşmesine engel oluyorlardı.

"İşçi Muhalefeti"ni ele alalım (1921). Bilindiği gibi, o da, Yeni Ekonomi Politikasına (NEP) karşı "ateş püskürürken", Lenin'in "bütün ölçüleri aşmak" tezine "çatarken", Lenin'in sanayileşmeye, hammaddeleriyle ve yiyecek maddeleriyle sanayi için gerekli önkoşulları sağlayan tarımın geliştirilmesiyle başlamak gerektiği tezine, proletaryanın çıkarlarını düşünmemek ve köylülerden yana bir sapma diye "çatarken", partiyi "soldan" eleştiriyordu. Ama gerçekler gösterdi ki, NEP politikası olmadan, hammaddeleriyle ve yiyecek maddeleriyle sanayi için gerekli önkoşulları sağlayan tarımsal gelişme olmadan sanayileşemezdik ve proletarya, düşkün durumda kalmaya devam ederdi. Öte yandan "İşçi Muhalefeti"nin hangi yöne doğru, sağa mı, yoksa sola mı geliştiği de bilinmektedir.

Son olarak, partimizi yıllardır "soldan" eleştiren ve Kominternin V. Kongresince, haklı olarak, küçük-burjuva sapması diye nitelendirilen trotskizmi alalım. Bir küçük-burjuva-sapmasıyla gerçek devrimci öz arasındaki ortak taraf ne olabilir? Acaba, burada, "devrimci" safsatasının, küçük-burjuva sapması için bir maske olduğu belli değil mi?

Tamamen trotskizmin etkisinde olduğunu gizlemek amacıyla sadece "sol" çığlıklar atan "Yeni Muhalefet"ten hiç sözetmeyeceğim.

Bütün bu gerçeklerin anlamı nedir?

Bunların anlamı, iktidara geçmemizden sonraki dönemde, partimizdeki muhalif akımların her türlüsünün ve hep-

sinin karakteristik yanlarından birinin, oportünizmlerini "sol" maskesiyle gizlemeleridir.

Bu olay nasıl açıklanmalıdır?

Bunun açıklaması, SSCB proletaryasının devrimci ruhunda, proletaryamızın, proletaryamızı kan revan içinde bırakan devrimci geleneğindedir. Bunun açıklaması, SSCB işçilerinin, karşı-devrimci ve oportünist unsurlara duyduğu içten kindedir. Bunun açıklaması, işçilerimizin bir açık oportünistin sözlerine kulakasmamasındadır, bu yüzden "devrimci" maskesi, sadece yüzlek bir biçimde de olsa, işçilerimizin dikkatini çekmek ve onların güvenini muhalefete kazanmak için bir kandırmaca olarak kullanılmaktadır. Örneğin, bizim işçilerimiz, İngiliz işçilerinin nasıl olup da Thomas gibi hainleri bir kuyuya atıp boğmayı bugüne kadar düşünemediklerine akıl erdiremezler. Bizim işçilerimizi tanıyan herkes, Thomas gibi oportünistlerin, Sovyet işçileri arasında, düpedüz varolamayacağını kolayca kavrar. Ama İngiliz işçilerinin, Bay Thomas'ları boğmaya hazırlanmaları şöyle dursun, onları yeniden Genel Danıştaya seçtikleri,[30] evet öyle basbayağı da değil, gösteriler yaparak yeniden seçtikleri biliniyor. Böyle işçilere karşı oportünizmin devrimci maskesine gerek olmadığı bellidir, çünkü onlar, oportünistleri nefret duymaksızın aralarına kabul ederler.

Peki ama, bu nasıl açıklanmalıdır? Bunun açıklaması, İngiliz işçilerinin devrimci geleneğinin eksikliğindedir. Onların devrimci geleneği şimdi oluşmaktadır. Oluşmakta ve gelişmektedir, ve İngiliz işçilerinin devrimci mücadele içinde çelikleşeceğinden kuşku duymak için hiç bir neden yoktur. Ama bu gerçekleşmediği sürece, İngiliz ve Sovyet işçileri arasındaki fark devam edecektir. "Devrimci" bir maske takmadan SSCB işçilerinin karşısına çıkmanın, partimizdeki oportünistler için mutlaka tehlikeli bir iş olacağı gerçeği, aslında böyle açıklanmak gerekir.

Muhalefet blokunun "devrimci" maskesinin nedenleri

bunlardır.

Şimdi muhalefetin üçüncü özelliğini ele alalım. Demin, bu özelliğin muhalefetin ilke şekilsizliğinden ibaret olduğunu, bu ilkesizlik, amipsilik içinde muhalefet önderlerinin "anlaşılmadıklarından", görüşlerinin "değiştirildiğinden", "söylemedikleri şeylerin" kendilerine mal edildiğinden vb. dokunaklı ve sürekli şekilde sızlandıklarını, söylemiştim. Besbelli, "anlaşılmamışlardan" ibaret bir grup. Proletarya partilerinin tarihi, bu özelliğin ("bizi anlamadılar!"), genellikle oportünizmin en alışılmış ve en yaygın özelliği olduğunu gösteriyor. Yoldaşlar, 1890'ların sonunda ve 20. yüzyılın başında, Alman sosyal-demokrasisinin saflarından ünlü oportünist Bernstein'ın, Vollmar'ın, Auer'in ve daha başkalarının "başlarına gelen" de aynı şeydi; o zaman Alman Sosyal-Demokrat Partisi devrimciydi, ve bu ünlü oportünistler, yıllarca "anlaşılmamaktan", "tahrif edilmekten" sızlanmışlardı. Bunu bilmemiz gerekir. O zaman, devrimci Alman sosyal-demokratları, Bernstein'ın grubuna "anlaşılmamışlar" grubu adını vermişti. Öyleyse, muhalefet blokunu "anlaşılmamışlar" kategorisine sokmak zorunluğunda kalmak asla raslantı sayılamaz.

Bunlar, muhalefet blokunun en önemli özellikleridir.

...

Aralık 1926

[ALTI]

BAZI YANLIŞLAR VE TROTSKİ

(KEYK'İN VII. GENİŞLETİLMİŞ PLENUMU KAPANIŞ KONUŞMASINDAN)

BİZİM UYDURMALARA VE İFTİRALARA DEĞİL, GERÇEKLERE GEREKSİNMEMİZ VAR

Yoldaşlar, asıl konuya geçmeden önce, muhalefetin açıklamalarında, ya uydurma ya da iftira olan açıklamalarında, birkaç düzeltme yapmama izin veriniz.

1. Birinci sorun, muhalefetin, KEYK'in plenumunda sahneye çıkmasına ilişkindir. Muhalefet konuşmaya karar verdiğini açıkladı, SBKP(B) Merkez Komitesi, böyle bir sahneye çıkışın, muhalefetin 6 Ekim 1926'daki "açıklamasına" aykırı olabileceğini muhalefetin dikkatini doğrudan doğruya çekmemiş, Merkez Komitesi, bunu onlara yasak etseymiş, muhalefetin önderleri bundan vazgeçermiş.

Plenumda mücadeleyi sertleştirmemek için her şeyi yapacaklarmış, basit "açıklamalarla" yetineceklermiş, partiye

karşı bir saldırıyı —tanrı saklasın— hiç düşünmemişler, partiden herhangi bir şikâyette bulunmaya, partinin kararlarını istinafa en küçük bir niyetleri yokmuş, muhalefet, daha sonra bunları açıkladı.

Bu doğru değildir, yoldaşlar. Bu, hiç bir şekilde, gerçeklere uygun değildir. Bu, muhalefetin ikiyüzlülüğüdür. Gerçekler, ve özellikle Kamenev'in sahneye çıkması, muhalefet önderlerinin plenumdaki konuşmalarının "açıklama" olmadığını, partiye karşı bir saldırı, bir baskın olduğunu tanıtladı.

Partiyi açıktan açığa bir sağ sapmayla suçlamanın anlamı nedir? Bu, partiye karşı bir saldırıdır, partiye karşı bir harekettir.

Yoksa SBKP(B)MK, kararında, muhalefetin ortaya çıkmasının mücadeleyi sertleştireceğini, grup mücadelesine yeni bir hız vereceğini belirtmemiş midir? Elbette belirtmiştir. Bu, SBKP(B)MK'nin muhalefeti bir uyarmasıydı. MK [Merkez Komitesi], daha ileri gidebilir miydi? Hayır, bunu yapamazdı. Neden? MK, muhalefete konuşmayı yasak edemezdi de ondan. Her parti üyesinin, partinin kararlarına karşı, üst kuruluşlara başvurmaya hakkı vardır. MK, parti üyelerinin bu hakkına önem vermezlik edemez. Demek ki, SBKP(B)MK, mücadelede yeni bir sertleşmeyi, grup mücadelesinde yeni bir şiddetlenmeyi önlemek için gücünün yettiği her şeyi yapmıştır.

Aynı zamanda, MK üyesi olan muhalefet önderlerinin, konuşmalarının, parti kararlarının kayıtsız şartsız istinafı, partiye karşı bir baskın, partiye karşı bir saldırı olduğunu bilmeleri gerekir.

Öyleyse, muhalefetin sahneye çıkması, özellikle Kamenev'in sahneye çıkması —Kamenev kendi adına değil, muhalefetin ortak bloku adına konuştu, çünkü burada okuduğu yazılı konuşmasında Trotski'nin, Kamenev'in ve Zinovyev'in imzaları vardır—, muhalefet blokunun, 16 Ekim 1926'da mücadele yöntemlerinden vazgeçtiğini bildirdiği "açıklamasın-

dan'' bu yana, muhalefetin gelişiminde, partiye karşı yeniden grup mücadelesine yönelmesine, muhalefetin varlığında yeni bir aşamaya geçiş noktasıdır.

Bundan çıkan sonuç şudur: muhalefet, grup mücadelesi yöntemlerine dönerek, 16 Ekim 1926 günlü kendi ''açıklama''sını yadsımıştır.

Bunu saptayalım, yoldaşlar. Burada ikiyüzlülüğe yer yok. Kamenev, kediye kedi demek gerektiğini söylerken haklıydı.

2. Trotski, konuşmasında, ''Stalin'in, Şubat Devriminde yanlış bir taktik öğütlediğini, Lenin'in, bunu, kautskice bir sapma diye nitelendirdiğini'', bildirdi.

Bu, doğru değildir, yoldaşlar. Bu, bir uydurmadır. Stalin, kautskice bir sapmayı ''öğütlemedi''. Sürgünden döndükten sonra bende bazı kararsızlıklar olduğunu gizlemedim; bunu, *Ekim Devrimi Yolunda* adlı broşürümde kendim yazdım. Ama hangimizin gelip geçici kararsızlıkları olmamıştır? Lenin'in durumunu ve 1917 yılındaki *Nisan Tezleri*'nin[31] neye ilişkin olduğunu, —burada sözkonusu edilen tam budur— o zaman, benim, Lenin'le birlikte, Lenin'in tezlerine karşı mücadele eden Kamenev'e ve grubuna karşı aynı safta olduğumu partimiz çok iyi bilir. Partimizin 1917 yılı Nisan Konferansının tutanaklarını bilen herkesin, benim, Lenin'le aynı safta olduğumu, onunla birlikte Kamenev'in muhalefetine karşı mücadele ettiğimi, bilmesi gerekir.

Burada işin püf noktası, Trotski'nin, beni, Kamenev'le karıştırmasıdır.

O zaman, Kamenev'in, Lenin'e, Lenin'in tezlerine, partinin çoğunluğuna karşı muhalefette olduğu ''yurdun savunulması'' ile aynı çizgide bir görüş geliştirdiği doğrudur. O zaman, Kamenev'in, örneğin martta, aşağı yukarı ''yurdun savunulması'' görüşüne uygun düşen makaleler yazdığı doğrudur. Elbette hiç bir şekilde, bu makaleler için sorumluluk yüklenemem.

Burada, Stalin'le Kamenev'i karıştırmak, Trotski'nin iftiracılığına örnektir.

Peki ama, o zaman, 1917 yılında, Nisan Konferansı sırasında, parti, Kamenev grubuna karşı mücadele ederken, Trotski neredeydi? O zaman Trotski'nin hangi partide olduğu, menşevik bir partide mi yoksa sağ-menşevik bir partide mi olduğu, ve o zaman neden Zimmerwald solcuları[32] arasında olmadığı — bütün bunlar basında vardır, ve Trotski'nin bu konuda anlatması gereken şeyler olmalıdır. O zaman, kendisinin, partimizin üyesi olmadığını, bizzat Trotski'nin unutmaması gereken bir gerçektir.

3. Trotski, konuşmasında, Stalin'in "ulusal sorunda oldukça büyük bir yanlış yaptığını" bildirdi. Ama nasıl bir yanlış, hangi koşullarda, Trotski bunu elbette söylemedi.

Bu doğru değildir, yoldaşlar. Bu, bir iftiradır. Benim, hiç bir zaman, ne partiyle, ne de Lenin'le, ulusal sorunda herhangi bir görüş ayrılığım olmamıştır. Trotski, burada, önemsiz bir olayı açıkça ima ediyor. Yoldaş Lenin, bana, XII. parti toplantısından önce Gürcü yarı-milliyetçilerine karşı, kısa bir süredir Fransa'da ticaret temsilcisi olan Midivanis gibi yarı-komünistlere karşı aşırı sert bir politika yürütmemi ve onları "izlememi" ihtar etti. Bundan sonra olaylar, bu "sapkın"lara, Midivanis gibi adamlara gerçekten pek sert davranıldığını, benim, partimizin MK sekreterlerinden biri sıfatıyla, elimden geleni yaptığımı göstermiştir. Sonraki olaylar, bu "sapkın"ların hiç de gizli olmayan bir oportünizmden kopmuş bir grup olduğunu gösterdi. Trotski, bunun böyle olmadığını tanıtlayabilir mi? Lenin bu gerçekleri bilemezdi, çünkü hastaydı, yatıyordu ve olayları izleme olanağı yoktu. Ama bu önemsiz olay ile Stalin'in ilke görüşü arasında nasıl bir ilişki olabilir? Trotski, burada, benimle parti arasında herhangi bir "görüş ayrılığını" iftira amacıyla apaçık ima ediyor. Peki ama, toplanan MK'nin, ve bu komitede bulunan Trotski'nin de, Stalin'in ulusal so-

run üzerine tezini bütünüyle kabul ettiği gerçek değil midir? Bu tezin kabulünün Midivanis olayından sonra XII. parti toplantısından önce olduğu gerçek değil midir? XII. parti toplantısında ulusal sorun raporunu savunanın, Stalin'den başkası olmadığı gerçek değil midir? Öyleyse, burada, ulusal sorunda "görüş ayrılıkları" neredediir? Gerçekte, Trotski neden o önemsiz olayı anmak için buna elatmıştır?

4. Kamenev, konuşmasında, XIV. parti toplantısının, "sola ateş açarak" muhalefete ateş açmak gibi bir yanlışı başlattığını söyledi. Parti, bu yüzden, partideki devrimci çekirdeğe karşı mücadele etmiş durmuş. Muhalefetimiz bu yüzden sol bir muhalefetmiş, sağ değilmiş.

Bu saçmadır, yoldaşlar. Bu, muhalefetin yaydığı bir iftiradır. XIV. parti toplantısı, devrimci çoğunluğa karşı ateş açmayı düşünmedi, düşünemezdi de. Gerçekte sağa karşı, işçi sınıfını yanıltmak için "sol" bir togaya bürünmekle birlikte sağ bir muhalefet yapan muhaliflerimize karşı ateş açtı. Elbette, muhalefet kendini bir "devrimci sol" olarak göstermek eğilimindeydi. Ama XIV. parti toplantısı, bunun karşıtını, muhalefetin yalnızca "sol" safsatalarla maskelendiğini, gerçekte oportünist bir muhalefet olduğunu saptadı. Sağ muhalefetin, çoğu zaman, işçi sınıfını aldatmak için "sol" togasına büründüğünü biliyoruz. "İşçi muhalefeti" de, kendini bütün öbür muhalefetten daha solda gösteriyordu, ama gerçekte hepsinden daha sağda olduğu anlaşıldı. Şimdiki muhalefet de kendisini hepsinden daha solda sayıyor, ama pratik ve şimdiki muhalefetin ortak çalışması, "işçi muhalefeti"nden, trotskizmden, "yeni muhalefet"e kadar mümkün bütün suvarincilerin, bütün sağ oportünist akımların toplandığı bir yer, bir barınak olduğunu tanıtlıyor.

Kamenev, "sağ" ve "sol" konusunda "ufak" bir hile yapıyor.

5. Kamenev, Lenin'in yapıtlarından bir metni andı; bunda, bizim, ekonomimizin sosyalist esasını tamamladığımız

bildiriliyormuş. Kamenev diyor ki, parti, ekonomimizin sosyalist esasını daha şimdiden tamamladığımızı iddia ederse yanılırmış.

Bu saçmadır, yoldaşlar. Bu, düpedüz Kamenev'in iftirasıdır. Parti, hiç bir zaman, ekonomimizin sosyalist esasının daha şimdiden tamamlandığını bildirmemiştir. Şimdi tartışılan, kesinlikle, ekonomimizin sosyalist esasını tamamlayıp tamamlamadığımız konusu değildir. Şimdiki tartışma bunun için değildir. Kendi gücümüzle ekonomimizin sosyalist esasını tamamlayabilir miyiz, tamamlayamaz mıyız, tartışma doğrudan doğruya bunun içindir. Parti, ekonomimizin sosyalist esasını tamamlama olanaklarımız olduğunu savunuyor. Muhalefet bunu kabul etmiyor, bundan dolayı bozgunculuk ve geriye dönüş yoluna sapıyor. Şimdi tartışmamız bunun içindir. Görüşünün sağlam olmadığını sezen Kamenev, bu sorunu geçiştirmeye kalkışıyor.

Kamenev'in "ufak" bir hilesi daha.

6. Trotski, konuşmasında, kendisinin, "Lenin'in 1917 Mart-Nisan politikasını önceden tamamladığını" açıkladı. Demek ki, Trotski, yoldaş Lenin'in *Nisan Tezleri*'ni de önceden tamamlamış. Demek ki, Trotski, daha 1917 Şubat-Mart'ında, yoldaş Lenin'in 1917 Nisan-Mayıs'ında *Nisan Tezleri*'nde savunduğu politikaya ulaşmış.

Yoldaşlar, bunu aptalca, küstahça bir palavra olarak saptamama izin veriniz. Lenin'i önceden tamamlayan bir Trotski — bu gerçekten gülünecek bir tablo. Köylüler, böyle durumlarda "işte kuleyle mukayese edilecek bir sinek" derken tamamıyla haklıdırlar. Lenin'i "tamamlayan" Trotski... Ama Trotski, sesini bir daha yükseltmeyi ve bunu, basında tanıtlamayı deneyebilirdi. Neden böyle bir denemeye hiç girişmedi? Trotski, Lenin'i "tamamlamış"... Peki ama, yoldaş Lenin'in, 1917 Nisan'ında Rusya'ya gelişinden başlayarak, kendini Trotski'den ayırmayı gerekli gördüğü gerçeği nasıl açıklanmalıdır? "Tamamlananın" "tamamlayandan"

kendini ayırmayı gerekli görmesi gerçeği nasıl açıklanmalıdır? Lenin'in 1917 Nisan'ında Trotski'nin "Kahrolsun Çar, Yaşasın İşçi Hükümeti" formülü ile hiç bir ilişkisi olmadığını kerelerce açıkladığı gerçek değil midir? Lenin'in, köylü hareketini, tarımsal devrimi unutan (atlayan) Trotski ile ortak hiç bir şeyi olmadığını da, aynı zamanda, kerelerce açıkladığı gerçek değil midir?

Öyleyse, burada bir "tamamlama"dan nasıl sözaçılabilir?

Sonuç: bizim uydurmalara ve iftiralara değil, gerçeklere gereksinmemiz var. Buna karşılık muhalefet, uydurmalar ve iftiralarla iş görmeyi yeğliyor.

...

YANLIŞ ÜSTÜNE YANLIŞ

Muhalefet, burada, Merkez Komitesinin bazı üyelerinin bazı yanlışları üzerine konuştu. Kişisel yanılmalar görülmüştür. Mutlak "yanılmaz" insan yoktur. Asla böyle bir insan yoktur. Ama türlü türlü yanılma vardır. Yanılanların direnmeden vazgeçtikleri yanlışlar, hiç bir platforma, akıma, bölünmeye yol açmayan yanlışlar vardır. Böyle yanlışlar çabuk unutulur. Ama başka türlü yanlışlar, yanılanların vazgeçmemekte direndikleri, bölünmelere, platformlara ve parti içinde mücadeleye neden olan yanlışlar da vardır. Böyle yanlışlar çabuk unutulamaz.

Bu iki yanlış kategorisi birbirinden kesinlikle ayrılmalıdır.

Örneğin, Trotski, bir zamanlar, benim dış ticaret tekeline ilişkin bir yanılmamı açıkladı. Doğrudur. Ben, bir zamanlar, sağlama organlarımızın altüst olduğu sıralarda, limanlardan birinin geçici olarak tahıl ihracına açılmasını önermiştim. Ama bunda ayak diremedim ve Lenin'le görüştükten sonra yanlışımı hemen düzelttim. Ben, Trotski'nin,

Merkez Komitesince düzeltilen ve yeniden inatla üzerinde durmadığı bunun gibi düzinelerce, yüzlerce yanlışını sayabilirim. Ama Trotski'nin Merkez Komitesindeki çalışmaları sırasında görülen, daha sonra üzerinde direnmediğim, unutulmuş, çok ciddî, daha az ciddî ve az ciddî bütün yanılmalarını saymaya kalkarsam bu konuda çok sayıda rapor hazırlamam gerekir. Ama ben, politik mücadelede, politik tartışmalarda, böyle yanlışların değil, platformlar yaratan ve parti içinde mücadeleye neden olan yanlışların sözü edilmek gerektiğini düşünüyorum.

Trotski'nin de, Kamenev'in de kesinlikle böyle olan yanlışları vardır; bunlar, muhalif akımlara neden olmamış ve çabucak unutulmuştur. Şimdi, muhalefet, tam bu konuyu sözkonusu etmişken, burada, muhalefet önderlerinin bu tür yanlışlarını da anımsatmama izin veriniz. Belki bu, onlara ders olur. Ve bir başka kez tamamıyla unutulmuş olan yanlışlara dört elle sarılmaya kalkışmazlar.

Bir zamanlar, Trotski, partimizin Merkez Komitesinde Sovyet iktidarının bir ayağının çukurda olduğunu, "artık baykuşların ötüştüğünü" ve Sovyet iktidarının sadece birkaç ay, belki de birkaç haftalık ömrü kaldığını iddia etti. Bu, 1921 yılında oldu. Bu, Trotski'nin tehlikeli ruhsal durumunun tanıtı olan çok tehlikeli bir yanlıştı. Ama Merkez Komitesi, bu yüzden onunla alay etti. Ve Trotski yanılmasında direnmedi, ve bu unutuldu.

Bir zamanlar —1922 yılında— Trotski, sanayi işletmelerimizin ve tröstlerimizin devlet mülkiyetini, ve bu arada ana sermayesini kredi almak için özel kapitalistlere rehine koymamızı teklif etti. ... Her halde bu, işletmelerimizin gayri millîleştirilmesinin önkoşulu olurdu. Ama Merkez Komitesi, bu planı reddetti, Trotski vazgeçmek istemedi, ama daha sonra direnmeyi bıraktı ve şimdi bu yanlışı unutuldu.

Bir zamanlar —1922 yılında— Trotski, sanayimizin aşırı derecede bir yerde toplanmasını öğütledi: böyle çılgınca

bir toplamanın işçi sınıfının aşağı yukarı üçte-birini işsiz bırakmasından kaçınılamazdı. Merkez Komitesi, Trotski'nin bu öğüdünü skolastik, saçma ve politik bakımdan tehlikeli bularak reddetti. Trotski, bu yolun gelecekte hiç kuşkusuz tutulmak gerekeceğini öne sürerek Merkez Komitesini buna inandırmayı kerelerce denedi. Ama biz bu yolu tutmadık. ... Ama sonradan Trotski bunun üzerinde direnmedi ve yanlışı unutuldu vb..

Ya da Trotski'nin dostları, Zinovyev'i ve Kamenev'i alalım; onlar, Buharin'in, birinde, şöyle dediğini her zaman sevinçle anımsarlar: "Zenginleşin!" ve bu "Zenginleşin!" sözü üzerinde uzun uzun durmuşlardı.

Yıl 1922, biz, Urquhart-ayrıcalığını, bu ayrıcalığın köleleştirici koşullarını ele aldık. Ne oldu? Kamenev ile Zinovyev'in Urquhart-ayrıcalığının köleleştirici koşullarını kabul etmemizi önerdikleri ve bunda direndikleri gerçek değil midir? Ama Merkez Komitesi, Urquhart-ayrıcalığını reddetti, Zinovyev ile Kamenev direnmekten vazgeçti ve bu yanlışları unutuldu.

Ya da örneğin Kamenev'in, üzerinde konuşmayı istemediğim, ama Kamenev'in, Buharin'i çoktan düzelttiği ve tasfiye ettiği yanlışını daima tekrar tekrar anımsatması bıkkınlık verdiği için anımsatmak zorunda kaldığım bir yanlışını daha ele alalım. Kamenev'in Sibirya'da sürgünde iken başından geçen bir olayı sözkonusu ediyorum: Şubat devriminden sonra bir çok Sibiryalı tüccarla birlikte (Atşinsk'te) meşrutiyetçi Mihayil Romanov'a bir tasvip telgrafı çekmişti. Çar tahtından feragat ettiğinde "taht üzerindeki hakkını" işte bu Mihayil Romanov'a bırakmıştı. Elbette bu, pek budalaca bir yanlıştı ve Kamenev, bu yanlışından dolayı 1917 yılı Nisan Konferansı sırasında partimizden adamakıllı bir zılgıt yedi. Ama Kamenev yanıldığını kabul etti ve bu unutuldu.

Bu türlü yanlışları anımsamak gerekli mi? Elbette ge-

reksiz, çünkü bunlar unutulmuş ve çoktan tasfiye edilmiştir. Öyleyse Trotski ile Kamenev, parti içinde muhalefet ettikleri bu yanlışları neden daima tekrar tekrar öne sürüyorlar? Bununla, bizi, muhalefet önderlerinin sayısız yanlışlarını anımsatmaya zorladıkları besbelli değil mi? Ve biz bunu yapmaya zorlandık. Ve bunu sadece muhalefeti homurdanmaktan ve dedikodudan vazgeçirmek için yaptık.

Ama başka türlü yanlışlar, yanılanların direndikleri ve gruplaşma platformları geliştiren yanlışlar da var. Bunlar, bambaşka nitelikte yanlışlardır. Partinin görevi, böyle yanlışları ortaya çıkarmak ve gidermektir. Çünkü böyle yanlışların giderilmesi, marksizmin ilkelerinin partide tamamıyla yerleşmesini, partinin birliğini korumanın, bölücüleri tasfiye etmenin ve böyle yanlışların yinelenmemesini güvence altına almanın biricik yoludur.

Örneğin, Trotski'nin, Brester Frieden döneminde partiye karşı tam bir platform geliştiren yanlışını alalım. Böyle yanlışlara karşı açık ve kesin olarak mücadele edilmeli midir? Evet edilmelidir.

Ya da örneğin, muhalefet blokunun bir grup platformu oluşturmaya ve partiye karşı mücadeleye neden olan şimdiki yanlışı, vb..

Böyle yanlışlarla açık ve kesin olarak mücadele edilmeli midir? Evet, edilmelidir.

Böyle yanlışlar, parti içinde görüş ayrılıkları sözkonusu ise, susarak geçiştirilebilir mi? Besbelli, bu yapılamaz.

TROTSKİ'NİN KÂHİNLİĞİ

Şimdi, Trotski'nin insanları yanıltmak amacını güden iki anlamlı açıklamaları üzerinde durmak istiyorum. Yalnız önce birkaç gerçeği anmak isterim.

Birinci gerçek şudur: Trotski, menşevik geçmişi üzerine sorulan soruya belirli bir yanıt vermiyor.

"Yalnız bolşevik partisine girmem bile, yalnız bu olay bile, benim partinin eşiğinde, beni oraya kadar bolşevizmden ayıran her şeyi terkettiğimi tanıtlar."

Trotski'nin kendisini "bolşevizmden ayıran her şeyi partinin eşiğinde terketmesi" ne demektir? Remmele, o sırada şöyle seslenirken haklıydı: "Böyle şeyler nasıl olur da partinin eşiğinde terkedilebilir?". Gerçekten böyle pislikler partinin eşiğine nasıl bırakılabilir? Trotski, o zaman, bu soruyu yanıtlamadı.

Öte yandan, Trotski'nin, kendi menşevik artıklarını partinin eşiğinde terketmesi ne demektir? Bunları, partinin eşiğine gelecekte parti içi mücadeleler için yedek kuvvet olarak mı bıraktı, yoksa onları düpedüz yaktı mı? Trotski, onları partinin eşiğinde yedek kuvvet olarak terketmişe benzer. Çünkü böyle olmasaydı partiye girişinden kısa bir süre sonra partide başlayan ve bugüne kadar süregelen görüş ayrılıkları neyle açıklanabilirdi?

Kararı siz kendiniz veriniz. 1918 — Trotski'nin Brester Frieden sorununda partiyle görüş ayrılıkları ve parti içi mücadelesi. 1920-21 — Trotski'nin, sendika hareketleri ve genel Rus ölçüleri konusundaki görüş ayrılıkları. 1923 — ekonomi politikası ve partinin kuruluşu temel sorununda Trotski'nin partiyle görüş ayrılıkları ve partide tartışma. 1924 — Ekim Devriminin değerlendirilmesi ve partinin önderlik rolü sorununda Trotski'nin partiyle görüş ayrılıkları, partide tartışma. 1925-26 — devrimimizin ve günlük politikamızın başlıca sorunlarında Trotski ile ve Trotski'nin muhalefet blokuyla parti arasında görüş ayrılıkları.

Bütün bunlar, "kendisini bolşevizmden ayıran her şeyi partinin eşiğinde terkeden" bir insan için pek pek çok görüş ayrılığı değil midir?

Trotski'nin partiyle olan bu sürekli görüş ayrılıklarının bir "raslantı" olduğunu, ama meşru olmadığını söylemek mümkün müdür?

Hayır. Bu, asla mümkün değildir.

Öyleyse, Trotski'nin bu iki anlamlı açıklamasının amacı ne olabilir?

Sadece şu: dinleyicilerin gözlerine kum atmak ve onları yanıltmak.

Bir başka gerçek: Bilindiği gibi, Trotski'nin sürekli devrim "teorisi" sorunu, partimizin ideolojisi ve devrimimizin perspektifleri bakımından kesinlikle anlamsızdır. Bilindiği gibi, bu "teori", leninizmin, devrimimizin itici gücü sorunundaki teorisiyle yarışmak için ortaya atıldı, ve ortaya atılmakta devam ediyor. Bu yüzden, şimdi, 1926 yılında olduğu gibi, Trotski'ye sürekli devrim teorisine ilişkin sorular yöneltilmesinde anlaşılmayacak hiç bir şey yoktur. Peki, Trotski, kominternin plenumundaki konuşmasında bu soruya ne yanıt verdi? İkiden fazla anlamı olan bir yanıt. Sürekli devrim "teorisi"nin birkaç "boşluğu" olduğunu, bu "teorinin" birkaç yerinin devrimimizin pratiğiyle doğrulanmadığını söyledi. Bu, bir "teorinin" birkaç boşluğu varsa, bu teorinin "boşluğu" olmayan yanları da vardır, bu yüzden teori yürürlükte kalmalıdır demektir. Peki ama sürekli devrim teorisinin bazı yanları, bu "teorinin" öbür yanlarından nasıl ayrılabilir? Sürekli devrim "teorisi", düşünce bakımından kararlı bir sistem değil midir? Öyleyse, sürekli devrim teorisi, iki köşesi olmayan, ama öbür köşeleri kusursuz olarak duran bir kutuya benzetilemez mi? Öyleyse, burada Trotski, hangi "boşlukları" kastettiğini ve sürekli devrim teorisinin hangi yanlarını yanlış saydığını söylemeden genel olarak "boşluklar" üzerine yapılmış basit ve hiç bir yükümlülüğü olmayan açıklamalarla yetinilebilir mi? Trotski sürekli devrim "teorisinin" birkaç boşluğu olduğunu söyledi, ama hangi "boşlukları" kastettiği ve "teorinin" hangi yanlarını yanlış saydığı üzerine bir tek söz söylemedi. Bu yüzden Trotski'nin bu konudaki açıklamaları, bu sorunu savuşturma, iki anlamlı bir safsatayla, Trotski'ye hiç bir yüküm-

lülük getirmeyen bir safsatayla kendini özürlü göstermeye kalkışmak olarak görülmelidir.

Trotski, burada, geçmiş çağların kurnaz kâhinleri gibi kendisine soru soranlara iki anlamlı yanıtlar verdi; örneğin "bir nehri geçerken büyük bir ordu yokedilecektir" gibi. Hangi nehri geçerken, kimin ordusu yokedilecek — bunu kim anlayabilir?

. . .

13 Aralık 1926

[YEDİ]

SSCB'NDE SOSYALİZMİ KURMA SORUNU VE TROTSKİ

(KEYK'İN VII. GENİŞLETİLMİŞ PLENUMU KAPANIŞ KONUŞMASINDAN)

MUHALEFETİN "MANEVRASI" VE LENİN'İN PARTİSİNİN "ULUSAL REFORMCULUĞU"

Trotski, konuşmasında, Stalin'in en büyük yanlışının, sosyalizmi, *bir* ülkede, bizim ülkemizde, kurma olanağı teorisi olduğunu bildirdi. Öyleyse bundan, Lenin'in sosyalizmi ülkemizde kurma olanağı teorisinin değil, Stalin'in, kimseciklerin bilmediği, herhangi bir "teorisinin" sözkonusu olduğu sonucu çıkıyor. Ben, bundan şunu anlıyorum: Trotski, mücadeleyi, Lenin'in teorisine karşı yürütmek amacındaydı, ama Lenin'e karşı açık bir mücadeleyi yürütmek tehlikeli olduğu için, bu mücadeleyi, Stalin'in bir "teorisine" karşı mücadele perdesi gerisinde düzenlemeye karar verdi. Böylece, leninizme karşı mücadelesini kolaylaştıracak ve bu mücadeleyi, Stalin'in "teorisini" eleştirerek maskeleyecek. So-

run tamamıyla şöyle ele alınıyor: Stalin buna karşı hiç bir şey yapamaz, Stalin'in herhangi bir "teorisi" sözkonusu olamaz, Stalin'in teori alanında herhangi yeni bir şey üzerine hiç bir zaman iddiası olmadı, Stalin, kendini, Trotski'nin revizyonist çabalarına karşı leninizmin partimizde tam bir zafere ulaşmasına adadı. Bunu, daha sonra tanıtlamayı deneyeceğim. Önce Trotski'nin, Stalin'in bir "teorisi" üzerine yaptığı açıklamanın, bir manevra, bir hile, kancıkça ve beceriksizce bir hile olduğunu, Lenin'in tek tek ülkelerde sosyalizmin zaferi teorisine karşı Trotski'nin mücadelesinin, başlangıcı 1915 yılına kadar gerilere giden ve günümüze kadar süregelen bir mücadeleyi gizlemek için düzenlediğini saptayalım. Trotski'nin yönteminin dürüst polemiğin bir belirtisi olup olmadığı konusunda yoldaşlar kendileri karar verebilir.

Ülkemizde sosyalizmi kurma olanağı sorununda partimizin kararlarının hareket noktasını, yoldaş Lenin'in bilinen programatik yapıtları oluşturur. Emperyalizm koşullarında tek tek ülkelerde sosyalizmin zaferi mümkündür, proletarya diktatörlüğünün başarısı ekonomik sorunların çözümüyle güvenlik altına alınır, biz, SSCB proletaryası, sosyalist toplumu kurmak ve tamamlamak için gerekli ve yeter her şeye sahibiz; Lenin'in yapıtlarında böyle deniyor.

Daha yukarda, Lenin'in ünlü makalesinden bir metin aktardım; Lenin, bu makalesinde, tek tek ülkelerde sosyalizmin zaferinin olanağı sorununu ortaya atıyordu; bu yüzden, o metni burada yinelemeyeceğim. Bu makale, 1915 yılında yazıldı. Bu makalede, tek tek ülkelerde sosyalizmin zaferi, proletaryanın iktidarı ele geçirmesi, kapitalistlere elçektirilmesi ve sosyalist üretimin örgütlenmesi mümkündür deniyor. Bilindiği gibi, Trotski, o zaman, gene 1915 yılında, Lenin'in bu makalesine karşı basında polemik açmış ve Lenin'in *bir* ülkede sosyalizmin teorisini, "ulusal sınırlama" teorisi olarak nitelemişti.

Bunun, Stalin'in bir "teorisi" ile ne ilişkisi var?

Daha sonra, Lenin'in *Proletarya Diktatörlüğü Çağında Ekonomi ve Politika* adlı ünlü yapıtından, SSCB'nde proletaryanın zaferinin, proletarya diktatörlüğünün ekonomik sorunlarının çözümü anlamında güvence altına alınmış sayılmak gerektiğini doğrudan doğruya ve tek anlamlı olarak belirten bir metni raporuma aktardım. Bu metin şöyledir:

"Onun için, bütün ülkelerin burjuvaları ve onların açık ve gizli yardakçıları (II. Enternasyonalin 'sosyalistleri') yadsısalar da, bize iftira etseler de, ortada kuşku götürmez bir şey var: *biz, proletarya diktatörlüğünün ekonomik ana sorunları bakımından komünizmin kapitalizme zaferini güvenlik altına aldık:* bütün dünyanın burjuvazisi, bolşevizme karşı işte bu yüzden çılgınca ateş püskürüyor, bolşeviklere karşı askerî müdahaleler, suikastler örgütlüyor, *çünkü askerî güç kullanarak bizi bunaltmazsa, toplumsal ekonomimizi düzene koymadan başarıya ulaşmamızın kaçınılmaz olduğunu çok iyi anlıyor. Ve bizi bu şekilde ezmeyi başaramıyor.*" (İtalikler benim. —*J. St.*) (Bkz: c. 30, 4. baskı, s. 90.)

Görüyorsunuz ki, Lenin, burada, doğrudan doğruya SSCB proletaryasının zaferi olanağından, toplumsal ekonominin düzene sokulması ve proletarya diktatörlüğünün ekonomik sorunlarının çözümüne bağlı olarak sözediyor.

Bilindiği gibi, Trotski ve muhalefet, hepsi, bu metindeki esas koyucu tezi kabul etmiyorlar.

Bunun, Stalin'in bir "teorisi" ile ne ilişkisi var?

Son olarak, Lenin'in 1923 yılında yazdığı "Kooperatifçilik Üzerine" başlıklı ünlü yazısından bir metin aktardım. Bu metinde deniyor ki:

"Gerçekten, başlıca üretim araçları üzerinde devlet iktidarı, ve devlet iktidarının proletaryanın elinde oluşu, bu proletaryanın milyonlar ve milyonlarca küçük ve küçücük köylüyle olan ittifakı, köylülüğün proletarya tarafından yönetiminin güvenlik altına alınmış bulunması vb., eskiden

bezirgânlık saydığımız ve bugün de, NEP düzeninde bazı bakımlardan öyle saymakta haklı olduğumuz kooperatifçilikten, sadece kooperatifçilikten hareket ederek, tam bir sosyalist toplumu kurmak için gerekli olan her şey değil mi? Bu, henüz, sosyalist bir toplumun kuruluşu değildir, ama bu, kuruluş için gerekli ve yeterli olan her şeydir." (Bkz: c. 33, 4. baskı, s. 428 [*İşçi ve Köylü İttifakı*, s. 254].)

Görüyorsunuz ki, bu metin, ülkemizde, sosyalizmi kurma olanağı konusunda hiç bir kuşkuya yer vermiyor.

Görüyorsunuz ki, ülkemizde, sosyalist ekonominin kurulmasının başlıca etkenleri şöyle sayılıyor: proletaryanın iktidarı, proletarya iktidarının elindeki büyük üretim, proletarya ile köylülerin birleşmesi, proletaryanın bu birleşmedeki önderlik rolü, kooperatifler.

Trotski, geçenlerde, SBKP(B)'nin XV. Kongresinde, bu metne, Lenin'in yapıtlarından bir başka metni, içinde "komünizm — bu, Sovyet iktidarı, *artı*, bütün ülkenin elektrikleştirilmesidir" denilen metni, karşı çıkardı. (Bkz: c. 31, 4. baskı, s. 484, Rusça.) Ama bu metinleri birbirine karşı çıkarmak, Lenin'in "Kooperatifçilik Üzerine" başlıklı yazısının temel düşüncelerini tahrif etmek demektir. Elektrikleştirme, büyük üretimin bir parçası değil midir ve proletarya iktidarının elinde toplanmış büyük üretim olmadan, ülkemizde elektrikleştirme olanağı var mıdır? Lenin'in "Kooperatifçilik Üzerine" başlıklı yazısında büyük üretim üzerine olan sözleri, elektrikleştirmeyi de sosyalizmi kurmanın etkenlerinden biri olarak kapsamıyor mu?

Bilindiği gibi, muhalefet, Lenin'in "Kooperatifçilik Üzerine" başlıklı yazısından alınan bu metindeki temel tezlere karşı az ya da çok açık, ama pek sinsi bir mücadeleyi sürdürüyor.

Bunun, Stalin'in bir "teorisi" ile ne ilişkisi var?

Bunlar, leninizmin, ülkemizde sosyalizmi kurma sorunu üzerine temel tezleridir.

Partimiz, Trotski'nin ve muhalefetin "ulusal-devlet sınırları içinde sosyalizmi kurmak olanaksızdır", "*bir* ülkede sosyalizmi kurma teorisi, *ulusal sınırlamanın* teorik bir özürüdür", "Avrupa proleterlerinin, doğrudan doğruya devletsel desteği olmadan Rusya'nın işçi sınıfı iktidarda tutunamayacaktır" (Trotski) diyen ünlü tezlerinin, Lenin'in bu tezleriyle çok kesin bir çelişki içinde olduğu görüşünü savunuyor.

Partimiz, muhalefet blokunun bu tezlerinin partimizdeki sosyal-demokratik safların bir ifadesi olduğu görüşünü savunuyor.

Partimiz, Trotski'nin "Avrupa proleterlerinin doğrudan doğruya devletsel desteği" formülünün leninizmden tam bir sapma olduğu görüşünü savunuyor. Çünkü ülkemizde sosyalizmi kurmayı "Avrupa proletaryasının doğrudan doğruya devletsel desteğine" bağlamanın anlamı nedir? Peki, ya Avrupa proletaryası önümüzdeki yıllarda iktidarı ele geçiremezse? Ülkemiz burjuvazisinin, Batıdaki devrimin zaferini beklemeyi, ekonomimizin sosyalist unsurlarına karşı çalışmasından ve mücadelesinden vazgeçmeyi kabul edeceğine güvenilebilir mi? Trotski'nin bu formülünden, Batıda devrimin başarıya ulaşmasında bir gecikme olması halinde, durumumuzun, ekonomimizin kapitalist unsurlara derece derece teslimi ve daha sonra partimizin iktidardan vazgeçmesi sonucu çıkmıyor mu?

Burada, biri partimizin ve leninizmin doğrultusu, öbürü de muhalefetin ve trotskizmin doğrultusu olan iki doğrultuyla uğraştığımız belli değil mi?

Raporumda Trotski'ye sorduğum soruyu bir daha soruyorum: Lenin'in tek tek ülkelerde sosyalizmin zaferi teorisini, Trotski'nin, 1915 yılında, bir "ulusal sınırlama" teorisi olarak nitelendirdiği doğru değil midir? Ama hiç bir yanıt almadım. Neden? Susmak, polemikte bir yiğitlik belirtisi midir?

Trostki'ye sormaya devam ettim. Ve bu sorumu yineli-

yorum: sosyalizmi kurma teorisine yöneltilen "ulusal sınırlama" suçlamasını, daha geçenlerde, 1926 Eylülünde, muhalefete gönderdiği ünlü belgitte yinelemedi mi? Ama bu kez de bir yanıt alamadım. Niçin? Susmak bile Trotski'ye göre bir çeşit "manevra" olduğu için mi?

Bu, neyi tanıtlar? Bu, temel sorunda, ülkemizde sosyalizmi kurma meselesinde, Trotski'nin leninizme karşı eski tutumundan şaşmadığını tanıtlar.

Bu, leninizme açıkça karşı çıkmaya cesareti elvermeyen Trotski'nin, mücadelesini, Stalin'in varolmayan bir "teorisinin" eleştirisiyle gizlemeye kalkıştığını tanıtlar.

Başka bir "manevracıya", Kamenev'e geçelim. Kamenev, düpedüz Trotski'nin ağına düştü ve üstelik manevra yapmaya başladı. Ama onun manevrası, Trotski'ninkinden daha sert oldu. Trotski, sadece Stalin'i suçlamaya kalkışırken, Kamenev hiç çekinmeden bütün partiyi suçladı ve partinin "uluslararası devrimci perspektifi, bir ulusal-reformcu perspektifle değiştirdiğini" iddia etti. Hoşunuza gidiyor mu? Partimiz, belirtildiği gibi, uluslararası devrimci perspektifini, bir ulusal-reformcu perspektifle değiştiriyor. Partimiz, Lenin'in partisi, Lenin'in tezlerine, sosyalizmi kurma sorunundaki kararlarına bütünüyle dayanıyor ve bundan, Lenin'in sosyalizmi kurma teorisinin bir ulusal-reformculuk teorisi olduğu sonucu çıkıyor. Lenin —"bir ulusal-reformcu"—, Kamenev, önümüze böyle herzeler koyuyor.

Partimiz, ülkemizde sosyalizmi kurma sorununda birtakım kararlar aldı mı? Evet, partimiz bazı kararlar, tek anlamlı kararlar aldı. Bu kararlar, partimizin 1925 Nisanındaki XIV. Kongresinde alındı. XIV. Parti Kongresinin enternasyonalin çalışması ve ülkemizde sosyalizmi kurma konusundaki kararını kastediyorum. O karar, leninist bir karar mıdır? Evet, öyledir, çünkü XIV. Parti Kongresine bu kararı savunmak için bir rapor sunan Zinovyev ve bu kongrede başkanlık eden ve oyunu bu karardan *yana* kulla-

nan Kamenev gibi yetkili kimseler bunun için bize kefil olabilirler.

O zaman, Kamenev ile Zinovyev, muhalefetin, ülkemizde sosyalizmin kurulması sorunu için XIV. Parti Kongresinin oybirliği ile alınan kararından sapanların yanına geçmeye neden kalkışmadılar?

Şöyle daha kolay anlaşılır: Partinin, ülkemizde sosyalizmi kurma sorununda özel bir kararı var; Kamenev ile Zinovyev oylarını bu karardan yana kullandılar. Ve şimdi ikisi de partiyi ulusal-reformculukla suçluyorlar — muhalefet, kanıtlamaları sırasında, ülkemizde sosyalizmin kurulmasını işleme koyan ve baştan sona leninist bir karar olan XIV. Parti Kongresinin kararı gibi çok önemli bir parti belgitinin dışına çıkmıyor mu?

Genellikle muhalefetin, özellikle Kamenev'in, XIV. Parti Kongresinin kararına, kedinin ciğere baktığı gibi baktıklarına dikkat ettiniz mi? Zinovyev'in raporuna Kamenev'in etkin olarak katılmasıyla kabul edilen XIV. Parti Kongresinin bu kararından neden böyle korkuyorlar? Kamenev ile Zinovyev, bu kararı, üstünkörü de olsa anmaktan neden korkuyorlar? Bu karar, ülkemizde, sosyalizmin kurulmasını işleme koymuyor mu? Sosyalizmin kurulması sorunu, tartışmamızın en önemli konusu değil mi?

Sözkonusu olan nedir?

Şimdi sözkonusu olan şudur: 1925 yılında, XIV. Parti Kongresinin kararından yana olan Kamenev ile Zinovyev, bu karardan sonra leninizmden vazgeçtiler, trotskizme katıldılar ve şimdi gerçek yüzlerinin görüneceğinden çekindikleri için bu karara üstünkörü de olsa değinmeye korkuyorlar.

Bu kararda ne deniyor?

İşte bu karardan bir metin:

"Sözün kısası, sosyalizmin zaferi (sosyalizmin kesin zaferi anlamında değil) *bir* ülkede *kesinlikle mümkündür.*"

Devam edelim:

"... Tamamıyla karşıt iki toplum sisteminin varlığı, sürekli kapitalist ablukası tehlikesine, türlü ekonomik baskılara, silahlı müdahaleye ve restorasyona neden oluyor. *Sosyalizmin kesin zaferi* için biricik güvence, bu restorasyona karşı güvence demektir, birçok ülkede başarılmış sosyalist devrim demektir. Bundan, *asla, Rusya gibi geri kalmış bir ülkede sosyalist toplumun kurulmasının ve tamamlanmasının* teknik ve ekonomik bakımdan gelişmiş ülkelerin *'devlet tarafından yardımı'* (Trotski) *olmadan* olanaksız olduğu sonucu çıkmaz. Trotskist teorinin bir kısmı olan sürekli devrim, Rusya'da, sosyalist ekonominin gerçek bir atılımının, *ancak,* Avrupa'nın önemli ülkelerindeki proleterlerin *zaferinden sonra* mümkün olacağı iddiasıdır (Trotski, 1922) — SSCB proletaryasını, şimdiki dönemde, kaderci bir edilginliğe mahkûm eden bir iddiadır. Bu türlü 'teoriler' için yoldaş Lenin şöyle diyor: 'Her türlüsünden 'bilgiç' baylarm Batı Avrupa sosyal-demokrasisinin gelişmesi boyunca ezberledikleri ve kendi aralarında ileri sürdükleri gibi, bizim, henüz sosyalizmi sindirecek durumda olmadığımız ve sosyalizm için maddî ekonomik önkoşullardan yoksun olduğumuz kanıtlaması tamamıyla basmakalıptır.' (Zuhanov Üzerine Notlar.)" (RKP (B)'nin XIV. Kongresinin kararı "Kominternin ve RKP(B)'nin KEYK'nin plenumu ile ilişkisinde görevleri üzerine".)

Görüyorsunuz ki, trostkizm, kararda, leninizmin karşıtı bir şey olarak nitelendiriliyor, kararın tezleri, trotskizmin esaslarını doğrudan doğruya reddetmekten hareket ediyor.

Görüyorsunuz ki, karar, ülkemizde sosyalist toplumun kurulması sorununda şimdi yeniden koparılan kavgayı tamamıyla yansıtıyor.

Benim raporumun, bu kararın tezlerine dayandırıldığını biliyorsunuz. Raporumda, XIV. Parti Kongresinin kararını özellikle sözkonusu ettiğimi ve Kamenev ile Zinovyev'i bu kararı bozmakla, bu karardan sapmakla suçladığımı anım-

sarsınız.

Kamenev ile Zinovyev neden bu suçlamayı çürütmeye kalkışmadılar? Bunun sırrı nedir?

Bunun sırrı, Kamenev ile Zinovyev'in bu karardan çoktan sapmaları, bu karardan caymaları ve trotskizme katılmalarıdır.

Çünkü şu iki şeyden biri:

Ya XIV. Parti Kongresinin kararı leninist bir karar değildir — o zaman Kamenev ile Zinovyev bu karardan yana oy kullandıkları için leninist değildirler;

Ya da bu karar, leninist bir karardır — o zaman bu kararı bozan Kamenev ile Zinovyev leninist olmaktan vazgeçmişlerdir.

Burada, birkaç konuşmacı (sanıyorum, aralarında Riyze de var) Zinovyev ile Kamenev'in trotskizme katılmadıklarını, Trotski'nin Zinovyev ile Kamenev'e katıldığını söylediler. Bu, bütünüyle saçmadır, yoldaşlar. Kamenev ile Zinovyev'in XIV. Parti Kongresinin kararından caymaları, Kamenev ile Zinovyev'in trotskizme katıldıklarının doğrudan tanıtıdır.

Öyleyse:

SSCB'nde sosyalizmi kurma sorununda RKP(B)'nin kararında formülleştirilen leninist doğrultudan kim ayrıldı?

Besbelli, Kamenev ile Zinovyev.

"Uluslararası devrimci perspektifi trotskizmle kim" değiştirdi?

Besbelli, Kamenev ile Zinovyev.

Kamenev, şimdi, partimizin "ulusal-reformculuğu"nu bas bas bağırıyorsa, bunun nedeni, böyle davranarak yoldaşların dikkatini kendi günahından saptırmak ve suçunu başkalarına yüklemek istemesidir.

Kamenev'in partimizin "ulusal-reformculuğu"na ilişkin "manevrasının" bir hile, partinin "ulusal-reformculuğunu" bas bas bağırarak, XIV. Parti Kongresinin kararından ken-

disinin ayrıldığını, leninizmden kendisinin vazgeçtiğini ve trotskizme katıldığını örtbas etmek için kaba ve çirkin bir hile olmasının nedeni budur.

BİZ, SSCB'NDE SOSYALİZMİN EKONOMİK ESASINI KURMAKTAYIZ, VE BİZ SOSYALİZMİ TAMAMIYLA KURABİLİRİZ

Raporumda, sosyalizmin *politik* esaslarını artık yarattığımızı söyledim — bu, proletarya diktatörlüğüdür. Sosyalizmin *ekonomik* esasının henüz yaratılmamış olduğunu ve yaratılması gerektiğini söyledim. Daha sonra, bu yüzden, sorunun şu olduğunu söyledim: ülkemizde, sosyalizmin ekonomik esasını kendi gücümüzle kurabilir miyiz? Sonunda, sınıf diline çevrilirse, bu sorunun şu şekli alacağını söyledim: biz, kendi gücümüzle kendi burjuvazimizi, sovyet burjuvazisini, giderebilir miyiz?

Trotski, konuşmasında, benim SSCB burjuvazisinin giderilmesiyle onun (burjuvazinin) politik bakımdan giderilmesini kastettiğimi iddia ediyor. Bu, elbette, doğru değildir. Burada, Trotski'nin grupçu ruhu, Trotski'yi sürüklüyor. Raporumdan, SSCB'ndeki burjuvazinin giderilmesiyle, onun ekonomik bakımdan giderilmesini kastettiğim, çünkü burjuvazinin politik bakımdan artık giderildiği çıkar.

SSCB'nin burjuvazisini ekonomik bakımdan gidermek ne demektir? Ya da, bir başka deyişle, SSCB'nde sosyalizmin ekonomik esasını yaratmak ne demektir?

"Sosyalizmin ekonomik esasını yaratmak demek, tarımı sosyalist sanayi ile birlikte bir bütüne dönüştürmek, tarımı sosyalist sanayiin yönetimine sokmak, tarımsal ürün ve sanayi mamulleri değişimi tabanında kent ve köy arasındaki ilişkileri düzenlemek, sınıfları vareden ve her şeyden önce sermayeyi vareden bütün yolları tıkamak ve tasfiye etmek, ve en sonunda, doğrudan doğruya sınıfların ortadan kalkması sonucunu verecek üretim ve dağıtım koşullarını yarat-

mak demektir." (Bkz: Stalin'in Enternasyonalin VII Plenumundaki raporu.)

Sosyalizmin ekonomik esasının niteliğini raporumda böyle tanımladım.

Bu tanım, Lenin'in "Aynî Vergi Üzerine"[33] başlıklı yazısının taslağında, sosyalizmin "ekonomik esasının", "ekonomik niteliğinin" tanımının tam bir çevirisidir.

Bu tanım doğru mudur? Ve biz, ülkemizde sosyalizmin ekonomik esasını kurma olanağının *hesabını yapabilir miyiz?* Görüş ayrılıklarımızın başlıca sorunu, şimdi budur.

Trotski, bu soruna bir kez olsun değinmedi. Susmanın daha akıllıca bir iş olacağını açıkça kabul ederek, sorunun çevresinde dolaştı.

Sosyalizmin ekonomik esasını kurmakta olduğumuz ve bunu tamamıyla başarabileceğimiz şunlardan da anlaşılmaktadır:

a) Ülkemizdeki ulusallaştırılmamış üretim, dağınık bir küçük üretim iken, sosyalize edilmiş üretimimiz derli toplu bir büyük üretimdir; bilindiği gibi, bu arada, büyük üretimin, üstelik derlitoplu büyük üretimin küçük üretime üstün tutulduğu tartışılmaz bir gerçektir;

b) Sosyalize edilmiş üretimimiz, artık küçük üretimi yönetiyor ve onu, ister kentteki ister kırdaki küçük üretim olsun, kendine bağımlı kılıyor.

c) Ekonomimizin sosyalist unsurlarının kapitalist unsurlarla mücadelesinde, birinciler, hiç kuşkusuz ikincilerden daha ağır basıyor ve adım adım ilerleyerek ekonomimizin kapitalist unsurlarını üretim alanında olduğu gibi dolaşım alanında da gideriyor.

Ekonomimizin sosyalist unsurlarını, kapitalist unsurlara karşı zafere götüren öbür etkenlerin hiç sözünü etmiyorum.

Ekonomimizin kapitalist unsurlarının giderilmesi sürecinin aksayacağını kabul etmemiz için ne neden var?

Trotski, konuşmasında, şöyle diyor:

"Stalin, sosyalizmi kurmayı tamamlıyoruz, demek ki, sınıfları ve devleti ortadan kaldırmaya çalışıyoruz, demek ki, burjuvazimizi gideriyoruz diyor. Evet, yoldaşlar, ama dış düşmanlara karşı devletin herhalde bir orduya gereksinmesi var." (Tutanaktan ben aktardım, —*J. St.*)

Bu, ne demektir? Bu metnin anlamı nedir? Bu metinden yalnız bir sonuç çıkarılabilir: sosyalizmin ekonomik esasının kurulması, sınıfların ve devletin ortadan kaldırılması anlamına gelir ve bizim sosyalist ülkemizi savunmak için daima bir orduya gereksinmemiz vardır, oysa devletsiz bir ordu olamaz. (Trotski'nin kabul ettiği gibi.) — Öyleyse sosyalist ülkemizin silahlı savunması gerekli olduğu sürece, biz, sosyalizmin ekonomik esasını kuramayız.

Yoldaşlar, bu, bütünüyle bir düşünce karışıklığıdır. Devletten, sosyalist toplumun silahlı savunmasının aracı olduğu anlaşılsa da, bu saçmadır, çünkü devlet, her şeyden önce, bir sınıfın öbür sınıflara karşı aletidir, kendiliğinden anlaşılacağı üzere, sınıflar yokolur olmaz devlet de varolamaz. Sosyalist toplumun savunması için ordunun varlığı, devletin varlığı olmadan olanaksız olsa da, bu, gene saçmadır; çünkü, sınıfsız ve devletsiz, buna karşın kendi sınıfsız toplumunu dış düşmanlara karşı savunan silahlandırılmış bir halkın bulunduğu bir toplum durumu, teorik olarak, çok rahat düşünülebilir. İnsanlık tarihinde sınıfsız toplumlar olduğu, ama o toplumların şu ya da bu tarzda dış düşmanlara karşı kendilerini savundukları konusunda sosyolojinin bize verdiği örnekler az değildir. Sınıfı ve devleti olmayan, bununla birlikte, dış düşmanlara karşı savunma için gerekli bir sosyalist milisi olabilecek olan geleceğin sınıfsız toplumu için de aynı şeyin söylenmesi beklenir. Bizde buna erişilebileceğini pek ummuyorum, çünkü ülkemizde sosyalizmin başarıyla kurulması, sosyalizmin gelişen zaferi ve sınıfların ortadan kaldırılması, proletaryanın kapitalist ülkelere sosyalizme doğ-

ru büyük bir baskı yaptığı, öbür ülkelerde devrimci patlamalara neden olması gereken olayların dünya çapında tarihî önemde olduğu, şüphe konusu edilemez. Ama varlığı, sınıfların ve devletin varlığına bağlı olmadan tasarlanabilen bir sosyalist milise yer veren bir toplum durumu, teorik bakımdan her halde düşünülebilir.

Öte yandan bu sorunlar, partimizin programında da belirli bir ölçüde aydınlatılmıştır. Programda şöyle denir:

"Kızıl ordu, proletarya iktidarının aracı olarak, ister istemez katışıksız bir sınıf niteliği taşımalıdır; demek ki, proletaryadan ve ona yakınlığı olan yarı-proleter köylü tabakalarından meydana gelmelidir. Böyle bir sınıf ordusu, ancak sınıfların ortadan kalkmasıyla bütünüyle sosyalist bir halk milisine dönüşebilir." (Bkz: SBKP(B) Programı[34].)

Trotski, programımızdaki bu noktayı, belli ki unuttu.

Trotski, konuşmasında, ekonomimizin kapitalist dünya ekonomisine bağımlılığından sözederek "biz, savaş komünizminden, gittikçe daha fazla büyüyerek dünya ekonomisi ile bir birleşmeye varacağız" iddiasında bulundu.

Öyleyse, bunun ardından, kapitalist ve sosyalist unsurların birbiriyle cenkleştiği ekonomimiz, büyüyerek *kapitalist* dünya ekonomisi ile *birleşir*. Bugün bir başka ekonomi olmadığı için, *kapitalist* dünya ekonomisi diyorum.

Bu, doğru değildir, yoldaşlar. Bu, saçmadır. Burada, Trotski'nin grupçu ruhu onu sürüklüyor.

Ekonomimizin kapitalist dünya ekonomisine bağımlı olduğunu hiç kimse yadsımıyor. Bunu hiç kimse yadsımadı ve yadsımayacak, her ülkenin ve her ekonominin, Amerikan ekonomisinin bile, kapitalist dünya ekonomisine bağımlı olduğunu da kimse yadsımıyor. Ama bu karşılıklı bir bağımlılıktır. Yalnız bizim ekonomimiz kapitalist ülkelerinkine bağımlı değildir, kapitalist ülkelerinki de bizim ekonomimize, petrolümüze, tahılımıza, kerestemize, kısaca bizim geniş pazarımıza bağımlıdır. Krediler alıyoruz, söz gelimi "Standart

Oil"den, Alman kapitalistlerinden krediler alıyoruz. Ama bunları, güzel gözlerimizin hatırı için değil, kapitalist ülkelerin bizim petrolümüze, tahılımıza gereksinmeleri olduğu için, makinelerini pazarımıza sürmeye gereksinmeleri olduğu için alıyoruz. Ülkemizin, dünyanın altıda-birini kapladığı büyük bir sürüm pazarı meydana getirdiği ve kapitalist ülkelerin pazarımızla şu ya da bu bağları olmadan edemeyecekleri unutulmamalıdır.

Bu, ekonomimizin kapitalist ülkelerinkine bağımlı olması, ülkemizde sosyalist ekonominin kurulması olanağını engeller mi demektir? Elbette hayır. Sosyalist ekonomimizi kesinlikle kapalı, çevredeki ülkelerin ekonomisinden kesinlikle bağımsız göstermek aptallıktır. Sosyalist ekonominin, kesin olarak hiç bir ihracatı ve ithalâtı olmayacağı, ülkede bulunmayan mamulleri ithal etmeyeceği ve buna ilişkin olarak kendi mamullerini ihraç etmiyeceği iddia edilebilir mi? Hayır, bu, iddia edilemez. Peki, ihracat ve ithalât nedir? Bunlar, bir ülkenin başka ülkelere bağımlılığının ifadesidir. Bunlar, karşılıklı ekonomik bağımlılığın ifadesidir.

Aynı şey, zamanımızın kapitalist ülkeleri için de geçerlidir. İhracatı ve ithalâtı olmayan bir tek ülke düşünemezsiniz. Amerika'yı, dünyanın en zengin ülkesini alalım. Şimdiki kapitalist ülkeler, sözgelimi İngiltere ya da Amerika, kesinlikle bağımsız ülkeler midir? Hayır. Böyle bir şey düşünülemez. Niçin? İhracata ve ithalâta bağımlı, başka ülkelerin hammaddelerine bağımlı (örneğin Amerika, kauçuğa ve başka hammaddelere) makinelerini ve mamul eşyalarını sürdükleri pazarlara bağımlı oldukları için.

Bu, kesinlikle bağımsız ülkeler olmadığı için bazı ülkelerde özerk bir ekonomi olamaz mı demektir? Hayır, bu demek değildir. Bizim ülkemiz de öbür ülkelere bağımlıdır, tıpkı öbür ülkelerin bizim ekonomimize bağımlı olmaları gibi. Ama bu, gene de, ülkemiz özerkliğini kaybetti ya da kaybediyor, özerkliğini iddia edemez, uluslararası kapitalist eko-

nominin bir civatası olmak zorundadır, demek değildir. Bazı ülkelerin özerkliğini birbirinden ve bu ülkelerin ekonomik özerkliğinden ayırmak gerekir. Bazı ekonomik birliklerin mutlak özerkliği yadsınsa bile, bu, gene de, bu birliklerin ekonomik özerkliklerinin yadsınması anlamına gelemez.

Ama Trotski, sadece ekonomimizin bağımlılığını sözkonusu etmiyor. O, bu bağımlılığı, ekonomimizin kapitalist dünya ekonomisiyle bir birleşmesine *indirgiyor*. Peki, ekonomimizin kapitalist dünya ekonomisiyle birleşmesi ne demektir? Bu, ekonomimizin dünya kapitalizminin bir dalına dönüşmesi demektir. Peki, bizim ülkemiz dünya kapitalizminin bir dalı mıdır? Elbette hayır. Bu, saçma bir şeydir. Bu, ciddiye alınamaz.

Bu, doğru olsaydı, o zaman, sosyalist sanayimizi, dış ticaret tekelimizi, ulusallaştırılmış ulaştırmamızı, ulusallaştırılmış kredi işlerimizi, planlı ekonomi yönetimimizi savunma olanağımız olmazdı.

Bu, doğru olsaydı, o zaman, sosyalist sanayimizin yozlaşmasına ve onun alışılmış kapitalist sanayie dönüşmesine giden yolda olurduk.

Bu, doğru olsaydı, ekonomimizin sosyalist unsurlarının kapitalist unsurlarına karşı mücadelesinde hiç bir başarı gösteremezdik.

Trostki, konuşmasında, "gerçekte biz, sürekli olarak, dünya ekonomisinin denetimi altında olacağız", dedi.

Bu durumda, ekonomimizin kapitalist dünya ekonomisinin denetimi altında gelişmesi gerekir, çünkü kapitalist olandan başka bir ekonomi şimdilik yoktur.

Bu, doğru mudur? Hayır, bu, doğru değildir. Bu, kapitalist köpekbalıklarının asla gerçekleşmeyecek bir düşüdür.

Kapitalist ekonomi tarafından denetim ne demektir? Kapitalistlerin dilinde, denetim hiç de önemsiz bir sözcük değildir. Kapitalistlerin dilinde, denetim tamamıyla gerçek bir şeydir.

Kapitalist denetim, her şeyden önce, malî denetim demektir. Peki, bankalarımız ulusallaştırılmış değil mi, Avrupa'nın kapitalist bankalarının yönetiminde mi çalışıyorlar? Malî denetim, büyük kapitalist bankaların şubesi olan bankaların ülkemizde kurulması demektir. Peki, bizde böyle bankalar var mı? Elbette yok! Ve yalnız yok değil, Sovyet iktidarı varoldukça, hiç bir zaman da, var olamayacak.

Kapitalist denetim, sanayimizin denetimi, sosyalist sanayimizin ulusallaştırılmaması, ulaşımımızın ulusallaştırılmaması demektir. Peki, bizim sanayimiz ulusallaştırılmış değil midir? Ve ulusallaştırılmış bir sanayi olarak gelişmiyor mu? Ulusallaştırılmış bir tek işletmeyi olsun ulusallaştırmamaya hazırlanan biri mi var? Trotski'nin ruhsat komitesinde neye niyet edildiğini elbette bilmiyorum. Ama Sovyet iktidarı varoldukça ülkemizde ulusallaştırmama olmayacaktır. Bundan asla kuşku duymamalısınız.

Kapitalist denetim, pazarımız üzerinde kullanım hakkı demektir, dış ticaret tekelinin tasfiyesi demektir. Batılı kapitalistlerin kerelerce olmayacak bir işe kalkıştıklarını, dış ticaret tekelinin zırhını delmeye uğraştıklarını biliyorum. Dış ticaret tekelinin genç sosyalist sanayimizin koruyucusu olduğu açıktır. Peki, kapitalistler, dış ticaret tekelinin kaldırılması konusunda başarı elde edebildiler mi? Bir Sovyet iktidarı varoldukça, dış ticaret tekelinin, her şeye karşın varlığını sürdüreceğini ve gelişeceğini kavramak güç mü?

Kapitalist denetim, son olarak, politik denetim, ülkemizin politik bağımsızlığının yokedilmesi, ülkenin yasalarının uluslararası kapitalist ekonominin çıkarlarına ve zevkine uydurulması demektir. Peki, bizim ülkemiz, politik bağımsızlığı olan bir ülke değil mi? Yasalarımızı, ülkemizin proletaryasının ve çalışan yığınlarının çıkarları dikte ettirmiyor mu? Ülkemizin politik bağımsızlığının zarar gördüğünü tanıtlayan olaylar ya da hiç olmazsa bir tek olay niçin gösterilmiyor? Oysa herhangi bir olay göstermeye çalışmaları gerekir.

Gerçek denetim sözkonusu ise, ve belirsiz herhangi bir denetimin gevezeliği edilmiyorsa, kapitalistlerin denetimden anladığı budur.

Böyle gerçek bir kapitalist denetim sözkonusu ise —ancak böyle bir denetim sözkonusu olabilir, çünkü belirsiz herhangi bir denetimin gevezeliği ile yalnız kötü yazarlar uğraşabilir— proletaryamız varoldukça ve bir Sovyet iktidarı varoldukça, öyle bir denetimin, bizde varolmadığını ve hiç bir zaman varolamayacağını açıklamayı görev biliriz.

Trotski konuşmasında şöyle dedi:

"Kapitalist dünya ekonomisiyle kuşatılmış olmanın koşullarında, tecrit edilmiş sosyalist bir devlet kurmak sözkonusudur. Bu, ancak, tecrit edilmiş devletin üretici güçleri, kapitalizmin üretici güçlerinden daha üstün olursa başarılır; çünkü sözü edilen devlet, bir yıllık ya da on yıllık değil, yarım yüzyıllık, hatta yüzyıllık perspektif içinde, sözü edilen üretici güçlerinin eski ekonomi sistemininkinden daha üstün olacağı yeni toplum biçimini meydana getirebilir." (Bkz: Trotski'nin konuşmasının tutanağı, KEYK'nin 7. Plenumu.)

Öyleyse, buna göre, sosyalist ekonomi sisteminin, üretici güçlerinin gelişimi bakımından, kapitalist düzene üstünlüğünü tanıtlaması için, elli, hatta yüz yıla gereksinmesi vardır.

Bu, yanlıştır, yoldaşlar. Bu, bütün düşüncelerin ve perspektiflerin karmakarışık edilmesidir.

Feodal ekonomi sisteminin, köleci ekonomi sistemine üstünlüğünü tanıtlaması için, yaklaşık olarak iki yüzyıl, daha az değilse, yetti. O zaman gelişme temposu korkunç yavaş olduğu, üretim tekniği de çok ilkel olduğu için, bu, başka türlü de olamazdı.

Burjuva ekonomi sisteminin, feodal ekonomi sistemine üstünlüğünü tanıtlaması için, yüzyıla ya da daha bile az bir zamana gereksinmesi oldu. Burjuva ekonomi sistemi, feodal ekonomi sisteminden daha ileri, çok daha ileri oldu-

ğunu, feodal toplumun rahminde iken gösterdi. Burada, süreler arasındaki fark, gelişim temposunun daha hızlı olmasıyla ve burjuva ekonomi sisteminin hızlı gelişen tekniği ile açıklanır.

O zamandan beri teknik, eşsiz başarılar gösterdi, ve gelişme şaşılacak bir tempoya ulaştı.

Trotski, sosyalist ekonomi sisteminin kapitalist ekonomi sistemine üstünlüğünü tanıtlaması için, aşağı yukarı yüzyıla gereksinmesi olduğunu kabul etmek için, hangi nedenlere dayanıyor?

Bizim ülkemizin başında asalakların değil, bizzat üreticilerin bulunmaları gerçeği, sosyalist ekonomi sisteminin, ekonomiyi yedi millik adımlarla ilerletmek ve kapitalist ekonomi sistemine üstünlüğünü daha kısa sürede tanıtlamak için bütün şanslara sahip olduğunu gösteren güçlü bir etken değil midir?

Olgu, sosyalist ekonominin en güçlü, derli toplu, yoğun ekonomi olduğunu, sosyalist ekonominin planlı yürütüldüğünü göstermiyor mu? Bu olgu, sosyalist ekonominin iç çelişkilerle parçalanan ve bunalımların kemirdiği kapitalist ekonomi sistemine üstünlüğünü eskiye oranla daha kısa bir sürede tanıtlayacağını göstermiyor mu?

Bütün bunlardan sonra, burada, elli ve yüz yıllık bir perspektifle davranmanın, korkunç dargörüşlü bir kimsenin boş inanlarını paylaşmak ve kapitalist ekonomi sisteminin mutlak gücüne inanmak olduğu besbelli değil mi?

Bundan hangi sonuçlar çıkar? Burada iki sonuç vardır.

Birincisi: Trotski, ülkemizde, sosyalizmin kurulması sorunundaki itirazlarında, polemiğinin eski dayanağını bıraktı. Ve yeni bir dayanağı öne sürdü. Muhalefet, eskiden, iç çelişkiler bakımından, proletarya ile köylüler arasındaki çelişkiler bakımından, ve bu arada, bu çelişkilerin giderilmez olduğu anlayışını savunarak polemik yapmaktaydı. Trotski, eskiden, proletarya ile köylüler arasındaki çelişkilerin ülke-

mizde sosyalizmin kurulmasına bir engel teşkil ettiği görüşünde iken, şimdi cephe değiştiriyor. Ve partinin durumunu eleştirirken, bir başka dayanağı benimseyerek, sosyalist ekonomi sistemiyle kapitalist ekonomi sistemi arasındaki çelişkilerin sosyalizmin kurulmasına engel teşkil ettiğini öne sürüyor. Trotski, böylece, muhalefetin eski kanıtlamalarının savunulamazlığını pratik olarak sözlerine eklemiş oldu.

İkincisi: Trotski'nin geri çekilmesi, bir labirente, bir batağa çekilmesidir. Aslında Trotski, doğrudan doğruya ve açıkça Zuhanov'un pozisyonunu işgal etti. Aslında, Trotski'nin "yeni" kanıtlamalarının vardığı sonuç nedir? Vardığı sonuç, ekonomik geriliğimiz yüzünden sosyalizme hazır olmadığımız, sosyalist toplumu kurmak için maddî önkoşullardan yoksun olmamız, ekonomimizin, bu yüzden, kapitalist dünya ekonomisinin bir dalına, dünya kapitalizminin denetlediği ekonomik bir birliğe dönüşmesi ve dönüşmek zorunda olmasıdır.

Ama bu "zuhanovculuktur", apaçık "zuhanovculuktur".

Muhalefet, menşevik Zuhanov'un ülkemizde sosyalizmi başarıyla kurma olanağını doğrudan yadsıyan görüşüne düştü.

• • •

YOZLAŞMA SORUNU

O halde, muhalefetin, ülkemizde, sosyalizmin başarıyla kurulması olanağını doğrudan yadsıdığı tanıtlanmış sayılabilir.

Oysa, sosyalizmi başarıyla kurma olanağının yadsınması partinin yozlaşması perspektifine, yozlaşma sorunu da, iktidarın bırakılmasına ve bir başka parti kurma sorununa çıkar.

Trotski, bu sorunu sözde umursamazmış gibi davrandı. Bu, maskelemedir.

Biz, sosyalizmi kuramazsak, bizdeki sermaye gelişir ve ekonomimiz kapitalist dünya ekonomisiyle "birleşir"ken öbür ülkelerdeki devrim de gecikir — bu durumda, *muhalefetin görüşü bakımından* ancak iki çıkar yol olabilir:

a) Ya, iktidarda kalınır ve bir burjuva demokrasisinin politikası izlenir, bir burjuva hükümetine katılınır ve demek ki "millerandizm" uygulanır;

b) Ya da, yozlaşmamak için iktidardan vazgeçilir ve resmî partinin yanında yeni bir parti kurulur, ki gerçekte, muhalefetimizin yapmaya çalıştığı ve aslında şimdiden yapmaya çalıştığı budur.

İki parti teorisi, daha doğrusu yeni bir parti teorisi, sosyalizmin başarıyla kurulması olanağının doğrudan yadsınmasının sonucudur, doğrudan yozlaşma perspektifinin sonucudur.

Bu iki yol da yelkenleri suya indirmeye ve bozgunculuğa çıkar.

İçsavaş döneminde sözkonusu edilen neydi? Şuydu: biz, ordu örgütlemeyi ve düşmanı tepelemeyi bilmiyorsak, proletarya iktidarı çöker ve iktidarı kaybederiz. O zaman savaş ön plandaydı.

Şimdi, içsavaş sona erdiği ve ekonomik düzenin amaçları ön plana geçtiği için sözkonusu edilen nedir? Şudur: sosyalist ekonomiyi kurma olanaklarımız yoksa, proletarya iktidarı, burjuvaziye daima ciddî ödünler vererek yozlaşmak ve burjuva demokrasisine doğru tırısa kalkmak zorundadır.

Bunun sonu, iktidardan vazgeçmeye, yeni bir parti kurmaya, ve böylece kendisini restore eden kapitalizme yolu açmaya varır.

Muhalefet blokunun doğal sonucu olarak yelkenleri indirmek — işte sonuç budur.

MUHALEFET VE PARTİNİN BİRLİĞİ SORUNU

Son soruna, muhalefet bloku ve partimizin birliği sorununa geçiyorum.

Muhalefet bloku nasıl meydana geldi?

Parti, muhalefet blokunun, "yeni muhalefet"in, Kamenev ile Zinovyev'in, trotskizme katılmasıyla meydana geldiğini iddia ediyor.

Zinovyev ile Kamenev, bunu yadsıyorlar ve Trotski'ye katılmadıklarını, tam tersine, Trotski'nin kendilerine katıldığını ima ediyorlar.

Olgulara bakalım:

XIV. Parti Kongresinin ülkemizde sosyalizmin kurulmasına ilişkin kararından sözettim. Kamenev ile Zinovyev'in, trotskizmin tanımadığı ve tanıyamayacağı bu karardan saptıklarını, Trotski'ye sokulmak ve trotskizme katılmak için saptıklarını söyledim. Bu, doğru mu, değil mi? Evet, bu, doğrudur. Kamenev ile Zinovyev, bu iddiaya karşı herhangi bir şey yapmaya kalkıştılar mı? Hayır. Sorunu susarak geçiştirdiler.

Bir de, Trotski'nin, küçük-burjuva sapması ve leninizmin revizyonu olarak nitelendirdiği partimizin XIII. Kongresinin kararı var.[35] Bilindiği gibi, bu karar, Kominternin V. Kongresinde yürürlüğe konmuştu. Kamenev ile Zinovyev'in bu karardan ayrıldıklarını ve aynı zamanda özel açıklamalarla, trotskizme, Trotski'nin 1923'te partiye karşı yürüttüğü mücadeleye hak verdiklerini raporumda söyledim. Bu, doğru mu, değil mi? Evet, bu, doğrudur. Zinovyev ile Kamenev, bu iddiaya karşı herhangi bir şey yapmaya kalkıştılar mı? Hayır. Susmakla yanıt verdiler.

Başka olgular. 1925 yılında Kamenev, trotskizm üzerine şunları yazıyordu:

"Yoldaş Trotski partimizdeki küçük-burjuva unsurların içinde hareket ettiği kanal oldu. Konuşmalarının bütün ni-

teliği, bütün tarihî geçmişi, bunun böyle olduğunu gösteriyor. Bugün o, partimize karşı mücadelesinde, ülkemizde partimize karşı yöneltilen her şeyin simgesidir." ... "Partimizin güvendiği tabakaları, yani partinin kaderini elinde tutan, partinin gelecekteki varlığı olan gençliğimizi, bu bolşevik olmayan öğretinin onlara bulaşmasından korumak için bütün tedbirleri almalıyız. Bunun için, Trotski'nin durumunun yanlışlığını belirten mümkün bütün açıklamaların, *trotskizm ile leninizm arasında seçme yapmanın zorunluğu, birinin öbürüyle bağdaştırılamayacağı* konusundaki açıklamaların artırılması, partimizin en ivedi görevi olmalıdır." (Bkz: Kamenev, "Parti ve Trotskizm", *Leninizm İçin,* s. 84-86.)

Kamenev, bu sözlerini şimdi yinelemeye cesaret edecek mi? Eğer bunları yinelemeye hazırsa, o zaman, niçin Trotski ile bir blokta bulunuyor? Ama yinelemeye cesareti yoksa, o zaman, Kamenev'in eski durumundan vazgeçtiği ve trotskizme katıldığı ortaya çıkmaz mı?

Zinovyev, 1925 yılında, trotskizm üzerine şunları yazdıydı:

"Yoldaş Trotski'nin son çıkışı ("Ekim Öğretileri") artık oldukça *açık bir revizyondan ya da hatta leninizmin esaslarının doğrudan doğruya tasfiye çabasından başka hiç bir şey değildir.* Partimizin tümü, enternasyonalin tümü, bunu en kısa zamanda anlayacaktır." (Bkz: Zinovyev, "Bolşevizm mi, Yoksa Trotskizm mi?" *Leninizm İçin,* s. 120.)

Zinovyev'in bu metnini, Kamenev'in konuşmasında yaptığı açıklamayla karşılaştırırsanız şu sonuç çıkar: "Biz, leninizmi değiştirdiği için Trotski ile birlikteyiz". Kamenev ile Zinovyev'in yıkımının korkunçluğunu kavrayacaksınız.

Zinovyev, gene 1925 yılında, Trotski üzerine şunları yazıyordu:

"RKP'nin 1925 yılında koyduğu sorun, şimdi karara bağlanacak, 1903 yılında, bu sorun, tüzüğün birinci paragrafına göre, ama 1925 yılında Trotski'ye ve trotskizme göre kara-

ra bağlanıyor. Trotskizmin bolşevik partisi içinde 'yasal bir dereceli ilerleme' olabileceğini iddia eden kimse, kendi bolşevikliğine kendisi son vermiş olur. Şimdi, trotskizmle birleşerek doğrudan bolşevizme açıkça karşı çıkan, *trotskizmle birlikte çalışarak partiyi düzenlemek isteyen kimse, leninizmin esaslarından ayrılmış olur.* Trotskizmin geriye dönük bir aşama olduğunu, Lenin'in partisinin şimdi yalnız trotskizme karşı geliştirilebileceğini kavramak gerekir." (*Pravda,* 5 Şubat 1925.)

Zinovyev, bu sözleri şimdi yinelemeye cesaret edecek mi? Bunları yinelemeye hazırsa, o zaman, niçin Trotski ile aynı blokta bulunuyor? Bunları yineleyemiyorsa, o zaman, Zinovyev'in leninizmden ayrıldığı ve trotskizme katıldığı ortaya çıkmaz mı?

Bütün bu olgular neyi tanıtlıyor?

Bunlar, muhalefet blokunun, Kamenev ile Zinovyev'in Trotski'ye katılmasıyla meydana geldiğini tanıtlıyor.

Muhalefet blokunun platformu nedir?

Muhalefet blokunun platformu, sosyal-demokratik bir sapmanın platformudur, partimizdeki bir sağ sapmanın platformudur, oportünist akımların her türlüsünün ve hepsinin partiye karşı ve partinin birliğine karşı, partinin otoritesine karşı örgütlenmek için toplanmalarının platformudur. Kamenev, partimizdeki sağ sapmalardan sözediyor ve bununla Merkez Komitesini ima ediyor. Ama bu, bir hiledir, partiye karşı şarlatanca suçlamalarla muhalefet blokunun oportünizmini gizlemek için kullanılan iğrenç ve ikiyüzlü bir hiledir. Gerçekte, partimizdeki sağ sapmanın ifadesi doğrudan doğruya muhalefet blokudur. Biz, muhalefeti, açıklamalarına göre değil, *yaptıklarına* göre yargılıyoruz. Ama muhalefetin yaptıkları, muhalefetin Ossovski'den ve "işçi muhalefeti"nden Suvarin ve Maslov'a, Korsch ve Ruth Fischer'e kadar, oportünist unsurların her türlüsünün ve hepsinin sığınağı ve barınağı olduğunu tanıtlıyor. Grupçuluğun yeniden

kabul edilmesi, partimizde grup özgürlüğü teorisinin yeniden canlandırılması, partinin birliğine karşı mücadele, yeni bir parti kurmak için mücadele — Kamenev'in sözlerine bakılırsa, muhalefetin hedefleri şimdi bunlardır. Bu bakımdan, Kamenev'in konuşması, muhalefetin 1926 Ekimindeki açıklamasından ayrılarak, bölücü tutumu yeniden kabul etmesine bir dönüm noktası niteliğindedir.

Partinin birliği bakımından muhalefet bloku nedir?

Muhalefet bloku, partimizin içindeki yeni bir partinin çekirdeğidir. Muhalefetin kendi merkez komitesi, kendi paralel yerel komiteleri olduğu gerçek değil midir? Muhalefet 16 Ekim 1926'daki açıklamasında grupçuluktan vazgeçtiğini temin etti. Ama Kamenev'in çıkışı, muhalefetin grup mücadelesine yeniden döndüğünü tanıtlamıyor mu? Merkezî ve yerel paralel örgütlerini şimdi yeniden kurmadıklarının güvencesi nedir? Muhalefetin, kendi kasası için özel üyelik ödentileri topladığı gerçek değil midir? Yeniden bölücülük yoluna sapmadıklarının güvencesi nedir?

Muhalefet bloku, partimizin birliğini kemiren yeni bir partinin çekirdeğidir. Görevimiz, bu bloku tasfiye etmekten ibarettir.

Yoldaşlar, öbür ülkelerde emperyalizmin egemen olduğu bir zamanda, proletarya egemenliği *bir* ülkede, yalnız bir tek ülkede sermaye cephesinde gedik açabildiği için — bu koşullarda, partinin birliği olmadan, parti demir gibi bir disiplinle donatılmadan, proletarya egemenliği bir dakika bile var olamaz. Biz, sosyalizmi kurmak istiyorsak, partinin birliğini bozma çabalarına, yeni bir parti kurma çabalarına son vermek zorundayız.

İşte bu yüzden, görevimiz, muhalefet blokunu tasfiye etmek ve partimizin birliğini sağlamlaştırmaktır.

• • •

13 Aralık 1926

AÇIKLAYICI NOTLAR

[1] Çheydze, Steklov, Zuhanov, Filipovski ve Skobolev'den oluşan (ve daha sonra Çernov ile Tsreteli'nin katıldığı) "görüşme komisyonu"nu, Geçici Hükümetle ilişki kurmak, onun çalışmalarını "etkilemek" ve "denetlemek" amacı ile, 7 Mart 1917'de, işçi ve asker temsilcileri Petrograd Sovyetinin menşevik—sosyalist-devrimci yürütme komitesi kurdu. Gerçekte, "görüşme komisyonu", Geçici Hükümete burjuva politikasını yürütmekte yardım ediyor ve işçi yığınlarını bütün iktidarın sovyetlere geçmesi için etkin olarak savaşmaktan alıkoymaya çalışıyordu. "Görüşme komisyonu", menşeviklerin ve sosyalist-devrimcilerin temsilcileri Geçici Hükümete doğrudan doğruya girinceye, 1917 Mayısına, kadar sürdü. s. 14

[2] Bkz: V. İ. Lenin, *Tüm Yapıtları,* c. 24, 4. baskı, s. 1-7 (Rusça). s. 15

[3] RSDİP(B) Petrograd Kent Konferansı, 27 Nisandan 5 Mayısa

(14-22 Nisan) kadar toplandı. 57 delege vardı. V. İ. Lenin ve J. V. Stalin konferansa katıldı. V. İ. Lenin, gelecekteki durum üzerine, *Nisan Tezleri*'ni temel alan bir rapor verdi. J. V. Stalin, V. İ. Lenin'in raporundan bir karar çıkaran komisyonun üyesiydi. s. 15

[4] Rusya Çapındaki Nisan Konferansı için bkz: *SBKP(B) Tarihi*, "Kısa Ders", s. 180-184. s. 15

[5] Bkz: V. İ. Lenin, *Tüm Yapıtları*, c. 23, 4. baskı, s. 289-333. s. 16

[6] Bkz: "Lenin'in 24 (11) Haziranda, RSDİP(B) Petrograd Komitesi Toplantısında Gösteriden Vazgeçilmesi Dolayısıyla Verdiği Söylev", *Tüm Yapıtları*, c. 25, 4. baskı, s. 62-63. s. 19

[7] Kuzey İlleri İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyetleri Kongresi, 24-26 (11-13) Ekim 1917'de bolşeviklerin yönetiminde Petrograd'da toplandı. Petrograd, Moskova, Kronstadt, Novgorad, Reval, Helsingfors, Viborg ve öbür kentlerin temsilcileri —51'i bolşevik olan toplam 94 delege— hazır bulundu. Kongre, hem merkezde ve hem de taşrada bütün iktidarın hemen sovyetlere geçmesi gerektiği kararını verdi, köylülere sovyetler uğruna savaşı destekleme çağrısında bulundu, ve sovyetlerin kendilerini, askerî savunmasının örgütlendirilmesi amacıyla devrimci askerî komitelerin kuvvetlendirilmesi için eyleme çağırdı. Kongre, Kuzey illerinden bir komite oluşturdu ve ona Rusya çapında II. sovyet kongresinin ön hazırlıklarını yapma ve bütün bölge sovyetlerinin eylemlerini birleştirme görevini verdi. s. 21

[8] Bkz: V. İ. Lenin, *Tüm Yapıtları*, c. 26, 4. baskı, s. 162. s. 25

[9] Bkz: V. İ. Lenin, *Tüm Yapıtları*, c. 26, 4. baskı, s. 165. s. 26

[10] Bkz: Karl Marx and Frederick Engels, *Selected Works*, c. II, Moscow 1951, s. 420-21. s. 68

[11] SBKP(B)'nin XV. Konferansında (26 Ekim - 1 Kasım 1926) ve KEYK'in VII. Genişletilmiş Plenumunda (22 Kasım - 16 Aralık 1926), diğer konular yanında, SBKP(B)'ndeki trotskist-zinovyevist muhalefeti konu alan parti içi sorunlar, toplantıların ağırlığını oluşturuyor ve yeni muhalefetle birlikte Trotski'nin partiden tasfiyesi kararara bağlanıyordu. Elinizdeki kitapta, bu ve bunu izleyen yazılar, Stalin'in bu toplantılarda yaptığı konuşmalardan, sunduğu raporlardan, doğrudan Trotski ile ilgili bölümlerden derlenerek hazırlanmıştır. s. 75

[12] V. İ. Lenin, "Aynî Vergi Üzerine", "Rusya'nın Bugünkü Ekonomisi Üzerine" bölümü. (Bkz: *Tüm Yapıtları* c. 32, 4. baskı s. 308-309.) s. 79

[13] Bkz: V. İ. Lenin, *Tüm Yapıtları* c. 25, 4. baskı, s. 387. s. 80

[14] *Naşe Slovo* ("Bizim Sözümüz") — Menşevik-trotskist gazete. Ocak 1915'ten Eylül 1916'ya kadar Paris'te çıktı. s. 83

[15] Bkz: "MK'nin Parti Toplantılarında, Parti Kongrelerinde ve Plenumlarındaki Sonuç ve Kararlarda SBKP(B)", Bölüm II, 1941, s. 29, Rusça. s. 92

[16] Bkz: aynı yapıt, s. 29. s. 92

[17] Bkz: aynı yapıt, s. 29-30. s. 93

[18] Bkz: aynı yapıt, s. 29-30. s. 115

[19] Bkz: V. İ. Lenin, *Tüm Yapıtları* c. 21, 4. baskı, s. 311, Rusça. s. 118

[20] Bkz: V. İ. Lenin, *Tüm Yapıtları*, c. 21, 4. baskı, s. 311. s. 118

[21] Bkz: V. İ. Lenin, *Tüm Yapıtları*, c. 32, 4. baskı, s. 192. s. 118

[22] *Ufa Hükümeti* — Kendini "Bütün Rusya'nın Geçici Hükümeti" (*Direktorium*) olarak nitelendiren karşı-devrimci örgüt. 23 Eylül 1918'de, Ufa'da, Beyazların, menşeviklerin, sosyalist-devrimcilerin ve yabancı müdahalecilerin temsilcilerinin kararı ile kuruldu ve 18 Kasım 1918'e kadar sürdü. s. 120

[23] Almanya'da sosyalistlere karşı olağanüstü yasayı, 1878'de, Bismarck yönetimi çıkardı. Bu yasayla Sosyal-Demokrat Partinin bütün örgütleri, işçi örgütleri ve işçi basım yasaklandı. Bu yasaya dayanılarak sosyalist literatür toplatıldı, ve sosyal-demokratlar zor tedbirleriyle karşılaştılar. Alman Sosyal-Demokrat Partisi yasa-dışına çıkmak zorunda kaldı. İşçilerin toplu hareketlerinin baskısı karşısında, yasa, 1890'da kaldırıldı. s. 131

[24] *Der Sozialdemokrat* — İllegal gazete, Alman Sosyal-Demokrasisinin *organı*, 1879 Eylülünden 1890 Eylülüne kadar, önce Zürich'te (İsviçre'de) ve 1888 Ekiminden sonra Londra'da yayınlandı. s. 131

[25] Bkz: K. Marx ve F. Engels, *Seçme Mektuplar*, 1947, s. 358-359. s. 132

[26] RKP(B)'ndeki, kendisine "Demokratik Merkeziyetçilik" grubu adını veren parti düşmanı grup. Başında Sapronov ile Ossinski'nin bulunduğu bu grup, savaş komünizmi döneminde teşekkül etti. "Demokratik Merkeziyetçiler", partinin önderlik rolünü yadsıdılar, sanayide müdürlerin kişisel yönetimine ve kişisel sorumluluğuna, örgüt sorunlarında leninist doğrultuya karşı çıktılar ve partide gruplar ve gruplaşmalar için özgürlük istediler. Partinin IX. ve X. toplantıları, "Demokratik Merkeziyetçileri" kesinlikle mahkûm etti; SBKP(B)'nin XV. Parti Toplantısı ile, "Demokratik Merkeziyetçilik" Grubu, trotskist muhalefetin önderleriyle birlikte, 1927 yılında, partiden çıkarıldı. s. 135

[27] "İşçi Muhalefeti" — RKP(B)'nde, başında Şilyapnikov, Medvedev ve başkaları bulunan parti düşmanı anarşist-sendikalist grup. Grup 1920 yılının ikinci yarısında şekillendi ve leninist parti doğrultusuna karşı mücadele etti. RKP(B)'nin X. Parti Toplantısı "İşçi Muhalefetini" mahkûm etti ve anarşist-sendikalist sapma fikirlerinin propagandasının komünist partili olmakla bağdaşmaz olduğunu açıkladı. Daha sonra, dağılan "İşçi Muhalefetinden" artakalanlar karşı-devrimci trotskizme katıldılar ve partinin ve Sovyet iktidarının düşmanı olarak elendiler. s. 135

[28] 1924 yılının 17 Haziranından 8 Temmuzuna kadar Moskova'da toplanan Komünist Enternasyonalin Dünya Kongresi, "SSCB'nin Ekonomik Durumu Üzerine ve RKP(B)'ndeki Tartışmalar Üzerine" sorununu görüştükten sonra, trotskizme karşı mücadelesinde Bolşevik Partisini oybirliği ile destekledi. Kongre, RKP(B) XII. Kongresi tarafından kabul edilen ve RKP(B) XIII. Parti Toplantısı tarafından onaylanan "Tartışmaların Sonuçları ve Partideki Küçük-Burjuva Sapmalar Üzerine" kararı yürürlüğe koydu ve bu kararı kendi kararı olarak yayınlamaya karar verdi. s. 136

[29] SBKP(B)'nin XV. Kongresi 26 Ekimden 3 Kasıma (1926) kadar sürdü. J. V. Stalin, "SBKP(B)'ndeki Muhalefet Bloku Üzerine" tezleri, SBKP(B)MK politbürosunun adına kaleme aldı. 3 Kasımda, tezler, kongrece, kongrenin kararı olarak oybirliğiyle kabul edildi. Aynı gün SBKP(B)MK'nin ve ZKK'sinin birleşik plenumunun kararı yürürlüğe kondu. s. 138

[30] *Genel Danıştay* — İngiliz *Trade-Union*'u kongresi yürütme organı; ilk kez 1921'de seçildi. s. 140

[31] Bkz: V. İ. Lenin, "Bugünkü Devrimde Proletaryanın Görevleri Üzerine", *Tüm Yapıtları*, c. 24, 4. baskı, s. 1-7, s. 144

[32] *Zimmerwald Solu* — Sol enternasyonalistlerin grubu; enternasyonalistlerin birinci uluslararası kongresinde bu grubu V. İ. Lenin kurdu; kongre, 23 Ağustos ile 26 Ağustos (5-8 Eylül) 1915 arasında Zimmerwald'da (İsviçre'de) yapıldı. Başında V. İ. Lenin bulunan Bolşevik Partisi, Zimmerwald Solu grubunda, savaşa karşı, sonuna kadar kararlı görüşü tuttu. s. 145

[33] "Aynî Vergi Üzerine Broşürü İçin Plan ve Taslak" kastediliyor. (Bkz: V. İ. Lenin, *Tüm Yapıtları*, c. 32, 4. baskı, s. 299-307, Rusça.) s. 165

[34] Bkz: "MK'nin Parti Toplantılarında, Parti Kongrelerinde ve Plenumlarındaki Sonuç ve Kararlarda SBKP(B)", Bölüm I, 1941, s. 281-295. s. 167

[35] RKP(B)'nin XIII. kongresinde J. V. Stalin'in raporu ("Parti Kuruluşunun İlk Görevleri Üzerine") için kabul edilen karar ("Tartışmaların Sonuçları ve Partideki Küçük-Burjuva Sapmalar") kastediliyor. (Bkz: "MK'nin Parti Toplantılarında, Parti Kongrelerinde ve Plenumlarındaki Sonuç ve Kararlarda SBKP(B)", Bölüm I. 1941, s. 540-545.) s. 175

SOL YAYINLARI. Sorumlu Yönetmen: Muzaffer Erdost. Yönetim Yeri: Zafer Çarşısı, 26, Yenişehir, Ankara.

J. STALIN ● TROTSKİZM MI? LENİNİZM Mİ?